دیوانی سالم

« عبدالرحمان بەگی صاحبقران »

لێم گەڕێن با گۆشەگیر بم دەستەو ئـەژنۆ کەف زەنان
گێژەلووکەی بای نەدامەت تاری کرد صفحەی جیهـان

صاعقەو بەرقي نحووسەت ظلمەتي دا شەرق و غەرب
بەردە بارانە بـە مخصوصی لە سـەر مڵکي بەبان

یطلب من المطبعة محمّدی فی مدینة سقز

« کردستان »

دیوانی ســـالم

« عبدالرحمان بەگی صاحبقران »

لێم گەڕێن با گۆشەگیر بم دەستەو ئـــەژنۆ کەف زەنان
گێژەلووکەی بای نەدامەت تاری کرد صفحەی جیهـــان

صاعقەو بەرقي نحووسەت ظلمەتي دا شەرق و غەرب
بەردە بارانە بــە مخصوصی لە ســـــەر ملکي بەبان

سەرچاوەکانی ئەم دیوانە

١ – کەشکۆلی ژمارە (٤) کە (٧٠٠) لاپەڕەیە .
٢ – » » (٥) کە (٤٤٨) »
٣ – » » (١٦) کە (٢٣٦) »
٤ – » » (١٧) کە (٣٠٧) »
٥ – » » (٢١) کە (٢٥٨) »
٦ – » » (٢٣) کە (٤٦٢) »
٧ – ئەنجوومەنی ئەدیبان - یادگاری خوا لێ خۆش بوو ئەمین فیضی بەگە .
٨ – کۆڤاری دیاری کوردستان سالی (١٩٢٥) ژمارە (٤ ، ٧ ، ١١ ، ١٢) .
٩ – کۆڤاری رزگاری ژمارە (١٠ ، ١١ ، ١٢) سالی ١٩٧٠ چامــە (قصیدة)ی (لێم گەڕێن باگۆشەگیر بم) بە پێنووسی مامۆستا (محەمەد مستەفا کوردی) (٤٣) تاکی لێ بەخش کراوە .
١٠ – رۆژنامەی ژین ژمارە (٣٥) ١٢-٨-١٩٧١ بەپێنووسی دۆکتۆر کەمال فوئاد (٤٨) تاك لەم چامەیە بەخش کراوە :
(بەدە ئەحوالی ئەشخاصی کەخاصی ملکی بابانن)
١١ – دۆکتۆر ئیحسان فوئاد .
١٢ – مێژووی وێژەی کوردی - مامۆستا ع. سجادی .
١٣ – حاجی محمدامین رەباطی برین پێچ لە کەرکوکەوە چەند غەزەلێکی سالمی بۆ ناردووم کەلەدیوانەکەیدا نەبوو .
١٤ – سالم لەتای تەرازووی وێژە دا - ئەحمەد سالار .
١٥ – دیوانی سالم چاپی بەغدا لەسالی (١٩٣٣)دا کوردیو مەریوانی چاپیان کردووە .

پێشکەشە :-

بۆ ڕەوانی پاکی ئەو کەسە کەیەکەمین کەسە چاپخانەی لە (١٩١٥)دا بۆ ڕاژەی زمان و وێژەو مێژووی کوردان دامەزراندووە .

بـۆ ئەو زانایەی کەیەکەمین کەسە مێژووی کوردانی بە زمانی کوردی نووسیوەتەوە .

بۆ ئەو کەسەی کەبەبێ پشتیوانو بەبێ کەسی بەتاقی تەنیا لەسەرەتای ژیانی‌یەوە تا سەریان پێ‌ناوە لەبەرا (خزمەت)ی گەلو نیشتمانەکەی دووا نەکەوتو هەدای نەداوە .

بۆ ئەو کەسەی کەلەسەردەمی وی‌دا هیچ کەسێك لەلایەن خەباتو تێکۆشـان و گیانبازی‌یەوە نـەیتووانیوە شان لەشانی وی بداتو بەربەرەکانی بکات .

بۆ ئەو کەسەی کەهیچ هێزێك بەهیچ بارێـکی‌دا نەیتووانیوە لەسەر ڕێچـــەی ڕاستەقینەی لابدات .

بۆ ئەو کەسەی شایانی ئەوە بوو کەلەناو شارەکانی گەرمێن لەپێش هـەموو کەسێکی‌دا ئاپیدە (تمثال)ی بـۆ دروست بکرێ و لەپێش هەموو کەسێکی‌دا ئاهەنگی بیرەوەری بۆ ساز کرێت کەچی وەدووای هەموو کەسێکی کەوت .

وا دەردە کەوێ کە داماو (حوزنی) هەروەکوو لەسەردەمی ژیانی‌دا بێ کەس بوو لەپاش کۆچ پێ کرانیشی‌دا هەر بێ کەسە .

« پێشەکی »

چاپخانەی کوردستان کەیەکەمین چاپخانەیە بۆ ڕازەی زمان و وێژەو مێژووی کوردان لەساڵی (١٩١٥)دا دامەزراوە وەبەرکی سەرشانی خۆمان زانیوە کەلەو ماوەیەدا بەپێی تواناو دەستەڵاتی خۆمان بەبێ ئەوەی کەهیچ کوردێك یالایەنێك بەئەندازەی فلسێکمان یارمەتی بدا (*)

گەلێك پەرتووکی وێژەیی و مێژوویی و فەرهەنگ و چیرۆك و .. ئیترمان پێ بەخشکردووە بەتایبەتی زۆرترینی دیوانە کۆنەکانمان لەناو گێژاوی گومناوی و لەناو چوون ڕزگار کردووەو خستوومانەتە بەردەستی وێژە پەروەرانەوە .

سالم کەخۆی لەسەردەمی دەوڵەتی بابانەکان دابووەو بەچاوی خۆی ڕووخانی سەرای ئازادی کوردانی دیتووە بەپێچەوانەی (نالی و کوردی) شۆرو سەوداو جۆش و خرۆشێکی پاکی کوردایەتی پەرباو هاوارو دادێکی لەدەست زۆرو بێدادی جانەوەرانەی عوسمانیان کردووە ، کۆرێکی شین و شەپۆڕی سەبارەت بەلەناو چونی دەوڵەتی بابان گرتوە ، قورێکی وای بۆ پەرێشانی و بەلەنگازی ولێقەوماوی کوردان پێواوە کەکەس نەیکردبێ .

(*) بەپارە نا بەڵان هەندێك کەس لەبەر ئەوەی کەچاویان بەئێمە هەڵنایەو یاوەکوو ئێمەیان لەبار دا نیە لەبەر خۆپەرستی و نەکێشان لەبارەی چاپەمەنیەکانی ئێمەوە لەچاوو ڕەپوی خراپ کۆتایی یان نەکردووە گۆیاگیو دەستی لەدیوانەکان داوەو ووشەی بێگانانی وەرگێڕاوەتە سەر کوردی . ئایا کردەوەی وا هەڵبەستەکان لەنگ ناکا ؟ ئایا منداڵیش کردەوەی وا دەکا ؟ خۆ ئەگەر بێن بەراوەردێکی دیوانەکان لەگەڵ ئەو هەموو کەشکۆڵ و دەستنووسانەی لای ئێمە بکەن لەسەر مەزاریان سەریان هەڵنایەو ڕاستی و درۆی هەموو لایەکیش دەردەکەوی

بەندە هەر لەڕووی ئەو هەستە پاکە ئاسمانییەوە هەمیشە لە کەڵکەڵەی ئەوە دابووم کەدیوانی ئەو کوردە زاناو کوردستان پەرستە بەهەڵبەستە نیشتمانیەکانیەوە لەچاپەکەی پێشووی پوخت تر چاپو پێشکەشی وێژە پەروەرانی بکەم بەڵام لە ڕووی ئەوەوە کەچاپەکەی پێشووی پڕ لەهەڵەو چەوتیو لەنگی بوو لەوانەیە کە هەڵەی چاپی زۆر بیو هەم بەخشکارەکان نەیانتوانی بی دەستنووسە کۆنەکان باش بخوێننەوە ناچار بەهۆی کەشکۆڵەکانی لای خۆم هەر خەریکی ڕاستکردنەوەی چەوتیەکانیان بووم‌و چەند هەڵبەستێکی چاپ نەکراویشم دەستکەوت . خۆشبەختانە مامۆستا محەمەد مستەفا کوردیش لە (١٩٧٠)دا چامە بەرزەکەی سالم کەبە (لێم گەڕێن با گۆشە گیر بم) دەست پێ دەکات لەناو ژمارەکانی (١٠ - ١١ - ١٢)ی کۆڤاری ڕزگاری لە ١٩٧٠ دا چاپکردووە .

بیستم کەدۆکتۆر کەمال فوئادیش لەئەڵمانیاوە چەند پارچە هەڵبەستێکی سالمی هێناوەتەوە . لەبەغداو سلێمانیو هەولێردا سێ جارم چاو پێ کەوت تکام لێ کرد کەهەڵبەستەکانی سالمی بدا بەمن ، وەڵامی هەرسێك جارەکانی هەر ئەوەبوو کە(من خۆم خەریکم چاپی کەم کەنەمکرد دەیاندەم بەتۆ) کەچی داخەکەم خۆشی نەیکرد ودایە یەکێکی تر منیش کەهومێدم بەو نەماو بۆ ئەوەی ئەم پرۆژە نرخدارە دووا نەکەوێ بەهۆی کەلەپووری کەشکۆڵە کۆنەکانی لای خۆمەوە ئەوەندەی کە بۆم دۆزرایەوە هەڵەو چەوتیەکانیم لابرد ئەوانەی کەچارەشیان نەکرا بێ دەست لێدان وەکوو خۆیانم هێشتەوەو چەند شووێنێکیش کەباش نەخووێندرانەوە بەنوختەم پڕ کردنەوە .

بڕگەی (ئە) کەئێستا لەخاکی باکی بابانو چەند شووێنێکی تردا دەخرێتە پێش کردارانەوە.لەناو کەشکۆڵە کۆنەکاندا بۆ هەڵبەستەکانی کوردیو نالیو سالمدا بەکار نەبراوە بەڵکوو بڕگەی (دە) بەکار براوە ، هەر کەسێکی بیەوێ لەم مەبەستەی بۆ ڕوون بێتەوە دەتوانێ کەشکۆڵەکانمان ببینێ .

بەسەرهاتی سالم

ئەو نیشتمان پەروەرە ناوی عبدالرحمان بەگ کوڕی محمد بەگی قەرە جەهەننەمی کوڕی احمدبەگی‌یە لەبنەماڵەی‌صاحبقرانانەو ئامۆزای کوردی‌یە . بنەماڵەی صاحبقرانان لەئەحمەد بەگی گەورەوە دەست پێ دەکات کەیەکێك بووە لەدووازدەسوارەی مەریوان لەبنەچەکەدا کوێستانین تەنها محمود بەگی کوڕی دەکەوێتە گەرمێنی و دەبێتـــە وەزیری جەنگی دەوڵەتی بابانەکان .

محمود بەگ پێنج کوڕی بوون : (ئەمین بەگ ، حەمید بەگ ، مستەفا بەگ ، داود بەگ‌و ئیبراهیم بەگ) .

١- ئەمین بەگ کرابووە دەفتەرداری خاکی حیجازی‌و هەر لەوێش کۆچی دوایی کردوە وەنەتەوەی لەوێ ماوون .

٢- حەمید بەگ دەچێتە سنەو لەوێ دەمرێ ، قادر بەگ‌و کوڕێکی تـری لەپاش بەجێ دەمێنی ، عادلە خانمی ژنی وەسمان پاشای جاف کچی ئەو قادر بەگەیە ، ئەو بنەماڵەیە ئێستاش لەکوێستانی‌دا نەتەوەیان زۆرە .

٣- مستەفا بەگ ، هەستیاری بەناوبانگ (کوردی) .

٤- داود بەگ دەچێتە مەکە بۆ لای ئەمین بەگی برای‌و ئەویش لەوێ دەمـرێ‌و دوو کوڕی لەپاش بەجێ دەمێنی : حاجی عوسمان بەگ‌و حاجی حسێن بەگ . حـاجی عوسمان بەگ دوو کوڕی بووە : عوسمان بەگ‌و شەوکەت بەگ . حاجی حسێن بەگیش دوو کوڕی بووە : صالح زەکی بەگ‌و داود بەگ .

٥- ئیبراهیم بەگ لەسلێمانی بووەو فتاح بەگی بووە . فتاح بەگیش تەوفیق بەگ و نوری بەگ‌و بووێژی بەناوبانگ‌و کوردستان پەرست ئەحمەد حـــەمدی بەگی بووە .

ئەو بنەماڵەیە لەڕووی ئەوەو کەلەبنچینەدا کوویستانی بوون هەمیشە هام‌و شۆی کوویستانیان دەکرد .

پلەی خوویندەواریتی و هەستیاریتی سالم

سالم لەمزگەوتانەدا خووێندوویەتی‌و زۆر دلی بەویژەو هەلبەستان گەشاوەتەوە زۆرترینی کاتی خۆی بەخووێندنەوەی هەلبەستان‌و بەسەرهاتی بوویژان بەسەر دەبردو زۆر شەیدای هەستیاریتی نالی‌و کەلیمی کوردی هەمەدانی بووە .

وایان ڕاگەیاندووە کەهۆی هەلقولانی سەرچاوەی هەستیاریتی وی (بەهێ) ناوێکی خزمی خۆی بووە کەگراو (عاشق)ی بوو . بەلان بەبڕوی بیروبڕوای من لەناو چوونی شان‌و شکۆی دەولەتی بابان‌و کارەساتێکی کەلەلایەن داگیرکەرەکانی عوسمانی‌یانەوە بەسەر کوردو کوردستان هاتووە ئاگری دل‌و دەروونی سالمی جۆش داوەو خستوویەتە سەر هەوەسی هەستیاریتی‌یەوە ، هەلبەستە نیشتمانی‌یە ئاگرینەکانی گەورەو گرنگ ترین بەلگەن بۆ ئەم مەبەستە .

مشاهیر الاکراد بوونی سالمی لە (١٢٢٠)ی کۆچی‌دا نیشانداوەو لەبابەت کۆچی دوایی وی‌یەوەی هیچ نەنووسیوە .

لەدیوانەکەی سالمی‌دا کەکوردی‌و مەریوانی لەسالی (١٩٣٣) دا چاپیان کردووە بوونی سالم لە (١٢٢٠)و کۆچی دوواییشی لە (١٢٨٦)دا نیشاندراوە .

مامۆستا ع. سەججادی لــە مێژووی وێژەکەیدا بوونی سالمی لە (١٨٠٠) و کۆچی دوواییشی لە (١٨٦٦)دا تۆمار کردووە .

دۆکتۆر احسان فؤاد لەبەرواری ١٠ / ٢ / ١٩٦٩ دا لەنامەیێکی‌دا کەبۆ منی نووسیوە دەلێ : (بوونی سالم هەروەکوو لەپێشەکەیدا نووسراوە « ١٢٢٠ »ی کۆچی بەرانبەری (١٨٠٥)ی بوونی‌یەو کۆچی دوواییشی (١٢٨٦) بەرانبەری ١٨٦٩)ی بوونی‌یە .

« سالم » لەپێش‌دا نازناوی (ڕەنجوور)و جارجارەش (بیمار) بووە بەڵان لەسەر داخوازی دۆستو ئاشناو پزشکان ناز ناوەکانی گۆڕینو کردنیە سالم چونکوو پیاوێکی لەڕو لاوازو بێ تێنو قەنەکێش بووە لەو تاکە هەڵبەستەی‌دا لاوازی وی ئاشکرا دەبێ : -

ئەوەندە چەرخی داوم چەرخی بێ چەرخ سەراپا لاغـرم وەك ڕشتەیی ڕیس

سالم‌و دلداریتی

سالم لەدڵداریتی‌دا سرشتێکی زۆر تەڕو پاراوو ئاودارو ناسکی وای هەبووە لەسەردەمی خۆی‌و ئێستاش‌دا هاوتای وی کەمن .

سا لەڕووی ئەوەوە کەکاسەی دڵم تەنها بەبادەی کوردو کوردستان پەرستیتی-یەوە پڕو لێو ڕێژە ، جێگای هیچ جۆرە سەوداو ئەڤینی‌یەکی تری تێدا نەبۆتەوەو ناشبێتەوە کەوایە بەشە دڵداریتی‌یەکەی سالمی بۆ ئەوانە بەجێ دێڵم کەلەم پڕۆژە-یەدا یسپۆڕو گراو (عاشق)و ئاشنای هونەری دڵداریتین ، هەر کەسێکی تەماشای دیوانەکەی سالمی بکات دەزانێ کە (سالم) تا چ ئەندازەیێکی لەناخی دەریای دڵداریتی‌دا مەلەوان بووە .

سالم لەکاتی دەربەدەریتی‌و دڵداریتیش‌دا هەستی پاکی کوردایەتی خـۆی هەر دەربڕیوە : -

مەهی فارس زەبانەم گوفت « سالم » شرحی حالەت گۆ

وتم جانا بەڵەد نیم اصطلاحی ئێوە من کوردم

سالم و هەستی پاکی کوردایەتی

سەردەمێکی کەهەرێمی سلێمانی لەژێر سێبەری داد پەروەرانەی باوك و خاوەندی خۆی دابوو ، کاتێکی خاکی پاکی سلێمانی و شارەزوور لەژێر فەرمانڕەوایی کەس و کاری خۆی دابوو ، چاخێکی میرو خونکارو پادشاو فەرمانڕەوایەکانی کورد بوون ، کاتێکی ئالای کوردان لەسەربان و گردو چیایان بەشنەی بای کوردستان دەشەکا - یەوە : لەلایەن هێمنی و ئارامی و ئاسایشەوە ، لەلایەن ئازادیتی و سەربەخۆیی و بەزم و ڕەزم و ئاهەنگ و سەیران و خۆش گوزەرانی و خۆش ڕابووواردنێوە ، بەتایبەتی لە لایەن ئەوەوە کەهەموو کەسێك خاوەندی ناموس و ئابڕووی خۆیان بون و کەم زۆر ترسی سەرو ماڵ و کیچەڵ و ڕووشەو تەشقەڵەیان نەبوو ! ناتوانم بڵێم وەبەهەشتی دەچوو بەڵکوو پێویستەو جێگای خۆیەتی کەبڵێم بەهەشت وەوێ دەچوو .

بەڵان هەزاران مەخابن کەئالای کوردان خرایە ژێر پێیانەوەو ئالای دوژ - منانیان لەشوێن هەڵکرا ، سەرای ئازادیتی کوردان کاولو دەولـەتی بابانەکان تارو مار کرا ، چەتەو ڕاوو ڕووتکەرەکانی ڕۆمان وەکوو گورگی هار کەوتنــە خاکی پاکی بابانەوە ، دەستیــان بەگرتن و کوژتن و بکرەو بەردەو تاڵان و سووتاندن و خنکاندن و گوللەبارانی کرد ، خانەوادەی پادشایەکانی بابانەکانیــان ئەوانەی مابوون بەدیلی بردیانانە ئەستەنبووڵ و زریك و هۆڕی ژن و منـــداڵی کوردان بەدەست ئەو گورگە خووێن خـۆرو دڕاندانەوە گووێی ئاسمانی کەڕ کردبوو ڕەگ و ڕیشەی هێمنی و ئارامی و ئاسایشی بەجارێکی هەڵکەنرا ، سەرو سامان نەما ، دووکان و بازاڕ سووتا ، کاربەدەستەکانی مـیری کورد گەلێکیان کوژران . . . هەندێکیشیان بەدیل بران ، ئەوانی تریش لەدێهاتاندا خۆیان هاردەوەو خەریکی سەپانی و شووانی و گاوانی و جووتێری بوون .

بەڵێ ئەو خاکەی کەلەسەردەمی ئازادیتی‌دا بەھەشت وەویێ دەچوو لەم دوایی‌یەدا لەدۆژە (جھنم)ی خراپ تر بەسەرھاتووە . . .

جا بولبولی چارە رِەش کەھێلانەو گوڵو گوڵزاری لێ داغان کرێ و ھاو رِەگەزەکانی بسووتێن چۆن بەچریکە چریك‌و دادو ھاوار ئاگر لـە چەرخ و فەلەك بەنادات !؟!

ھەستیاریش بەبولبولی نیشتمان لەقەڵەم دراوە ، ھەستیارێکی بەچاوی خۆی ئەوھەموو کارەساتانە ببینێ کەبەسەر دەوڵەت‌و گەل‌و نیشتمانەکەی خۆی داھاتوون چۆن دەسرەوێ‌و ئارام دەگری !؟!

سالم بەپێچەوانەی ھۆش‌و بیری نالی‌و کوردی‌و ئەدەب‌و وەفایی‌و . . ئیتر ئاگری تێ بەر ببوو ھەروەکوو لەھەڵبەستە بەرزو ئاسمانیەکانی‌دا دەری بڕیوە بەجوانترین شێوە لەبابەت خـەم‌و خەفەتی تێك چوونی دەوڵەتی بابان‌و سەبارەت بەپەرێشانی‌و بر‌سیەتی‌و دەربەدەریتی و گیران‌و کوژران‌و خنکاندنی کوردان‌و سووتاندنی شارو دێھاتەکانیان قورِێکی وای پێواوە ھەتا ھەتایە ووشك نەبێتەوە .

زۆر موخابینە کەچاپی دیوانی سالم بەو ھەموو ھەستە پاك‌و بەرزانەیەوە بەچەشنێکی وا کەشایانی وی بێ دووای گەلێك بووێژی وا بکەوی کەھەموو چتێکیان لە بیر بووە کوردایەتی نەبێ سەررِای ئەوەش خـۆم بە بەختەوەر دەزانم کەلەپێش مردنمدا توانیم ھەستیارێکی وا بەرزو کوردستان پەرستو یەك رِەنگ بەوێژەوان‌و دڵسۆزانی نەتەوەکەمی بناسێنم .

شیوەنی سالم بۆ بابانەکان

لێم گەڕێن باگۆشەگیر بم دەستەو ئەژنۆ کەف زەنان
گێژەڵوو کەی بای نەدامەت تاری کرد صفحەی جیهان

صاعقەو بەرقی نحووسەت ظلمەتیدا شرقو غرب
بەردە بارانە بەمخصوصی لەسەر ملکی بەبان

تورکی قورصی خۆر کەطالع بوو طلووعی کرد بەرەقص
کەو کەبەی مـــاهی مرادی ئەهلی بابان بـــوو نیهان

ڕاستە گەردوون چابوکە بۆ ڕەنگی بەد ڕەبطی وەلێ
نارژێنێ ڕەنگێ بەم ڕەنگە لەموددەی سەد قـــرانێ

لەو ساوە حاکمی بەبە گشت دەربەدەر کـــران
نەیدیوە کەس لەچیهرەیێ کەس جەوهەری هونەر

ئەم تاکەی خوارەوەش یەکێکە لەچامەکەی (سالم)ی کەلەوەلامی (نالی)دا داناوە هەروەکوو لەلاپەڕەکانی (٦٦ - ٦٧ - ٦٨)یش‌دا چاپکراوە ئەمانەی خوارەوەش هی وی‌یەو مەبەسی لەوەیە کە نالی نەچێتەوە سلێمانی : -

توخوا بلێ بەحضرتی (نالی) دەخیلی‌بم — بەم نەوعە قەت نـەکا بەسلیمانیا گوزەر
ئەم ملکە نظمی نابی بەبێ عەدلی وارثی — بێ ئەو بەقصدی ئەم طرفە بازەکا گوزەر
حالم صفت لەبێ کەسی‌یا با نەبێ هیلاك — من کردم‌ئەو نەکا لەغەما خوێنی‌خۆی‌هدر

هۆی شکستی بابانەکان و سەر کەوتنی رۆمان

لەم هەلبەستانەی خووارەوەی سالمی وا دەردە کەوێ کەهۆی لە ناو چوونی دەوڵەتی بابان‌و سەر کەوتنی ترکان دانیشتوانی شاری بوون :-

لە ئەصلا بانی بی ئەم کارە کاسبهایی شەهری بوون
لە ئەمری فیتنە ئەنگیزا سەرا سەر مثلی مەردانن
لە ئەو ضاعی سلێمانی ئەوانەی شادو ئاسوودەن
لە فەرعا نطفەیی حەیضن لە ئەصلا جنسی‌شەیتانن
گەهێ هەم‌دەردی ئەکرادن گەهی هەم عیشی ئەتراکن
لە یەك لامادەری بەرخن لەیەك لا یـــاری گورگانن
دڵ لەمحنەت کەیلە مەیلی سەیری ناو شارم نیە
عەینی چاوم خووێنی تێزاوە لەداخی مەردومان

هاوارو دادی سالم لەدەست زۆرو بیدادی ڕۆمیان

کاتێکی شان و شکۆی دەوڵەتی بابانەکان ڕووی لە لێژی و ، ڕۆمیان خاکی پاکی بابانیان چەپەڵ کرد سالم بەشێکی هەلبەستەکانی خۆی کردۆتە ئاوێنەیێکی وا کارەساتی ئەوسامان بەدادو هاوارەوە بۆ دەگێڕێتەوە :-

تابوو بەجایی مطلعی خورشید بەختی رۆم
سووتا گیاە و تەشنەوو خوشکیدە بوو شەجەر
جوز گاهی ئاهوو ناڵە لە ئەیامی رۆمیان
نەمدیوە وا بێ لە فەرری عداڵەت بەنی بەشەر

جێی تر کەکانی ڕۆمە دەرو ژووری خانەقا
غافڵن هەموو لەچاهی مـریدانی با خەبەر
زستانی ئەوڵێن بوو درا بەرگی شێخە باس
ڕۆمی ئەوەندە شووعن لەشخصیش دەخەن زەرەر
تا وەقتێ دوزدی نیمە شەبن ترکی بێ نظام
دوزدن هەموو لەخەرمەنی منعم دەخەن زەرەر
حاکیە ڕۆمی لەسەر تەختی سلیمانی دریغ
کەوتە دەستی دێوی دوون موهری سلیمان ئەلئەمان
سەربلووك لای پشتی گرتو سونگی دەوران هاتە پێش
حەسرەتا باز هەم نەیانزانی نظام وا بێ حەیان
ڕەنگی صحرای محشرێ بوو شیوەکەی لای پیرەمەسوور
گرمەگرمی تۆپی ڕۆمی هەوهەوی سوارەی بەبان

سالم و کارەساتەکانی بەسەر کوردستانێ داهاتوون

سالم بەدیتنی ئەو هەموو هەنگامەو کارەساتانەی کەلەلایەن ڕۆمیانەوە بەسەر کوردو کوردستانێ داهاتوون کەبرێتی بوون لەسووتاندن و تالآن کردنی شـارو دێهاتان و گرتن و کوژتن و خنکاندن و ئابڕوو بـردن و دیلی ; جەرگ و دلی هەلقرچاوە ئەم هەلبەستانەی خوارەوە لەو بابەتەوە تنۆکێکە لەدەریایێکی شۆرو سۆزو دەروونی وی : -

تا کەن هەوایی هیچ کەبابێ ذەلیلی شەهر
بریانە بەس لەناری غـەما پارەی جیگەر
صەیوان پڕە لەشخصی ستەمدیدە خوارو ژوور
هەر قبری پڕ غەمانە لەهەر لا دەکەم نظر

سوو تا دڵم بەحاڵەتی جۆباری سەرچنار ئێلاوە چەشمەساری وەکو چاوی بێ بصر

وەك چاوی بێ غەمانە هەمو شیوی ئاودار بەس مشکلە لەچەشمەی ئەو قطرە بێتە دەر

ئەوسا مکانی ئاسکە بوو کانی ئاسکان ئێستە لەدەنگو نعرەی ڕۆمی پڕە لەکەر

شارێکی پڕ لەظلمو مکانێکی پڕ لەشین جایێکی پڕ لەشۆرو وولاتێکی پڕ کەسەر

هەمرۆ فضای بازیکەهی جایی ڕەهزەنە لەو دەشتە دێ لەغەیبەوە ئاوازی الحذر

سەربانی پڕ لەگەژدمو دیواری پڕ لەمار کۆلانی پڕ لەڕەهزەنو صحرایی پڕ خطر

بەزمی صیدی ئێمە صیادی فەلەك کارێکی کرد

رەنگە بالای تیر قەددان بێتە ترکیبی کەمان

تابو وطن بەمطلعی خورشیدی بەختی ڕۆم سووتا گیاهو تەشنەو خوشکیدە بوو شجر

هەی خوا ڕۆ لەو دەمە چی کرد تەقەی تۆپو تفەنگ

سەر زەمین تاریكو دونیا تۆزو کەڕ گوێی ئاسمان

ماهی طالع ڕێی محاقو ڕۆژی نەکبەت جیلوە گەر

خەرمەنی شادی لەبەر با بەرقی غەم ئاتەش نشان

ئێشی دەمیان شێلکی تۆپ پشتی سەر ئەو ئاگرە

گەیی یە چەرخی حەوتەمین لەو عانەدا ئاهو فوغان

گووێی فەلەك کەڕ بوو لەبەر نالەی نەفیری ئەهلی شار

لامکانی گرت صەدای ئاهو فـوغان و ئەلئەمان

گەر عەشیرەت گریە کەن هەر بەك هەتا دەمرن کەمە

کوژتنی میر بای مخالف بوو بەشەمی دوژمنان

بوو بەجارووی محلە هـەر طرف پەنجەی پەرێ

پەی کراو بێ پێ لەمەیدان پەهلەوانی پاڵەوان

دە ئەحوالی ئەشخاصی کەخاصی ملکی بابانن

بیدادی فەلەك هەریەك سەراسیمەو هەراسانن

جوانانی سەقەی قەد بەسکی داماون لەبێ چێزی
لەژێر باری غەما هەر یەك لەخەم وامیشلی چەوگانن

لە بابانا گرفتارن پەرێشان خاطر و بێ کەس
بەجەمعیەت سیەه بەختانە وەك گیسوویی خووبانن

لەظلمی چەرخی دوون پەروەر سەخی طبعانی حاتەم دڵ
بە ڕاهی کۆیی دوو نانا لەهەر سوو کاسە گەردانن

بەدەستی کەشە کەش هەرسوو دڕا بەرگی خودا رایی
قەبایی نۆکەرو ئاغا هەمووی بێ چاك و دامانن

دەلەرزن هەوری نوو گەر بێتە ڕووی گەردوون لەپاییزدا
بەڕووتی کۆنە خەز پۆشان لەفیکری بەرگی زستانن

صفی پاشانی باب ئۆغلی لە دێی گۆستەو دەباشانا
بەدەوری گەللەدا چۆماغ دەرکەف جوملە چۆبانن

مریدی خانەقا زۆرن لەعهدی عەدلی ڕۆمی دا
لەئاغایێنی بێ بەش حوجرەها جێی تۆبەکارانن

لەبیمی تازیانەی مەردی ڕۆمی سەییدو سۆفی
بەئومێدی گەزۆو مازوو لەبن داری مەریوانن

تکایە بۆ ڕاقەی پتری ئەو کارەساتە جەرگبڕانە تەماشایەکی لاپەڕەکانی
(١٠٢ تا ١٠٧) بفەرموون .

هـۆی دەربەدەریتی سالم و بەپەریشانی ڕابوواردنی

سالم کەتەماشای کرد لەوە پتر تووانای دیتن و هەلگرتنی ئەو هەموو کارەسات و هەنگامانەی نیە کەتورکان بەسەر خاکی پاکی باباتیان داهێناوە ناچار بەپەریشانی و لی قەوماوی سەری خۆی هەلگرت و ڕووی لەناو خـزمەکانی کوویستانی کرد ·

لەزولمی چەرخی چەپگەردیش دریغا حسرەتا دادا
بەمثلی سالمی بێکەس گەلێ کەس وێلی شارانن

وەبەم شێوەیە مالاوایی دەخووازێ : -

الوداع ئەی ملکی بابان الـوداع الوداع رەیحانی جانان الـــوداع
وەك ئەسیری تورکمان دەمبەن بەزۆر الوداع ئەی شاهی خووبان الوداع

لەم تا کەشی ڕا وادبارە بەقەندیل و لاجانیدا ڕۆیشتووە ، داخەکەم هەر چەندە دوور نیە بەسابلاغی موکریانیدا تێپەڕیبێ و ئیشی نەدووارە : -

شنۆی ئوردی بەهەشتی وەصلی یار ئەر بێ بەسەر مندا
لەلام قەندیل و لاجانە بەهـاوین گەر لەمسقط بم

مرۆڤ کەلەشووێنی خۆی هەلکەنرا تووشی هەزاران تەشقەلەو نەبوونی دێت سالم کەچۆتە تارانیش وەڕەزی خۆی و سەودای نیشتمان ئاوا سەری لێ هەلدەدەن :

لاف خودا ئەم جەژنە بۆ حالی غەریبان ماتەمە
باوجوودی ذموقی مەردوم خاطری من پڕ خەمــە

خۆزگە دەمزانی لە تارانا نەجاتم کەی دەبێ
کۆیی یارە مشهدم یا مدفنم هەر (ڕەی) دەبێ

شۆرەزاری خاکی ڕەی ئەمجارە دامەنگیرمە
ڕوو لەهەر وادی دەکەم خاری وەکوو زنجیرمە

لەگەلێ دلێ شەرتە « سالم » گەر نەجانم بوو لەتارانا
بەهەشت ئەر بێتە دەشتی ڕەی بەتارانا گوزەر ناکەم

دەزانی باغی بەختی...

دەزانی باغی بەختی ئەهلی دڵ بۆ قەت ثەمەر نادا
فەلەك هەرگیز مرادی مەردومی صاحێب هونەر نادا

دەزانی تۆ لە شیشەی دیدە مابی ئەشك ئالوودەم
شەرابی حوب لە جاما ڕەونەقی خووێنی جیگەر نادا

نەكەن تا لەتلەتم بۆسەی نیهانت ڕاستی نالێم
بەلێ قەفقەف هەتا نەی نەیبڕی حاصل شەكەر نادا

لە من دانا نەپرسێ بارەووش هەرگیز لەڕێی عیشقا
بزانی كیمیا هەر كەس سەری ببڕن خەبەر نادا

ڕەگی دڵ دێتە جونبوش گاهی قصدی لێوی مەرجانت
دەلەرزێ دەستی فەصادو نەك ڕێی نێشتەر نادا

لەبی تەشنەی كوهەن زەخمم بەخووێنی نازەگی تەڕ بێ
حەیا بۆ ماهی مەستوورم كەدەستووری نەظەر نادا

لە پایا كۆمەلی لوئلوویی ئەشك ئەگەر تا كەمەر بێنم
ڕەهی دەستی خەیالیشم بە قەدیا وەك كەمەر ناگا

سیەه بەختی جودا ناكا دلی (سالم) لە طووڕەی تۆ
بە مەحضی كەشمەكەش سەر روشتەیی ئەم گلوە بەر نادا

هەرگیز : هیچ كاتێكی . ڕەه : ڕێ ، ڕێگا . نیهان : پەنهان .
كەشمەكەش : كێشمەكێش . فەصاد : خووێن بەردەر . لەبی تەشنە : لێوی تینوو

دەکا دونیای پڕ شۆڕش

دەکا دونیای پڕ شۆڕش بە دایم فیتنەها پەیدا
بەنەیرەنگو فسوون هەردەم لەهەر موویێ وەغا پەیدا

تەماشای جەوری دونیا کەن چ قەهرێکی لەخوسرەو گرت
نە بۆ تاجی نیشانێ ما نەبۆ تەختی نیا پەیدا

بە مثلی خوویی مەعشووقە دڵی دونیا لەگەڵ خەڵکی
بە دوژمن نعمت و لطفی جەفای بۆ ئاشنا پەیدا

جیهان گەر ڕوو بەڕووی من بێ بەخووێن ڕێژی ظفر نابا
دەکەم بۆ حیزی جان و دڵ بە چالاکی نیا پەیدا

بەناهم شەهسوارێکە گوزەر کا گەر بە (ئەلبورز)!
دەکا ضربی سمی ئەسپی لە خارا تووتیا پەیدا

بەحوجەت نیزە گەر لێدا سوپەر وەك قاقەزی قەندە
بەهەر ضەربی لەگەڵ بازوویی ئەو حوکمی قضا پەیدا

سفیدەی چاوی بەد خوواهی لە حەسرەت نیزەو دەستی
ضیای دەرعی ئەکا بۆ دوژمنان ڕۆژی سیا پەیدا

لە سامی حەملەیی ئەو بۆ عەدوو هەرجا حەزم/لازم
لە دەس ئەو بوو کراسی ڕۆمیان شێوەی کەوا پەیدا

نەیرەنگ ، فێڵ ، لێپ . فسوون : فێڵ . وەغا : شەڕ . نیا : بابیر . حیز : ڕزگاری ؛ خارا : بەردی ڕەق . بازوو : باسك . سفیدەی چاو : سپێنەی چاو . دەرع زرێ ، کراسی ئاسنین . حذر : پارێز ، ترس .

بە تیغی ئەو بە خووێنی رۆمیان شەطی بە رووما دێ
تەنی ئیفتـادە زەورەق سەر لە جێگەی ناخودا پەیدا

لە دەریای مەعرەکەی تیغی نەهەنگی گەر نمایان بێ
لە ناو ئۆردوویێ تورکانا دەبێ شێن و صدا پەیدا

ئەگەر ئاوی بەقای نۆشی بێ دوژمن فالەی نادا
لە مەوجی جەوهەری تیغی حروفی لا بەقا پەیدا

بە ضەربی زەرگی ئەو دوژمن وەکوو پووشە بەدەم باوە
لە میغناتیسی دوور بینی فنونی کارەبـا پـەیـدا

عصای موسایە سەر نێزەی لە رەغمی مشتی فرعەونی
بە بەرقی ئاتەش ئەفشان و بە شکلی ئەژدەها پەیدا

وەلێ طالیع نەبێ پۆشیدەیە جەوهەر لە رووی دونیا
بە مەردانی دلاوەر حاصلی کۆشش جەفا پەیـدا

عزیزە وا لە ناو چاهە خوداوەندا نەجاتی دە
لە چیهرەی ئەو بکا یعقوب دلی شێوەی صفا پەیدا

خودایە ملکی (بابان) بێ رەواج و قەلبە سا لطفێ
بە ئیکسیری وجودی ئەو بکا وەك موو بەها پەیدا

ناخودا : کەشتیەوان . نومایان بێ : دیار بێ ، خۆ بنوێنێ . مەعرەکە : شەرِگە جەنـگ . مەوج : شەپۆل . ئاوی بەقا : ئاوی زیندەگانی . لا بەقا : نەمـان . مشت : مـست . مشتێ : کەمێك . بەرق : بروسك . ئاتەش ئەفشان : ئاگر پژێن ئەژدەها : هەژدیها . چیهرە : روو .

لە ڕازی دڵ ئەگەر . . .

لــە ڕازی دڵ ئەگەر تێرت خەبەردا دەدەی دەستی نیگارینت بە ســەردا
شەتی خوێن دێ بەڕووما لەتلەتی جەرگ دەبێ ڕەنگەی پلووسکی دیدە بــەر دا
قبول نابێ حەجی کەعبەی ویصــالت ئەگەر دڵ حەلقەیی ئەو زولفە بەر دا
ئــەوەند عقدەی نیهانم کەوتە ناو دڵ دەترسم مــایەیی ئــەم دەردە دەردا
لە جێی تیرت دڵم دەردێ لــە سینەم بە استقبالی تــۆ گەر بێی لە دەردا
دەڵێم وەك قامەتت دڵگیرە ســەرویش ئەگەر سێب و گوڵێ سونبول ئەمەر دا
لە بیمی جــەورو ئومێدی تەڕەحوم دەلــەرزی دڵ لــە حــالاتی نظر دا
ڕەوانم بێ نیثــاری بــەرقی شمشێر ئەگەر بۆ کوژتنی (ســالم) خــەبەر دا

حیکایەت خووانە تووتی دڵ

حیکایەت خووانە تووتی دڵ بە دەورەی دامی گێسوو دا
مظنە عەکسی خــۆی دیوە لــە ناو ئاوێنــەیی ڕوو دا

لە بت بوو دارِوویی جێ نێشی ماری عقرەبت نەتــدا
هەتا لەمرم بە حەسرەت با بــدەم دەستم بــە زانوو دا

تەمام بوو حەلقە، کەم دەستم لە قەددت زولفت ئالۆزا
نیهان بوو مطلبم وا کەوتە سەر یەك موو بەسەر موودا

نیگار : نەخش ، دۆست . نیهان : پەنهان ، نەدیو . سێب : سێو ، سونبول : گواڵەکەنمو گیتر ، جوورە گولێکیشە لەپێش نەورۆزیدا پەیدا دەبێ . سینە : سینگ . بیم : ترس . نیثار : شاباش . گێسوو : پرچ . زانوو : ئەژنۆ ، چۆك

دڵی تووتی لە پەروازا لە سەر گوڵ لەنگەری راگرت
کە یاری شۆخ و شیرینم سەحەر وەسمەی لە ئەبرۆدا
طەلەبکارم بدا روتبەم بسە دامەن بۆسەیی خاڵـــت
شەهەنشـاهی کە شاهی کیشوەری رۆمی بە هیندوو دا
لە صدقم شانەو و بادی سەحەر گەهە شاهدن هەردوو
غوباری طوررەیی مشکینی تۆ نافەی بسە ئاهوو دا
لە عەهدی دیدەیی یارا دڵ و صیحەت گەلی ضیدن
بە (سالم) کەی دەمێنی باز ئەگەر چنگی لە تەیهوو دا

دلم شادە ....

دڵم شادە لە بەندی سیلسیلەی گیسووی دولبەر دا
لە شانە خەوفنا کە دەفعەیی لەم داوە دڵبـەر دا

لە دونیا دا دلم گەر تەرکی طوررەی تۆ نەکا سەهلە
بڕوون نایە لە شۆر و زەمزەمە و غەوغایی مەحشەر دا

بەسەر سەرتا بپێکی چەتری تاووسی ئەگەر طوررەت
دەکا بیروون لە ئەرقی پادشەهـ زینەت لە ئەفسەر دا

گرەی بەست دڵ لە سینەم دا لەحەسرەت سەردی میهری تۆ
کە حەتتا ئاگری بڕ گڕ دەسووتێنێ لە مەجمـــەر دا

وەسمە دەرمانێکی رەشی برۆیانە شین دەنووێنێ ژنان لە برۆی خۆیانی دەدەن. ئەبرۆ : برۆ . غوبار : تۆز . نافە : ناووك . ئاهوو : ئاسك . مشكین : بۆنخۆش مشك : ماكێكی بۆنخۆشە لە ناوكی جۆرە ئاسكێكی پەیدا دەبێ كە بەزۆرتربن لە چیایەكانی هیمالایە دان . بیرون نایە : نایەتە دەر . ئەفسەر : تاج . فەرق : سەر

تحمل که زەمانی کوژتنی مــــن سرعەتی ناوێ
لە دڵمایە بگیرم خۆم بـە دەوری دەست و خـەنجەردا
ئەفەرهاد کەوتە شۆری من ئەشیرین کەیی یە ووتبەی تـۆ
نیـە رەحمت بـە «سالم» دا واویش لە تـۆ بــەردا

طەریقی عیشقت . . .

طەریقی عیشقت ئەگەر بەردەم خەجاڵەت بـم لە مەحشەردا
ئەنووسرابم لە پیتا گەر ئەزەل حەك بم لە دەفتــەر دا
قبوولێ ناکەم خەیاڵیشت لـە ناو دڵــدا مقیمی بێ
ئەوا پەژموردە بێ گوڵدەستەیی حوسنت لـە مجمر دا
لە دەستم بەر مەدە دامـەن مەبادا بمكوژێ هیجرت
مەبادا خوێنی ناحەق دامەنت بگرێ لـە مەحشەر دا
تەوانایی بـەسەر ضعفا دەبی فــائق ئەگەر گاهێ
سەبا بێنێ سحر بۆی تــۆ بەسەر مندا لەدەم دەردا
حەڵاوەت تا قیـامەت نابڕێ (سالم) لەناو دەما
ئەگەر نەخلی مرادم دەفعەیەك بۆسە نەو بــەر دا

زولفی جانانە لە دەوری کەمەرا

زولفی جانانە لـە دەوری کەمــەرا وەك سیەه مــارە بە قەد نەیشەکەرا
دەوری ڕووی داوە خەمی سنبلی موو هـەروەکوو هـالە لـە دەوری قەمــەرا

شۆر : هەرا ، پشێوی . ئـــەوا : ئەوەکوو . پەژموردە : ژاکاو ، گـەچراو . مەجمەر : مەقەلی . بۆسە : ماچ . نەوبەر : نۆبەرە . هالە : خەرمانەی دەورەی مانگ و ڕۆژ . نەیشەکەر : قامیشی شەکری .

تیری تۆ ڕەنگە لە سینەم بڕوێ	غەرقی پێکانــە لە ڕیشەی جگەرا
گەردن ئارایشە بەو طورڕەی تۆ	شەبە خۆش ڕەنگە لەپەهلووی کەمەرا
دەبمە ئەو ئاشە کە ئاوی ببڕن	شۆری عەشقم کە نەمێنێ لە سـەرا
لە هەناسەی منی مەظلومی غەریب	خۆت بپارێزە لە وەختی سەحەرا
حورمەتی تۆ لە زەمانەی (سالم)	هەر وەکو دینە لە عەهدی عومەرا

پڕ چینە زولفی پڕ خەم...

پڕ چینە زولفی پڕ خەم نەقشە لە ڕوویی یارا
وەك میللەتی مەجووسی هەردێن بە دەوری نارا
طورڕەت کە دێ بە ڕوودا وەك عینی کوفری حوسنە
بۆ ڕەونـەقی کلیسـا با هــەر ببن نصـارا
غەمزەت لە تیرە باران زولفت دڵی پـەنا دا
بەم ڕەنگە حوسنی ئەخلاق کێ دی لە جنسی مارا
مەی، گەر حەرام و تاڵە ساقی بە چاوی مەستت
أشهی لنا واحلی من قبـلة العـذارا
ئەی ئەو کەسەی کە شەو هات یادت ئەنیسی دڵە
یەك لەحظە دێمە یادت داخوا لە ڕۆژگارا
تۆ ناتەوان و مسکین دوژمن قەوی و بێ دین
(سالم) لە عەهدی ئەو دا کووا چارە جوز مودارا

پێکان: ئەنگیوران. ئارایش: ڕازانەوە. شۆر: سۆز، هەوا.

« لەسەر هەلبەستی حافظ »

ئەگەر ئومێدی دڵ بێنێتە جێ ماهي جیهان ئارا
بەخالی هیندوەش بەخشم سەمەرقەندو بوخارا را

لەبن خاری موغیلان وصل ئەگەر بێ ئارەزوو ناکەم
کەناري ئابي ڕوکنـاـبادو گوڵگەشتي مـوصەلارا

لەعەزمم لانەدا فەوتام بەتاڵان چـوو سـەرو مـاڵم
چونان بوردەند صەبر ئەز دڵ کي تورکان خواني یەغمارا

نـەصیحەت بگرە گووێ جانا لەلایـان زۆر بەتەعظیمە
جەوانانی سـەعادەتمەند پـەندی پـــیري دانارا

دووسەد جار گەر بەگوێی خۆم حەرفي ساردت بشنەوم شادم
جــەوابي تـەلـخ میزیبــەد لەبي لەعلی شــەکەر خـــارا

ئەگەر حۆری لەکەوثـەر شوستوشۆي خۆیدا بەتۆ نابێ
بەئاب‌و ڕەنگ‌و خاڵ‌و خەت چەحاجەت رووي زیبا را

لەئیـدراکی شکەنج و عــوقدەیی زولفت پـەرێشانــم
کی کەس نەگوشودو نەگوشایەد بەحیکمەت ئین موعەممارا

کەشوعلەي طەلعەتی یوسف طلوعی کرد بەچی زانیـم
کەعیشق ئەز پەردەیی عیصمەت بیرون ئارەد زولەیخا را

کەلامت (حافظ)ا دڵسەنجە بۆ (سالم) وەها چاکە
کی بەر نەظمي تو ئەفشانەد فەلەك عقدي ثـورە یـا را

ئارا : رازێنەوە . خـار : دڕوو . خـوانی یەغما : سفرەی تالانی . بشنەووم : بیبەم . میزیبەد . شایانە . شەکەرخار : شەکرخۆر . شوست‌و شۆ : شوشتن . زیبا : جووان . شکەنج : پێچ‌و تاو . عیصمەت : ئابڕوومەندی . دڵسەنجە : دڵگرە .

کشا یەکسوو بەگۆشەی روویی یارا — چ جنسێ بێ لە مارا بێ بە نارا
خەزانی رەنگی من بۆ ئاینەی رووت — خەزانم دی لە ئاغۆشی بەهارا
تەزەرووی دڵ دەخوازی بازی چاوت — کە گەردش کا لە طەیرانی شکارا
بەتەحصیل مەطلەبی چەندی بە رێ دا — کە بگری دامەنی دارا نەدارا
دەسا چۆن دامەنت بگرم کە مەیلت — ئەوەند ساردە ئەما پەنجەم لە کارا
سەری تەسلیمی داوە نێرگسی مەست — بەدیدەی تۆ لە هەنگامی خومارا
لەئەشکی سوورو سوویری خۆم دەبینم — گولستانێ لە خاکی شۆرە زارا
دڵی دلبەر کە مائل بێ بە ئەغیار — نیە تەدبیری (سالم) جوز مودارا

دەستی من تەعویزە . . .

دەستی من تەعویزە بۆ رەدی بەلا — با حەمایەل بێ لە ملتا بێلەسا
نیسبەتی رووم‌دا بەگوڵ گیسووی بەمشك — سەهوە حەرفی ئەوەلم ثانی خەتا
دڵ بەنا دیدەت لەجێی دڵ چی بەرێ — کا نەکێشێ چی بکێشێ کارەبا
گەر بزانی جەوری حالی ئیحتیاج — دەستی رِوو نانێتە بەر سینەی گەدا
سەر بەسەر پێچیدە بوو تۆماری عمر — شەرحی عیشقە ئیبتیدا تا ئینتیها

زەررِە سا ئەعضای (سالم) دێتە رەقص
هەر سەحەر میهری روخت پرِتەو دەخا

یەکسوو : لایەك . خەزان : پاییز . ئاغوش : باوەش . تەزەروو : کەلەبابی کێوی . گەردش : گەران . شکار : راو . دارا : دەهەبوو ، دەولەمەند . نەبوو : هەژار . هەنگام : کات . خومار : مەستی . شورەزار : شۆرە کات . جوز : بێجگە . تعویز : نشتوو . پێچیدە : پێچراوەوە . زەرەسا : وەکوو ئاستەم . میهر : خۆر . پرِتەو دەخا : دەدرەوشێ .

سونبولی طورڕە کە پەرژینە بە پەهلوویی گولا
موو بەموو هەر یێکە داوێکە لە ڕێی مورغی دلا
رەوشەنی داوە بە دلّ رەوزەنی سینەم لە خەدەنگ
دەك ئیلاهی نەڕزێ دەستی کەمـانت لە کلا
سیرڕی نیکتەی دەهەنت چاکە نەزانی قەنـاد
نمەك ئاالوودە نەکەن با لە خەمـیری نوقلا
گەر لە ڕووی گولّ دلّی من شادە بەبێ خەندەیی تۆ
با بدا دەستی قضا مەردوومی دیدەم بـــە چلا
یار گلەی بوو لە دلم چونکە نەسووتا لە فراق
لە قسەی ناحەقی ئەو (سالم) ی مسکین خەجلا

شەڕیە لە سەر ئەندێشەیی ئەو مؤمین و تەرسا
کێشاویە لە سەر مەسحەفی روو شکلی چەلیپـا
ئەم کێشە کە گیسووت هەیەتی کامی کەشیشە؟
بگرن بە جەدەل با عولەمـا ریشی سکوبـا
جێی هیندوویی خالّت نیە خورشیدی جەمالّت
ئەم مەرتەبەیـە قابلە بۆ حەضرەتی عیسا
هەرچی نیەتت بوو نیـکەهت دلی بەلەد کرد
هەرچی نیەتم بوو بە موژەت دلّ خەبەری دا
مەجنوون غەمی کووا پردی صیراط هەر وەکوو مووبێ
دەیـکێشێ لە وێشا کەششی طوڕڕەیی لەیلا

طوڕڕە : لز گە موویە کی تاو دراوە بە کەناری ناوچاوانێ دا. پەهلوو : تەنیشت .
مورغ : بالندە . رەوزەن : کولانە . سینە : سنـگ . خەدەنـگ : تیر .
کەمان : کەوان . دەهەن : زار . نمەك خووێ . ئاالوودە : تێـکالّ .
مەردوومی دیدە : گلێنەی چاو . خەمیر : هەویر . نیـکەهـ : ڕووانین .

غولامی دیدەیی مەخموری تۆیـە نێرگسی شـەهلا
لە ئابو تابی ڕووی تۆ داغدارە لالەیی حـــەمرا
بەیاضی ناصیەی تۆ بوو سفیدی دا بەصوبحی عیـد
لەنوسخەی قیرگۆن زولفت سیاهی برد شەوی یەلدا
عەقیم ئـاسا لەزگ وەستایـەوە حەملی نەما ئیتر
لەپاش تـۆ دایەیی دونیـا بەمثلی مـادەری عیسـا
لە قوببەی نووری پوستانت یەدی بەیضا نموودارە
ئەبەد ناگاتە دو گمەی جێبی جامەی تۆ کەفی موسا
خەزانی ڕەنگ زەردم باعثی نـەشوو نمای تۆیـــە
سیاهی ڕۆژی مەجنون سورمەیە بـۆ دیدەیی لەیلا
لە صیحەی هاتە لەرزش قەلبی گاوی ژێر زەمین ئەمشەو
دڵی کەیوان لـە ئاهی من لـە هەفتەم ئاسمان سووتـــا
دوو سەد جار وەضعی چەرخی ئاسمان گۆڕا بەسەعدو شووم
ستارەی نەحسی « سالم » بوو لـە قەرنێکا نـەبوو ئـــاوا

مایلە وەك سەری زولفت

مایلە وەك سەری زولفت سەری من بۆ بەری پا
بە جەفا مەیخەرە لا سا صەنەما تـۆیی خـــودا
زیوەری حوسنی دلآرامە سەوادی خەمی زولف
نانووێنی کەنەبێ ظولمەتی شـەو شەوقی چـــرا

شەهلا : ڕەشێکە شین بنوێنێ . ئابو تاب : ئاوو تاو . موژە : مژۆڵ . مەخمور : مەست . ناصیە : نێو چـاوان . قیرگۆن : ڕەنگ قیر . عقیم ئاسا : وەکوو نەزۆك یەلدا : درێژترین شەوێکە دەکەوێتە دووایی پاییزو سەرەتای زستانەوە زیوەر : خشڵ . سەواد : ڕەشایی ، ڕەشانکی .

عوزری مەسموعە عبادەت نیە گەر عادەتی ئەو
پێی نیگارینی لە بەندایە بە زنجیری حەیا
عەجەب ئاهیستە خەرامێ بە طەرەف ئێمەوە با
بارە بۆ پەنجەیی پێی نازکی تۆ رەنگی حەنا
بۆیە ئەز بەسکی نزارم لە فیراقی مەهی رووت
وەکوو ئەبرۆیی هیلالت قەدم ئەنگوشت نما
میهری جانانە هوویدایە لەسەر خاکی لەحەد
لە موقابیل دڵی (سالم) دەڕوویێ میهری گیا

بە محضی جەوری دولبەر هەر کەسێ تەرکی محبەت کا
لە قەبریشا بە محنەت تا قیـــامەت گریە عادەت کا
قبووڵ ناکا بێ غەیرەز پەریشـــانی لە عالەم دا
نەلەك گەر پەیرەوی کرداری یاری بێ مروەت کا
لە بێ انصافیـا تـەکوژێ بـە ئیما سەیدی خاوت
بە مضمونی عفو گەر نامەیی قابض بە حجت کا
دەزانی چۆن فەرەحناکم بە بۆسەی لێوی شیرینت
بە موفلیس مەردی منعم وەك صدا بۆ خووانی نعمت کا
بە محضی کەشمەکەش دامانی عیشقێ بەربدەم نابێ
دەمی تیغی مصیبت گەر کەفی فیکرم هەموو لەت کا
سەراسەر کاری (سالم) عیشقی تۆیە ئەوەل و ئاخر
خەجاڵەت بێ قیامەت گەر بەبێ تۆ مەیلی جنت کا

ئاهیستە: لەسەرەخۆ. خەرام: بە ناز رۆیشتن. نیگار: دوست، نەخش، بوت.
ئەز بەسکی: لە بەر ئەوەی. نزار: بێ تین. ئەنگوشت نما: بە قامك نیشاندان.
میهر: خۆشەویستی. جانانە: دۆست، یار. هوویدا: ئاشکرا. لحد: گۆڕیچە.
خووان: سفرە. کەف: لەپی دەست. ئیما: ڕیك (اشارة)، چاو هەڵتەکاندن.

کاتبی فیکرم لە دڵدا دقتی انشا دەکا
جوست و جۆ بۆ سطر بەندی کاغەزی میرزا دەکا

تا کوو بێتە سەر سەری سایەی هوما ئاوا ئەبێ
لووتی پاپاخی لە گەڵ سقفی فەلەك دەعوا دەکا

بۆ ڕێگا گەر ساقی عوجیان کردە پردی ئاوی نیل
استیخوانی دەستی میرزا پول لە سەریا دەریا دەکا

گەر لەلای زەوجەی لەشەو دابێت و هەڵسێ بۆ عمل
قیامەتی مەیلی لە دەرگانەی حەرەم بەرپا دەکا

ئەمرەقە لەقلەق ئەگەر ترکیبی نسبت کا بە تۆ
حوشتر ئەر بیت و بڵێ وەك تۆ ئەڕۆم بی چا دەکا

* * *

چاوەکەت وەختێ بە ئیما مەیلی جامی مەی دەکا
هەرچی مەی دەیکا لە گەڵ ئەو ئەو لە گەڵ ئێمەی دەکا

نەی لە ناڵینا چ گوستاخانە بۆ ئەربابی سەمع
باسی ئەیامی گوزەشتەی کەیقوباد و کەی دەکا

تا سوپاهی خوسرەوی عەشقت ئیحاطەی جانی دا
بۆ شەڕو شۆڕی مصیبت دڵ لەملکی رەی دەکا

کاروان ئەر سست ڕۆبی تا دەگاتە کۆیی لەیل
شەوقی بێ پایانی دڵ ووشتر بە مەجنون پەی دەکا

حاڵی عیشق و تابشی هیجرت نیشانی دا بە من
ئاگری سۆزندە هەر کارێ بەپێشەی نەی دەکا

تا بەسەر باغی دڵا بێ بای خەزانی فیرقەتت
عارضم بۆ سێوی ڕوخسارت لە ڕەنگی بەی دەکا

جورعەنۆشی تۆ بکەم ئیتر لە بەزمی مەیکەدە
چاوی مەخمورت بە عاشق کاری بادەی مەی دەکا

جوستوجۆ : تەقەلا . پاپاخ : جووورە کڵاوێکی کولکنی ڕەشی عەجەمانە .
نەی : بلوێر . گوستاخانە : بێ باکانە . ڕەی : هەرێمێکە لە نزیك تاران .
کۆی : کۆڵان . تابش : تین ، تاو . سۆزندە : سووتێنەر پێشەی نەی :
پیشەی قامیشەڵان .

وەختی بەخشش بـۆ بنووسم داستانی هیمەتت
مەردی دانا وەصفی جودی حاتەمی طەی کەی دەکا
ئابلەی دەردا کەفی بێی تاقەتی هەنگامی جـەمد
(سالـی) سەر گەشتە ئەر بەس رێی مصیبت طەی دەکا

فەلەك زەحمەت لە دڵ مەیلت بەدەر کا | بینای هەستیم ئەگەر زێرو زەبەر کا
تەلاشی عەشقی بی هەر کەس لە دڵدا | دەبێ سینەی سوپەر بێو تەر کی سەر کا
کە سولطانی خەیاڵت بێتە خاطــر | دەبێ شاهی خیرەد مەیلی سەفەر کا
دەڵێی بارامی گۆرە تور کی چاوت | لە دڵ نەمدیوە قەت تیری خەطەر کا
مەتاعی خانە پایــەنــدازی غەمزەت | ئەگەر بۆ شاهراهی دڵ گوزەر کا
دەنێمە ظەرفی خاطــر یادی بۆسەت | ئەگەر طەبعم تەمەنای گولشەکەر کا
پەرێشـانم دەکا وەك مڵکی بێ شاه | لە قامەت هەر سەحەر گێسوو کەمەر کا
حەڵاڵی کرد بە مەردوم دڵ لە قورِ با | نەظەر کا غەمزەت ئەرخووێنی هەدەر کا
ویصـالت پایەیی میعراجە بۆ مـن | لە رووتا گەر لەبم شەق القەمەر کا
دەسا تەسخیری دڵ چاوت بـە ئیمـا | سەرا سەر اسمی اعظم گەر لەبەر کا
بە دڵ وابگرە دڵ تیرێ لە غەمزەت | لەموهرەی پشتی (سالم) سەر بەدەر کا

تور کی پرِ ئەفسوونی چاوی کاری سەد جادوو دەکا
ساعەتاً تەسخیر ئەبێ بۆ هەر مەکانێ رەو دەکا
هەرچی نادر قەبض و بەسطی کرد بە شمشیر و سوپا
ئەم بە تیغی جەوهەر ئالوودەی خەمی ئەبرۆ دەکا

سەر گەشتە : سەر گەردان . تەلاش : خەبات . سوپەر : مەتاڵ . خیرەد : هۆش ، (عقل) . شا ڕا شەقام . روخ : ڕوو . خەمی ئەبرۆ : کەچی برۆ .

خالی سەر صفحەی رِوخی جانا چ نادر کەوتووە
حیکمەتی دار الخلافەی گورجیان هێندوو دەکا
رِیشوەیی گەردن کەچی ئەو گەردەنە حوکمی قضـا
بۆ خەراجی بەندەگی سەرگەردەنی ئاهوو دەکا
ئێستە بۆ مەللاحی دەریای عیشق و ئەهلی معرفت
قطرە قطرە ئەشکی چـاوم قیمەتی لوء لوء دەکا
سەهلە گەر مووسا عەصای کردە حەی و سەهمی نووانە
موعجیزەی دا دولبەرم هەردەم بە مووی گیسوو دەکا
رِوویی دونیـا تارە تا شەممی جەبینی دوورە لێم
ناصیەی پرِ چینی من دایم هـەوای زانـوو دەکا
گەر بە موژدەی مەرحەمەت جانی رِەقیبم تازە کەی
میثلی طیفلی موردە مادەر دڵ بەشیوەن خەو دەکا
لیسەی هو حەقە لە رِێی حەق دەستی رەددم لێ مەدەن
(سالم)ی مسکین وەکوو دەروێش لەدەرگەت هوو دەکا

غەم لە دڵ بۆ نەوتنی شادی مەیلی سەرخۆشی دەکا
صبحی عیشقە شەممی عەقلم رِوو لـە خامۆشی دەکا
زولفی شەبرِەنگت وەکوو رِۆژە پەرێشان با نەبێ
وا سەحاب ئاسا لە رِووتا قەصدی مەهپۆشی دەکا
بۆ ئەدایی تەعزیەی مـن تورکی چاوی مەستی یار
پرِ طەرەب هەردەم لە بەزمی عیشوە مەی نۆشی دەکا

رِوخ : رِوو . خەراج : باج . ئاهوو : ئاسك . ئەشك : فرمێسك . حەی : مار . ناصیە : ناو چاوان . زانوو : چۆك . موردەمادەر : دایك مردوو . مەهپۆشی : بەری مانگ گرتن . عیشوە : ناز .

داستانی عیشقی من فاشە لە هەر کووچەو سوقاق
عقلی دێوانەم لەپاش ئەم حاڵە سرپۆشی دەکا
کەثرەتی ضیعفم لە هیجرانا گەیشتە مەرکەزێ
دڵ لە سینەم‌دا بەدایم مەشقی بێ هۆشی دەکا
دولبەری باڵا بڵندم گەر خەرامان بێ بە ناز
سەروی گوڵزاری ئیرەم چۆن مەیلی هەمدۆشی دەکا
گەر نەوێرێ ڕێی سەگی قاپیت بەرن بۆ جێی غەریب
(سالم)ی مسکین لە دەرگا حەلقە دەرگۆشی دەکا

بێ تەماشای خاڵی تۆ خاڵێ لە مەردوم دیدە ما
عەکسی ئەو بۆ مەردومی دانا لە پەردەی دیدە ما
شوعلە نەیدا فرصەتی پەروانە مطلب کا بەیان
سیرڕی سەربەستەی لەبی شەمعا هەموو پۆشیدە ما
وا نەبوو لێوت بە سروەی بای خەیاڵی بۆسەیێ
غونچەیی سێرابی نەشکوفتەت چوو ناچیدە ما
ڕوویی وەك لالەت لە خەشمایەك نیکەهە ڕەنگێکی ڕیت
داغی حەسرەت تا قیامەت بۆ دڵی ڕەنجیدە ما
تا دەڵێم مروەتکە رەحمی جەوری تۆ ئەفزوون دەبێ
دادو بێدادم لە کووێتا هەروەها نەشنیدە ما
کووا تەرازوویێ قیاسی وەزنی حوبی پێ بکەم
میهری سەنگینت لە کەفەی دڵ بە ناسەنجیدە ما

فاش : ئاشکرا . خەرامان : لەنجەولار . هەمدۆشی : هاوشانی . سیراب : تێراو . نەشکوفتە : نەپشکووتوو . نیکەهە : ڕووانین . ئەفزوون : پتر . کەفە : لنکە تەرازوو . نەشنیدە : نەبیستراو . ناسەنجیدە : نەکیشراو ، هەڵنەسەنگێنراو .

نەظمی شایانی لەکووێ بوو عاشقی شۆریدە بەخت
مووبی ئاشوفتەی سەرم وا دەرهەم و ژۆلیدە ما
تابی بێ میهری نەبوو یەکدەم وەکوو « سالم » ڕەقیب
سەگ بەتۆپێن چوو لە قەحطا گورگی باران دیدە ما

شەتی ئەشکم دەبی هەر بێ بەڕووما — هەتا بێ بەحری ئاق دنگز بەڕۆما
دەزانی چۆنە ئەحوالّم لە هیجرت — وەکوو تەشنەم لە ناو بەحری زقووما
لە پیریش‌دا عەروسی یادی وەصلت — بیروون نایە لە پەردەی ئارەزووما
دەمی وەصفی دەمی تیغت دەلەرزم — ئەڕەستوو بم لە ئیدراکی علووما
لە کوورەی دلّ بیرون دێ ئاهی سەردم — عەجەب یەخ بێ لەناو چاهی سمووما
تەجاوز کەی دەکا « سالم » لەئەمرت — کەسێ نەیدیوە ڕوو سەختی لە مووما

وەکوو فووارە خووێن دەکولێ دەمی ئاهم لەحولقووما
بە دلّ پەیوەستەیە سووراخی پەیکانت لە پەهلووما
مەگەر وەختێ لەسەیری خالّی چیهرەت دیدە فارغ بێ
سیاهی مەردومەك بتکێ لەگەلّ ئەشکم بەسەر ڕووما
لە هیجریشا مصیبەت نایەلێ سەر هەلّبڕم یەك دەم
لە خووێنی ئەشکما چەسپاوە پێشانی بە زانووما
لەسەر ڕوو لادە تاری طوورەیی مشکینی تاتارت
حەبەش دەستی تەطاول با نەکێشی بابەسەر ڕووما
ئەگەرچی کاری بە دەردم وەلێ نەزدیکە تەسکینم
بیرژێنی حەکیم گەر ئارەقی چیهرەت بە داڕووما
بە مشاطەی دەووت دولبەر دلّی سالم مەڕەنجێنە
لە ناو جمعی پەرێشانا لە حەلقەی چینی گیسووما

گەر بەبۆ نسبەتی طورەت بدەمە مشکی خطا بۆ خەطا فخرە بەسا بۆ منە بەس خبطو خطا
شێوەیی ئەبرویی تاقت هەمە جـا دێتە نظر دە گەرێ دڵ بەطرف تۆوە وەکو قیبلە نما
کەی بەچەنگالی هەڵۆی غـەم دەکەوێ طائری دڵ
تا لەزاغی خەمی زولفت هەیەتی ظیللی هومـا
أبداً ڕەنگی عدم نایەتە ڕوی کوشتەی عشق بەدەمی تیغی ستەمدا دەڕژی ئاوی بەقـا
لەدوولا زولف بەلا جۆ گە بەلا دەنووێنی نەفی مانەندی لطیفی ڕوخی جانانە دەکا
کەی لەبەرطورەدەگا دەستی خیالم بەڕوخت تۆ نەبی کێیە بکا دەستەیی سونبول بەقلا
مورغی پڕ وەحشتی دڵ ئەوشەوە ئەمنیتی بو لەڕوخ و طرەی تۆ دەردەکەوێ دامی چرا
نقدی جان و دڵ و دین پێشکەشی یەك نیگەهت گەر قبول کەی لەمنی سوختەدڵ ڕووی نما
وەرەسا بەنجەلەخوێنی دڵی سالم بکەڕەنگ ثبتە ئەم ڕەنگە بەدایم نیەوەك ڕەنگی حەنا

هەر سەحەر دێنێتە یادم کۆیی تۆ مڵکی خەتا
نەفحە ها دێنێ لەمشکین زولفی تۆ بادی صبا
نەهری ئەشك ئەمشەو لە دیدەم وا بەخوڕ دەڕژێتە ڕوو
دڵ لەسینەم تا سەحـەر سەنگ ئاسیا ئاسـا گەڕا
بەسکی هـەر جا کوشتەیی تیغی محبت کەوتوون
کۆی دلآرامم لەخووێنا بوو بە دەشتی کەربـەلا
چەسپە هەر جا ڕیشەیی جەرگم لە گەڵ ڕیشەی خەدەنگ
چەند بەچوستی تـیری موژگانت لەناو دڵا ڕووا
نانووێنێ بێ بەسەرمـا گەر مصیبەتهای چـەرخ
تالەسەر سەرمە لە سایەی زولفی تـۆ باڵی هـوما
بێتو سەیری حوسنی زولفت کا لەدەورەی عارضت
هەر کەسێ نەیدیوە تاریکی لەبەر شەوقی چـرا

بەسا : زۆر . ڕوخ : ڕوو . دام . داو . نەفحەها : بۆیانی بۆنخۆش . ئەشك : فرمێسك . دیدە : چاو . سەنگ ئاسیا ئاسا : وەکوو بەرداش .

من دەمێکە خۆ لەخووی یاری قەدیمم شارەزام
دوژمنی یارانی دێرینەو بە دوژمن ئاشنـا
غەرقی بەحری فیکرە «سالم» دەست و پای جەهدی نیە
قەت شەنا ناکا لە دەریادا کەسێ بێ دەست و پا

ساقی لەپەردە دەرهات جامی شرابی هێنا دڵ خیرە ما لە حیرەت مەه ئافتابی هێنا
یەك زەرە عەکسی پرتەو دەر کەوتو طوری سووتاند
ئاینە سەخت ڕوو بوو لەو عەکسە تابی هێنا
تیماری چاکی سینەم راجع بەچاوی مەستە بەختیش موافقی عیشق بۆ من خرابی هێنا
یارم لەاندرون هات دەستی ڕقیب لەدەستا غەمناکو شادمانم رەحمەت عەزابی هێنا
بۆ تۆبە سوویی مسجد هاتم بچم لەڕێدا بۆ کۆیی مەیفرۆشان عەزمم شتابی هێنا
ڕوی هەرلەمن دەپۆشی واحالیە کەجبریل هەرخاصە بۆ من و ئەو ئایەی حیجابی هێنا
وەی وەی چ مجلیسێ بو دوینێ لەدیدەودڵ دولبەر شەڕابی گێڕا «سالم» کەبابی هێنا

لە عەرصەی ئەوجی عەشقەت بازی دڵ هەڵسا لەدەورانا
بە بەرقی پرتەوی حوسنت پەڕی سووتا لە طەیرانا
لە ڕۆژی امتحانا دیم بەرابەر طالب و معشووق
کەمەر بەستەی هونەر هاتن لە تیپی عیشق بازانا
لە یەك لا «نالی و مشوی» لەلایێ «سالم و کوردی»
لەهەنگامەی هونەر گەرمی تکا چۆ بوون لە «مەولانا»
لە مەیدانی بەلاغەتدا بە سوواری مەر کەبی مضمون
بە کوردی هەریە کە تازی سوواریێ بوون لە(بابا)نا
کە (نالی) تەوسەنی طبعی بە تەرزی گەرم جەستەن بوو
بە چەوگانی خیرەد گۆی دانشی دەر کرد لە مەیدانـا
کە ڕەختی طبعی ڕامی هاتە سەر میقراضەکەی تعلیم
ر کابی بابی بۆسی «سالم»و مەشوی لە دەورانـا

شەنا : مەلە. خیرە : واق وڕی. مەه ئافتابی هێنا : مانگ ڕۆژی هێنا. پرتەو : تیشك. چاك : دڕاو. لەاندروون : ژوورەوە. شتاب : تالووکە.

بەدەل کەین «*» با بەنەشئەی مەی خوماری محنەتی دونیا
ئــــەلا یا ایها الساقی أدر کأسا و ناولهـــــــا

محبت زۆر بە ئاشووبە بەسەھلی تێ مەگەن یـــاران
کی عیشق ئاسان بووەد ئەوەل وەنێ افتادە مشکلها

کەبادی صبحدەم ئەفشان ئەکا گیسوویی پــڕ چینی
زوتابی جوعدی مشکینەش چ خوون افتادە دەر دلها

دلا هەرچی بلێ ناصح لــەنیك بــەد بەجێی بێنە
کی سالیك بی خەبەر نەبووەد زو راه و رەسمی مەنزلها

محلی رحلتە دونیــــا رەفیق ایمرو زو فەردایــە
جەرەس فەریاد میــدارد کی بــەر بەندید محملهـــا

لەبیمی مەوجی دەریای أهلی دڵ زاهید خەبەر دار نین
کوجا دانەند حـــــــالی ما سەبو کبارانی ســاحیلها

قسەی من شوهرەتی شــارە تەمامــە تازە بی پۆشم
نیهان کەی ماند آن رازی کەزوو سازەند محفلهـــا

وصالی دولبەرە «سالم» معظم تر لەهەر مطلب
متــی ما تلق مــن تهــوی دع الدنیــــا واهملها

شەهیــدی دیدەیی مخموری شۆخێکم منی شەیــدا
لە خاکی مەشهەدم نەزدیکە دەربێ نێرگسی شەهلا

بــە محضی امتحان دەستم بنێرە باخەڵت یــەك دەم
لە بن دا بی برین راضیم ئەگەر نەیبوو یەدی بیضـا

«*» لەهێندێك کەشکۆلان نووسراوە (لەدڵ دەر کەین) . ئاشووب : کێشــە .
ئەفشان : بەخشان . نیکوبەد : چاك و خراپ . بیم : ترس . نەزدیکە : نزیکە

بە ئومێدی وەفای گوڵ بولبولی مسکین چ سوودی بوو
بەڵایە ڕامی عاشق کەی ئەبێ مەعشوقی بێ پەروا
بە فیکری مووشکاف ئەمشەو قیامم کرد لەڕووی زوڵفت
بە تاریشی بە طوولیشی بەقەد تـــاری ئەبوو یەلدا
حەدیثی ئەنگ و نامم زۆر شوکر مەشهووری عالەم بوو
لە حەرفی مدعی ناکەس نیـــە باکم منی ڕیسوا
لە پەستی بۆ دەکێشن زاهیدی غافل چلەو خەلوەت
بچن عاشق بە باڵا بن بڕۆن بۆ مەرتەبەی باڵا
لە کاری هائل و صعبا گوریزە چارەیی مەردوم
ڕەهاکەن «سالم»ی بێدڵ لە«عەشقا ماوە بێ پەروا»«☼»

غەم وەکوو بەم هاتە جۆش و کەوتە گێژاوی بەڵا
ئاوی هائل زایە کەشتی کەوتە حاڵی حەولەولا
شەطی محنەت هات لەسەردا کەشتی هۆشی ڕاڕفاند
بادی غەم لێم بوو بەشورەڵە جیەرێ شادیم تێک شکا
کەمیە کەوتە گێژی ئەمرود تەن وەکوو ئاش هانە گەڕ
بای مراد کەی دێ خەبەردا تۆ خودا ئەی ناخودا
دادی دەریای محنەت و تۆفانی غەم با بەس بدەم
بێمە شەرحی بەد فیعالی ڕۆژەبی دامەن سیا
ئەی ڕەفیقی کۆن لەکووێن ساوەك حەسار دەورم بدەن
بێ جڵەو سووارم وەرن سەیرکەن لە بارگیری قضا
ئەسپەکەی بۆز ترسەنۆك و سەرکەش و توند شیرەتە
واسڵە گەر خشپە بێ جووتە لە کلکی خۆی دەدا

«☼» لە کەشکۆڵی ٢٣ دا وا نووسراوە (ولا کین سالمی پەکدڵ لەعەشقا ماوە با بەرجا
مووشکاف : مووقەڵێش. ئەنگ و ناو : ناوو نرتك. ڕیسوا : بێ ئابڕوو.
هائل : سامدار. گوریز : هەڵاتن. ڕەهاکەن ڕزگارکەن. بای شرط :
بای سازگار. ناخودا : کەشتیەوان. سڵ : توورە، زیز.

سپیە سەرباڵ موویی شەبرەنگ ژێر قەپووزو پاڵو دووی
کەندی باخەڵ جووتە پێشانی چەپ و ڕاست دەستو پا
گەر زرنگەی پلپلەی زەنگو جەرەس بکەوێتە گووێ
جووت لەسەر پاشوو دەوەستێ مثلی وورج دێتە سەما
گەر لە لایێ دابەزم بـا زینەتم بێ سوواری بێ
ئاوزەنگی نادا لە دەورەم دێتە خـول وەک ئاشی بـا
کەی لە گوویێ جۆگە دەگەڕێ دێم بەتوندی لێی خوڕم
تاقو جووت جووت ئـەبێ و داوێژێ پاڵوو هەڵئەکا
گوایە اظهاری غووروری خۆی دەکا دێم زینی کەم
هەڵدەتووڕێنێ وەکوو گای بار نەبەر خۆی شێت ئەکا
دەست ئەبەم زینی بکەم چونکوو لەسوواری عاجزە
بۆ لەقە خۆی خۆش ئەکاتو مۆڕ ئەبی لێم لا بـەلا
کاو و جۆی گەر بێنیبە پێش وەک کەردەلوو شکێنی بەتاو
گەر لەغاوی بۆ بەرم بـۆ جووتە پاشووم تێ دەکا
وەک کەری دێز فەوتی خۆیو محنتی خەڵکی دەوێ
هـەر لەناکاوا بەعمداً خۆی لەخەو خوڕ دادەخـا
وەک سەگێکی پەت پسێنی بێ سەنەک ببڕێ بەفێڵ
دەم دەبا کەلبەی لـە پێچکەی لا لغاوەی گیر دەکا
وەختی ئالیک ڕوو بە ماڵ وەک بای شەماڵ شیرین ڕەوە
بۆ ڕێگەی تعجیل ئەوەندە سستە دەڵێی وا داوەشـا
گەر حەی ئەحمەد بڵێ بۆز خۆش ڕەوە باوەڕ مەکە
امتحانم کرد لە مەرگە واقعا قـۆڕ ڕا دەکا
گەر لە بازاڕ بیفرۆشی دڵم نەبێ کەس نایکڕێ
بۆ بنی هێڵەک لەکن مـن کلکو یالی دەس دەدا

دوو قرۆش بۆ نالی شایی کلکی . چەرمی دوو رِیال
پێنج قرۆش و شایی نرخی بۆزی کەم بەها
وەك خەر قوشچی چەقەل فێر بوون حسابی فارسی
ئەستێرە دەژمێرن داخوا لاکی بۆزکەی دێتە لا

زەورەقە دڵ دیدەیە دەریا و مەردوم ناخودا
جۆشی خاتر وەك شەپۆل و غەم نەهەنگ لەنگەر جەفا

جان مسافر تاجرە ئاهم تجارو تان مەتاع
کەمیە عەرق و دوورە ساحل دڵ لەرِێی بێمو بەلا

دایە دِرکی غەم بەرِووی دڵما هەتا دونیا هەیە
دەرگەیی شادی بە وەعدەی تا قیامەت داخرا

شوعلە وەر نابێ چرای شادی بە بەر یادی فیراق
تاگری محنەت لە خەرمانی وجوودم هەڵگرا

شەوقی دانەی خاڵی تۆ خستوومیە ناو داوی خطر
بەم گوناهە ئادەمیش وەك من لە جنت دەر کرا

جەذبی کرد تاثیری ناڵەم دەردە دارانی ضەیف
با وجوودی رِەنگی کاهی بوومە رِەنگی کارەبا

عومری دڵ دیسان بە پا جۆشا ئەهاتە رِوویی کا
بۆنی زولفت خاکی صحرای کرد سەراسەر مشکبا

هەر کە غالب بم لەفیکرا دڵ دەچێتە بەردەوە
پەی بەوی نابا ئەوی ناگاتە پەی پەیکی صبا

زولفی حەییە پەروەرە « سالم » ئەبەد ئەیمەن مەبە
بەم قەرارە قەت مەکە بازی بەحەلقەی ئەژدەها

لاك : کەلاك . ناخودا : کەشتیەوان . کاه : کا
مشکبا : بۆنخۆش . بازی : یاری ، گەمە .

معجزەی یاری :- ەری چیهرە دڵارامم دەکا
ئاوی ساوە ، تاقی کیسرا ئاگری زەردەشت فەنا

ڕووی جیهان بێ ڕەونەقە یـاران بڵێن با دەر کەوێ
سەرو قەددی جامە نەسرین ماهرووی مەخمەل قەبا

هۆش لەکووێ ؟ ئارام لەکووێ ؟ هەر قوڕ بەسەر خۆمو خیرەد
چـاوی پڕ ئەفسوونی من . . . بـە ئیمـا دەبـا

بەخو بەخ یاران تەماشای جیلوەی ئـەم شیرینەکەن
دیدە ئاهوو عەنبەرین موو مشك بۆ حۆری لەقا

ڕووی دڵارامم بەهەشتێکە لـە امکانی خلوود
ئاری ئاری عیشقی نەسلی ئادەمی بـوێـە دەکا

دڵ هەمیشە ناسرەوێ هەرگیز لەپێکانی موژەی
دەم بە دەم ئیما بەئیما دێ وەکوو تـیری قضـا

ڕەشکی نازی بۆنی زوافی قەابی خونچەی کرد بەخوێن
وا لەگەرد نیا خەڕاجی گەردەنی ئاهووی خەتا

گەر لە سایەی ئاستانەی دولبـەرم جێ دەست کەوێ
قەت هەوەس ناکەم ئەمن ئیتر لەژێر پەڕی هوما

جان موحەققەر نەقـد دەر کەف سەرفکەندەو چاوەڕێ
خوسرەوی خووبان بڵێن (سالم) ئەوا پێشکەش ئەکا

پەری چیهرە : ڕوخسار پەری . خیرەد : هۆش (عقل) . مـاه ڕوو : ڕوو مانگ . پڕ ئەفسوون : پڕ فێڵو ساختە . پەیکان : تیر ، سەرەنێزە . ئیمـا : ڕیك (اشارە) . ڕەشـك : داخ ، چاو پێ هەڵنەهاتن . سەرفکەندە : سـەر شۆڕ . خوسـرەوی خووبان : پادشای جوانان .

ئاخ و داخ دڵ غافلە نازانێ قسمەت چی دەکا
ئەمڕۆ وا لێرەم بەڵام ئاخۆ بەیانی کوویێم دەبا

شاتری تەقدیر کە پێشکەوت ڕاتەکێشێ و تۆ دەڕۆی
کانێ دەیزانی کەوا خستوویە ناو دامی بەلا

چڵە خورمایە منیش مێشێکی زۆر شیرین پەرست
نەفسی سەرکەش ڕوو لەخورمای کوردکوژی بەدفەڕ دەکا

ڕەهبەری قسمەت جڵەوکێش بردیە مالی......
کاشکی هەرگیز من نەچووماییە بەڵام چارم نەما

حوجرەیێکم کەوتە دەستو کەوتمە ناوی وەك قەفەز
وەك کەوی تۆڕ دڵ لە برسانا لەسینەم سەر دەدا

من چەپۆکم دا بەسەرما ئەسپەکەم سکوڵی کرد
تازەمان کرد هەردوو لا شینی شەهیدی کەربەلا

ئەهلی کووفە ئاو بڕیان کردووە لەمیوانی عەزیز
خانە خوێی من مەنعی نان و ئاوو ڕێو جێم لێ دەکا

خانەخوێیم میوان نەوازە وەرنە سەیری پیاوەتی
دۆشەکی خۆم خاك و خۆڵ سەر ڕاخەری ئەسپم سەما

شیشی سوور بێنن وەرن خاڵێکەمان داغ کەن بەجووت
چونکوو ژانمان کرد من و ئەسپم لەبەر سەردی هەوا

ئەمن و بارگیری کوویێت هەردوو بنووین بەشکم بەخەو
من ببینم ڕووی خۆراك و ئەو ببینێ ڕوویی کا

ئاخوڕی ئەسپم هەوایە خوانی خۆراکم خەیاڵ
هەردوو برسی ماینەوە وا چاکە ڕوو بکەینە هەوا

کاشکی : خۆزگە.   هەرگیز : هیچ کاتێکی.

ئاهی خۆم بۆ نانی جۆ سەکۆلی ئەسپم بۆ حەشیش
ئەو گەیشتە پشتی ماهی ئەم گەیشتە ڕووی سەما

چاوی قووچان ئەسپەکەم باقلم تەویلەی کەوتە یاد
دلّ لە سینەم هات و ڕەنگە یادی جێگەی خەو بکا

لووتی داژەند ئەسپەکەم خۆم دەستەو ئەژنۆ شۆڕەمل
من لە فیکری حالی ئەو ئەو شێنی حالی من دەکا

ئەمن و ئەسپ هەردوو بەجووت ئوستاد و شاگردی خەیال
ئەو لە نەقشی توورەکە من بۆ حەسیری بووریا

شامە میغناتیسە بۆ بۆنی کەبابی سەر گوزەر
لێوی ئەسپ بۆ جاذبەی پووشی بە میثل کەهرەبا

سەیری کەن یاران لە برسانا ددانی ئەسپەکەم
بۆ بژارەی پووشی ناو خشت کاری دیوار بڕ دەکا

سەنگ کرۆژێکە لە برسانا ددانی گردە کوویت
هەردەلێی بازاڕی ناو شارو خەیاری نووێ دەخووا

وا دەزانێ زینەکەی پالانی پووشە گردە کوویت
وەک مەقاش جار جار لەلاوە لچ لەلا پچکەی دەخا

یاخووا تووشم نەبێ ئیتر .... تا حالی مەرگ
ئاینە کەسبی چەلا حەیفە لە خاکوستەر بکا

گەر .... بەم نەوعەبن با شیری ... یێتە ناو
وەر زەبیب تەبەە هەزاران مەرحەبا اهلا سەفا

حەشیش : پووش. سینە : سنگ. داژەند : شۆڕ کردەوە.
خاکوستەر : خۆلەمێش.

صبحی نەورۆزە وەختی بەزمی شەراب الصبوح الصبوح یا اصحاب
ئەصلی عیش و نیشاطە هەی ئامان المدام المدام یا احباب
بولبولان مەستو گوڵ قەدەح دەر کەف بەس بنۆشید دائما مەیی ناب
پیری مەی ئێستە کێ قبول ناکا کێ بپەندی مەیکەدە بە شتاب
ئەی حەریف هەفتەیێکە ناوی بەهار راح چون لەعلی ئاتەشین دەریاب
دەری مەیخانە بەندە رێگە نیە افتح الباب یا مفتح الابواب
وەرە «سالم» لە حاڵەتی عیجزا هەمچو حافظ بنوش ئەز مەیی ناب

لە زولف و پەرچەمت بۆ کولمو غەبغەب موهەیایە لەڕووی دڵ مارو عەقرەب
لە خاکی ئاستانەت تا مقیم بم کفایەتمە لە جێی انعام و منصب
لە لەوحی تەربیەت نەیخستە یادم بە جوز ئەلفی قەدرت استادی مکتب
بەری حوسنە بەری تا تۆ دیاری لەڕووی مەه نانوێنی شەوقی کەوکەب
لەبی تەشنەم خەریکی ذیکری تۆیە هەتا ڕووحم لەتەن دا دێتە سەر لەب
طەلەب ناکەم لە قاپی کردگارا بە غەیرەز وەصلی دولبەر هیچ مطلب
قەلەم سەرخۆشە «سالم» بۆ تردد لە تعلیمی بەلاغەت مثلی مەرکەب

چوومە سەر ضیافەتی مەلا بەکری عالی جەناب
چ بڵێم خەڵکینە بۆم نایەتە بەر مەددی حساب
خولاسە جێ بەجێ بووین ڕێز بەڕێز ئێمە لەخوارو ژوور «*»
هێنایان هەر بەدوو کەس سینی یاپراخ و کەباب
ئەوی مقبول بێ لەلای خەڵکی قسەی مختصرە
بوو بەهاو سینیی من زۆر خۆرەکەی خانە خەراب

دەر کەف : لەلەپی دەستیدا . شتاب : تاڵوو کە . بەندە : بەستراوە . مەه مانگ
غەبغەب : بەرخەبەبە . تەشنە : تینوو . لەب : لێو .
«*» لەناو هەموو دەستنووسێکیدا درێژەو هەڵبەستەکەی لە کێش خستووە .

کۆلارەی لێــوی کەزنی ســەر سینی بوو
له تاوان جووچکی ژێر دەوریە کە بوو بە کەباب
هەموو جار چواردە یاپراخ و دوو جووت نانی قەوی
بای دەدا لوولی دەدا قــووتی دەدا مثلی دەواب
چەنکی گورگی کەبەیەك حەملە لە گۆشت رامالێ
هاتە یادم سەعەتی زەحمەتی مەرِ جەوری قەصــاب
دەروونی هاتــە جۆش و طلبی دۆی ترشی کرد
کاسە دۆی نایە سەرو دوو قوومی لێ دا بە شیتاب
القصە ئەو شەوە بەد بەختــە وەهای کرد بەخورش
وەختە بوو فیرِ تەبەق و نان لەمەلا بێتە جــەواب

لەرِوی تیری موژەی خونرِیزی محبوب
سەراسەر ملکی دلّ پرِ بوو لە ئاشووب
سوپای بەرگەشتە بوو چاوت لەموژگان
شکاندی غالبی دلهــا بــە مەغلووب
بەسەر دلــا حەوالەی غەمزە تا کەی
دەبێ چی بێ خەراجی ملکی مەخروب
بلێن بازشت رِوو دیبـــــا نەپۆشن
چ حاصل سور مەسایی چاوی مەعیوب
لەرِووی میهرا بــە اقــدامی عیــادەت
ئەگەر مجروحی یاد کا یاری مەحجوب
موژەم باهەم بەرشتەی دلّ دەبــەستم
دە کێشم رِەهگوزاری جوملە جاروب
گەیاندی بۆم سەبا بۆی عطری گێسوو
وەکوو پیراهەنی یوسف بــە یەعقوب
لــە حــەشریشا سەرو کارم لــە عیشقە
ئەگەر دەستم بگاتــە دەستی مطلوب
لە عەشقا هەر منم هامدەرــی مەجنون
لە صبــرا هــەر منم ئوستادی ئەیوب
فیراغەت صعبــە بــۆ عاشق لە هیجرا
بە «سالم» ژەهرە بێ تۆ أكل و مشروب

شیتاب : تالوو کە. موژە : مژۆلّ. ئاشووب : پشێوی. خـــــەرِاج : باج.
بەرگەشتە : گەرِاوەوە ، شکاو. زشت رِوو : ناحەز ، ناشیرین. سورمەسازی :
کلمرێژی. رجاروب. گەسك. پیراهەن : کراس.

ڕاستە دڵ چەسپە وەلێ شادە لە گیسوویی حەبیب
چونکە نەزدیکە بەدایم لە گوڵی ڕوویی حەبیب
بە دوعا نابێ ڕەوا حاجەتی ئەربابی وەفا
ڕوویی دڵ تا نەکەنە قیبلەیی ئەبرۆیی حەبیب
لە طەوافی حەرەمی کەعبەیی ئەربابی وەفا
وەکوو حەجاجی حەبەش سلسلەیی موویی حەبیب
دیدە شیرینە کە پڕ بێ لە سرشکی شۆرم
چونکە تێی دایە لەعەکسا قەدی دلجۆیی حەبیب
گەر خۆی جاذیبە هەنگامی تەوەجوهـ دڵی شێخ
وەکوو من جذبە لە ڕووی دیدەی جادوویی حەبیب
بێ بەسەر قیبلەیی دڵما وەرە ئەی بادی سەبا
بەدەمێ تازە کە ڕووحم لە قضای بوویی حەبیب
ئاگری جەوری لە خەرمانی وجوودم بەربوو
قوڕ بەسەر سالمی بێچارە لە دەس خوویی حەبیب

ئاوی حەیاتی منە بۆسەی لێوی حەبیب حالی مەماتی منە دیدەنی ڕوویی ڕەقیب
شانە لەزولفت مەدە جێی دڵی ئاوارەیە حەیفە مەشێوێ بەساسکنی مسکین غەریب
غیری لەبت کێ دەکا چارەی دەردی دڵم نبضی منو دەردی من دوورە لە فکری طبیب
دیدەو ئەبرۆیی تۆ فیتنەیی ماهی صەفەر دیدەیی جادووی تۆ مایەی حیلەو فریب
ڕەونەقی گوڵشەن دەچێ شاهیدی گوڵ وون دەبێ
ئاخری ماهی بەهار قوڕ بەسەری عەندەلیب
ئاخری دەی هەردولا دەولتو بێدەولتی پەیکی أجل طی دەکا هەرچی فیرازو نشیب
کفرە ئەگەر در کەوێ ڕەخنەیە بۆ کاری دین سجدە لە ڕووی لێ دە کەن قاضیو شێخو نقیب
ضدی یەکن یەك بەیەك نارو خەس ئاوو نەمەك شاهیدو عەهدو وەفا سالم و صبرو شکیب

محیطی عارضی دولبەر لەسەر ڕووی زولفی پڕ چین هات
بە دەوری باغی گوڵدا تەرزی سونبول محضی پەرژین هات
هەوای ماچی لەبت ڕێی بەندەری زولفی بەدڵ وون کرد
مسافر بۆ سەیاحەت سوویی چین چوو تووشی ماچین هات
بە تەم کەللەی (دەماوەند) بوو لە ئاهم گەردەنەی ئەلبورز
بەری ڕێدا کەقسمەت ڕۆژی ئەوەل بوو دەرامین هـات
کلامی وصفی حوسنی تۆم دەخووێند دووێ شەو بەتەنهایی
لە پەردەی غەیبەوە تا ڕۆژ بەگووێما دەنگی تەحسین هات
دوعام بۆ دەفعی چاوی بەد لەحوسنی تۆ دە کرد ئەمشەو
لە دەم روح الامین تا صبحدەم ئاوازی ئامـین هـــات
حەدیثی کوژتنی فەرهادی مسکین پێت بڵێم چۆن بوو
لە شەوقا دای بەسەریا تێشە وەختێ دەنگی شیرین هـات
هەمیسان هاتە سووێ زەخمی دڵی « سالم » وەکوو جاران
بەسروەی بای سەحەر یەك دەم کەنەفحەی زولفی مشکین هات

سا بەزاری بۆ نەناڵێنم لە تاوی فیرقەتت　　بەندبەندم نەی‌صفت سوتا بەناری‌محنتت
کەی‌لەقبرا تا بەمحشر دەردەچێ‌یادت لەدڵ　　زەحمەتە بۆ عاشقی‌دڵدادە ترکی‌صحبتت
پێتەخاتر گەر لەخووانی‌حسنی‌تو حقی نمەك　　قەت‌بەمن‌پایانی‌نایێ‌ذکری‌شکری‌نعمتت
ڕاستەدڵ‌بەندەلەطورەی‌ظلمتی‌زولفت‌وەلێ　　ڕەوشەنە کولبەم‌لەبەر شوقی‌خیالی‌ڕومتت
سجدە چون وەك بیدی مجنون سەر وەها ئەفگەندە سەر
بـــــۆ تەفەڕوج گەر نمایانکەی لە باغا قامـەتت

عارض : ڕوو . بەندەر : کەنار دەریا ، کەشتی گا . سوویی : بـــــۆلای .
تەحسین : ئافەرین . تیشە : تەور . نەفحە : بۆنی خۆش . خووان : سـفرە .
کولبە : کوخ . بیدی مجنون : شۆڕە بی ، شەنگە بی .

بێ ڕەمەق وا کەوتوم من قوەتی نالەم نیە ئەی نیگارا بۆ ضەیفان کوانێ ئاخر مروەتت
هەر کێ دامەن گرتنی دلبەر نە کا سالم بەمەرگ نایەوێ بڕوێ گیای بێ خار لەخاکی تربەتت

دڵی پڕ وەحشەتم جانا لەبەر موژگانی وەك تیرت
حەسارێ بوو لە حەلقەی دەرهەمی گیسوویی زنجیرت
لە سەعیی هاتوو چۆدا ئەی خەیاڵی غەمزە دەیزانم
نیهانی بۆ شەبەیخوونی دڵە دووبارە تەدبیرت
میانت بەستووە تورکانە بۆ قەتلم لە مەستی دا
تحمل کە زەمانێ با بپۆسم دەستی شمشیرت
وداعی جان و دڵ ناکەم ولاکین غائلەم زۆرە
لە وەختی ضەربی شمشیرا ببینم خاڵی تأخیرت
مفرح بێ دەماغم با لە نەفحەی طووڕەیی جانان
وەرە ئەی بادی شەبگیری سەرم قوربانی تأثیرت
بەتیرت جەرگم ئەر لەتکەی ئەبەد تەرکی نەظەر ناکەم
لە مەرگا بۆ تەماشا بازە دایم چاوی نێچیرت
دەزانم فیعلی پەنهانت ئەگەرچی مۆمنی و عابد
فریبی من مەدە زاهید بە تسبیحات و تەزویرت
بە تەنگ هات ئەی شەوی ظلمت دڵی سالم لەدەس طولت
چ بوو نە تشوشت بەئاوی صبحدەم ڕوخساری وەك قیرت

دڵە خەلوەت سەرای حضرتی دۆست دیدە ئاینەداری طلعتی ئووست
کیمیای عشق و سیمیایی فەقر هەرچی دارم زو یومنی هیمەتی ئووست
ڕێی دڵی داوە چونکە طورەیی یار گەردەنەم زیری باری مینەتی ئووست
بێ کەس و عاشقم منی بەد ناو هەمە عالەم گەواهی عصمتی ئووست

موژگان : مژۆڵ . دەرهەم : ئاڵۆز . گیسوو : پرچ . نفحە : بۆنی خۆش .
میان بەستن : پشتێند بەستن . بازە : ئاوەڵەیە . سیمیا : جادوو گەری . گەواه :
ئاگادار . عصمت : پاکی ، داوێن پاکی .

دڵ بە خزمەت تەقەررِوبی دەسکەوت پەردەداری حـەریمی حورمەتی ئووست

هەرچی گوڵ رِوخ کەجاذبی دڵ بـن ئەثەری رِەنـگ و بۆیی صحبتی ئووست

چ کونی ئەنسەرین جیهانی خـەراب هەر کەسی پەنج رووز نەوبەتی ئووست

بولبولو تووتیی دڵو رِوخـی بـار فیکری هەر کەس بەقەدری هیمەتی ئوست

دیدە نازانێ بـــۆ عەزیزە لـەلام زانکی ئێن گوشە خاصی خەلوەتی ئوست

لادە «سالم» لەرِاهی تیرە نظـــر سینە گەنجینەبی محبتی ئـــووست

بێنە سا بادی صەبا لەم وەختە دا پـــــەیغامی دوست

تاکونەم جان ئەز سەری رەغبەت فیدایی نامی دوست

وەختە بنیادی وجوودم نـــەی صفت ئاگر بـــدا

طوطیی طبعم ز عشقی شەککەری بادامی دوست

ئاوی کەوثەر قەت قبووڵ ناکا لە دەس غیلمانو حوور

هەر کی چون مەن دەرئەزەل یەکجورعە خورد ئەزجامی دوست

نالە بێ تەئثیرە ئەی دڵ زەحمەتی خۆت بەس بـــدە

دەردی سەرباشەد نەوودەن پیش ئەزین ابرامی دوست

قصدی ئەو دوشنام و جەورە مەیلی من بۆس و کەنار

تەرکی کامی خود گرفتەم تـــا بەرایەد کامی دوست

دیدە کوحلی بێ دەوێ بادی سەبا ســـا بێنە زوو

خاکەراکابی موشەررەف کەردە ئەز اقدامی دوست

تووشی دەردی ئادەمم یاران نـــە قەیدی خـــاڵەوە

بـەر ئومێدی دانەیێ گیفتـــادە ئەم دەردامی دوست

گوڵ رِوخ: رِوو گوڵ. زانکی: چونکوو. پەیغام: وەڵام. نەی: قامیش
پیش ئەزین: لەوە پتر. بووس: ماچ. کلم: ئاوات، مەبەس. گیفتادەئەم: کەوتووم.

دەناسی قاتلی دڵ گەر نیگەهـ کەی سوویی موژگانت
ئەدا کەخوون بەها سا بۆسەیێ دەستم دامـــانت
تەواو نابێ لەسەودای عارضت بۆ دڵ گرفتاری
لە داوی طورِرِە بەربوو کەوتە ناو چاهی زەنەخدانت
کەفەن پیراهەنم بێتو مەشۆن زەخمم وەصیەت بێ
بە خووێن ئالوودە ئازادن لە مەحشەردا شـەهیدانت
سەرم ئەوەل قەدەم دانا لەسەر کووچەی رەهی عشقت
دڵو دینم بەیەغما چوو لە سیحری چاوی فەتتانت
بەریم مەحشەر لە نغمەتهای فیردەوسی لەدونیادا
کەرِەم گەر پێم نەکەی لیمۆیی پوستانی لەبوستانت
دەپرسی گەر لەمەهجوورت بەپەیکانی موژەت سەوگەنە
خەمیدە قامەتە « سالم » کەمـان ئاسا لەهیجرانت

ئەگەر باوەرِ ئەکەی سەوگەند بەئەبروت
هیلال ئاسا خەمیدەم بـۆ مەهی رِووت
دوو سەد عوقدەم لەدڵدایە بـەبێ تـۆ
درۆ ناکەم بەعوقدەی چینی گیسووت
سەراسەر عەشقی تۆ بـۆ من تەلەسمە
بە ئەفسوونی نیگاهی چاوی جادووت
لە کونجی بێ کەسی جانم بە لەب هـات
بە گۆشەی لەب نشینی خاڵی هیندووت
لە ئەشکی خووێن بە یادی لێوی ئاڵت
کەنارم برو بە کانی لەعلو یاقووت
تەنووری پرِ گرِەی محنت سەرای دڵ
بە گەرمی تابی شوعلەی ئاگری رِووت
کەناری چاوی « سالم » جۆبـــارە
بەسەرو و قامـەتی مەوزوونی دڵجۆت

نیگەهـ : تەماشا . موژگان : مژۆڵ . زەنەخدان : چەنەگە . پیراهەن : کراس .
خوێن ئالوودە : خووێناوی . یەغما : تالان . پوستان مەمك . ســەوگەند :
سووێند . چەمیدە : چەماوەوە . ئەفسوون : جادوو . تاب : تین

جیهان ئارایە مــەه ئەمما نەوەك ڕووت ... هیلالی یەك شـــەوە ناگاتە ئەبرووت
لـە لەبتا منبعی ئــاوی حەیاتـــــە ... وەلێ ڕێی ظلمتە هەرسوو لە گێسووت
هەوای سێوی زەنەخ ئەی دڵ نەکەی قەت ... موهەیایە لە ڕێتـا چاهی هـــاڕووت
کە تـۆ غائب دەبی تاریکە چـاووم ... دەڵێی نوقطەی بەصەرمە خاڵی هیندووت
بەیادی لەعلی دولبەر ئەشکی خووێنین ... مەڕێژە لەعلی خۆی نادا بـە یاقووت
لەنطفەی طفلی مشك ئاهوو عقیمــە ... بە نافحلی صەبا بو بوو خەتا بـــووت
لە گەڵ بەر گەشتە بەختی من موژەی تۆ ... قیاسم کرد لە ڕووتا وەك یەکن جووت
لەبت میحرابە بۆ بوستانی کوڵـــەت ... دەوای دەردی منـــە عنـــاب و لیمۆت
لەباغا خونچە مەشقی لێوی تۆی کرد ... نخوستین گوڵ لەخەندەی تۆوە پشکووت
مەپۆشە ڕوو بەڕووم ڕووی ئافتابت ... بەبێ ڕووی تۆ دەلەرزی «سالم»ی ڕووت

«سالم» ئەمەی خوارەوەشی لەبارەی میرزا سلێمانی زێن درووی هەستیار داناوە :

میرزا وەرە لێم لادە دەستی من و دامانت
ئەیمەن مەبە لێم نەك بێم یەك دەفعە بەمەیدانت
تۆ قازو ئەمن شاهێن مەقرێنە بە دەورەمدا
نەك حەملە بەرم گیر کەم چنگێ لـە چقڵدانت
من طغرل و تــۆ صعوە قصدم ئەمەتە ناگا
مخلب لەبەزت گیر کەم دەرچێ لە عقب گیانت
من شێرم و تۆ گاوی شەڕاری و نـاترسی
جەستەێ کەم و بشکێنم وەك نەی هـەموو ئێسقانت
بۆ من قەڵەمە نێزە بۆ تۆ سوپەرە دەزگا
بـۆ تەجرەبە با لێدەم یەك ضربە لە قەڵغـانت

ئارا : ڕازێنەوە . زەنەخ : چەنە گە . طغرل : باڵندەیێکی ڕاو کەرە . صعوة : چۆلەکە . مخلب : چەنگاڵ . هاڕووت : گۆیا فریشتەیێکە لە گەڵ مـاڕووتی گرفتاری ڕق و قینی خودای بوون و لەچاڵاوی بابولیدا سەرەوژێر هەڵاوەسراون

نووکی قەڵەمم تیژە وەك نووکی درەوشی تۆ
سـووهان زەدەیە فیکرم وەك گازنی بووڕانت
ڕەنگینە هەموو شیعرم وەك نەقشی تەکەڵتووی زین
مضمون کەشە فیکرم وەك قوللابی دروومـانت
سەرڕاجیو هەم شاعیر هەم رویەو هـەم داشوم
دەفتەر لە تەغاز ئـاووت دەڕژێ لـە بنی ڕانت
ڕەنگ دۆمی فەرەنگی زەند هەم لێت دەمو هەم بەندکەم
کشتەك لەکونی لووتت مشتەت لەدەفەی ڕانت
هەم لێدە تەقەڵ هەم خەت هەم لێدەمو هەم تێکەم
نەخ نەخ لە کونی دەرزی نم نم لـە قەڵەمـدانت
تێت ناوە لەلات خۆشە ناخۆشە دەری بینی
بۆ خەرجی دەبێ دەربێ ئەو پارە لەگیرفانت
دەرێ بکەنە زوو کە روخصەت بدە تا بتخەم
بۆ حەوزی حەمامی گەرم بێ جل لەشی عوریانت
صیفاتو سەخایی تۆ بەس تونگو کوشاد هاتن
هەم حەلقەیی ئاوزەنگیت هـەم سفرەیی میوانت

تالآنی سەرو مالم چـاوی ڕەشی فەتتانت
پابەندی دڵو دینم گیسوویی پـەرێشانت
وەك خەنجەری ذی جەوشەن تا ڕۆژی حەشر دەتکێ
خوێنی دڵی مظلومان بەو خـەنجەری مـوژگانت
وەك دوڕو عەقیق نەقشە دەندانو لەبی ئاڵت
مثلی بەڕەزا بەخشە ئەگریجە لەسەر خـاڵت

سووهان : هەسان . نەخ : دەزوو . ذی جەوشەن : زرێدار . دەندان : ددان .
بەرەزا : گیایەکی ئاوییە وەکەرەوزی دەچێو ڕەگەکو دەملری ڕەشو باریکن ،
بارێزەو خەزەرۆکەو خالەرەشو زۆر ناوی دیکەشی هەیە .

تارنجی زولەیخایە گۆی چاھی زەنەخدانت   تەوقی ملی شیرینە پاوانەوو خەڵخاڵت
پەنجەی ئاڵەحەنابە کرە سورێکی بەلغی رمنکە   خوێنی دلی من ئالە بۆ پەنجەی شمشاڵت
بەخبەخ لەقدی سەروت هەنەلفی وزونە   سایریکە چشیرینە پاوانەو و خەڵخاڵت
گەر بێتو نقاب لادەی فی العجلە دەبن دەمردم   محزونی سیەچەشمان محرومی دیدەی کاڵت
بۆ چم دەوێ ئەو قبلە گەر نەیکەمە خاکی رێت   روحم بەچ مصرف دێ گەر نەیکەمە قربانت
لەب تەشنەیی ماچێکە لەو دامەنی پاکی تۆ   مانع مەبە لەم خێرە دەستی منو دامانت*

بە نەقدی جان دەدا یەك بۆسە دڵـدارم وەلێ زەحمەت
دەگاتە حەددی وا بوون عوقدەیی کارم وەلێ زەحمەت
بە پایین گەر نەبێ عومرم بەپایین دێ شەوی هیجران
دەبینی صبحی وصلت دیدەی تـارم وەلێ زەحمەت
بەسەر چێ گەر حەیاتم بێ زمستانی غەم‌و هیجــــران
دەکەم رۆژی تەماشای باغ‌و گوڵزارم وەلێ زەحمەت
بە شوهرەت « سالم » م ئەما لەهیجرەت پیری کەنعانم
دەبێ رەوشەن بەوصلت دیدەیی تارم وەلێ زەحمەت

هونەرمەندی نیە بۆ دام ئەگەر یەك دەفعە ماھی گرت
خەمی زولفی پەرێشانت بەمووسەد دەفعە ماھی گرت
هەمیسان رووی لەمن پۆشی درێغا یاری مجووبم
بەقانوونی قەدیمی ماھی دوو هەفتە پـەناھی گرت
لە توهمەت تا تووانا بێ حەزەر کەن ئەی رەفیق ئامان
لە دامەن پاکی‌بی مووسا زەمین صاحب گوناھی گرت

* ئەو پارچە غەزەلە ناتەواوە لەسەر فەرمانی میرزا احمد بەپێنووسی محمدي مەولەوی زادەی سابلاخی نزیکەی « ٨٠ » ساڵ لەمەو پێش بەناوی « سالم » لە کەشکۆلی ژمارە ١٨ نووسراوەتەوە .   زەنەخدان : چەنەگە . حەنا : خەنە . بۆسە . وابوون : کرانەوە ، ئاوەڵە بوون   پایین : ئەنجام ، دووایی . تار : تاریك .

ترحم کە بەلاو جەورت نەکاتە .مەر کەزی تاخـیر
بلێن عاشق لەدەس دوابەر زەمامی پادشاهی گرت

لەسەر ڕێی قافلەی عوقبا مکمل دوژمنە ابلیس
بەهوشیاری برۆ «سالم» کەدوژمن اصلی ڕاهی گرت

شۆری شەهرم گەر وەهابێ جێمە هاموون عاقیبەت
یاری لەیلا خصلتم دەمکاتە مەجنوون عاقیبـــەت

گـەر شەپۆلی بەحری ئەشکم ملکی ڕۆم وا داگرێ
دەبنە یەك هەردوو لەگەڵ دەریایی جەیحوون عاقیبەت

رامی خۆی کردووم وەکوو وەحشی بەسەبزەی خەت و خاڵ
دەست و پای بەستم بەعیشوەی کەیدو ئەفسوون عاقیبـــەت

سەر چناری چەشمەیی چـاوم ئەگەر وا هەڵقولێ
مەوجی گەردابی دەکاتە کۆهی گەردوون عاقیبەت

سێ بەسێ نەك یەك تەلاق دەق بادەکەش بادوختی ڕەز
تا ئەبەد مەستی دەبەخشێ چاوی مەیگوون عاقیبـــەت

عاقیبەت بێ وەك غضنفەر دوژمن ئەر خووێنم بخووا
پشتی ئەو دەشکێنی پەنجەی شێری گەردوون عاقیبەت

تەنگ دەستی دەوڵەتی لەدووایە «سالم» مـــوژدە بێ
شادمانی دێ لەپاش احوالی مەحزون عاقیبـــــەت

بەئەزا کەت نیـــە گوڵ وەك بەدەنت غونچە دڵ تەنگە لەحەسرەت دەهەنت
سینە پڕ چاکە لـــە تیری غەمزەت دڵ گرفتارە لـــە چاهی زەقـــەنت
باغەبان گـەرێ لە باغا قەدی یـار پەستی کرد قامەتی سەرووی چەمەنت

شۆر : ئاژاوە ، پەشێوی . گەرداو : گێژاو . گەردوون : چەرخ ، ئاسمـان
دوختی ڕەز : کچی ڕەز (مەی) . مەیگوون : مەی ڕەنگ . غضنفەر : شێر .
چاك : دڕاو ، پارچە پارچە کراو .

کاشفی کوفره لــە ڕوو کافری دین　تاری گێسوویی خــەمی پڕ شکەنت
ئەی گوڵاو جێگەیی تـۆ شیشه نیـە　عارضی دولبــــەره اصلی وطنت
سجده بەر تاقی برۆی یار بەرە تـۆ　وەثەنی بــــــی مــەپەرستە وەثەنت
دادی شــیرین کەدە « سالم » بەقەڵەم　نیە قــەندی قەڵەمی وەك سوخەنت

« ج »

گەر چەنی محشر شفیعم لا عیــلاج　شادمانم پێت وەکوو ڕاهب بە خـاج
ئاهوویی دڵ گەر ببینێ گــەردەنت　دەر زەمان دێنێ لەگەردنیا خــەراج
دەوری بوستانت لەزەلفت جـدوەلە　وەك لە حلقەی ئابەنووسا گۆیی عاج
عومری عاشق وەك وەفا نابووت ئەبێ　گەر بدەی بۆ نەقدی جان أمری رەواج
عکسی ڕووت دایم لەناو دیدەی بڕاو　ظاهرە وەك مەی لەتوێی بەردەی زجاج
تووشی ڕاداری أجل « سالم » کەبووی　رەسمی ئەو بۆ باری عومرت جانە باج

« ح »

نەکی ریتە برینم نەکێن روویی ملیح　لالی کردم لەکلاما بە عیباراتی فصیح
مایه فتنه دڵەوو تازە دەڵێ لادە لەعشق　لەخەتا بەدترە ئــەد دەرەجە عوذری قبیح
غیری بۆسەی لەبی تۆ چارە نیە بۆدەردم　باوەڕت گەر هەیە بالله ئەمەتە قولی صحیح

چوستو چابوك وەرە ڕێی دوژمنی نفست « سالم »
صــدق خفقانو وضو مرکبو شکرانــە سلیح

« د »

هــەر دیدەنی تۆیە دڵ بکا شــاد　روویەت هەمیشە لالەگوون باد
گەر سجدە کونەو بەغەیری تۆسەرو　پیشی ئەلفی قــەدەت چوو نوون بــاد
شمشاد بــە رەسمی خـاکبووسی　دەرپایی قەدی توو سەر نیگون بــاد

تار : هەودا ، تاڵ . شکەن : چین و پێچ . وەثەنی : بوت پەرست . ڕاهب : ڕەبەن
ئاهوو : ئاسك ، مامز . بوستان : مەمك . ڕادار : باج ئەستێن . لالەگوون :
گوڵڕەنگ . سەرنیگون : سەرەو ژێر ، سەرشۆڕ ، سەر نزم .

حوسنت وەکوو مـاهی ئاسمانی هەر رووژ کەھەست دەر فزوون باد
گەر رِموشەنە دیدەیی جەمالت ئەز گەوهەری ئەشك غرقی خوون باد
غەمزەت لە بەرابەری دلی زار ئەز گەردەنی سیحر ذو فنوون باد
گەر عاجزە دڵ لە حەلقەیی زولف ئەز حەلقەیی وصلی توو بیروون باد
جێی ئاوی حەیاتە لەعلی لێوت دووْر ئەز لەبی هەر خبیثی دوون باد
تا کەی دلی من لە شەوقی وصلت بێ صبرو قەرارو بێ سکوون باد

گوشادی عوقدەیی خاطر نیگارێ بوو ئەویش رِابورد
دلی پڕ محنەتم شادی بەیارێ بوو ئەویش رِابورد
مقیمی خاکی کۆی جانان بووم حاجیب دەری کردم
لەبەر چاوی عەدوو بۆ من ویقارێ بوو ئەویش رِابورد
لە عوریانی پەشیمانم ئەگەرچی مەشقی مەجنوونە
بە کەف جیبی دورِیدەم اعتباری بوو ئەویش رِابورد
چراغی عومری شیرینم شەوی هیجرت بەیانی هات
زەمانی وەصلی دولبەر روز گاری بوو ئەویش رِابورد
ئەوەند باری بەخورِ ئەشکم نەما ئەم چەشمەیی ئاوە
بە یادی قەددی سەرووت جۆیباری بوو ئەویش رِابورد
بە بێداری لە یادی نیمە عەیشی غەم بەسە سالم
لە خەودا دەفعەیی بۆس و کەنارێ بوو ئەویش رِابورد

فزوون باد : پتر بێ . بیروون باد : بەدەر بێ ، دەر کەوێ . نیگار : نەخش
مقیم : دانیشتوو . حاجیب : پەردەدار . وقار : سەنگینی و گرانی . عوریانی :
رِووت و قووتی . کەف : لەپی دەست و بەری پێ . جیبی دورِیدە : گیرفانی درِاو
چەشمە : کانی . عەیش : ژیان ، خۆش رِابواردن . بۆس و کەنار : ماچ و تەنیشت

دەوا هەردەم شەکەر خەندەت ثمرقەند | بە قوربانی شەکەر خەندەت سەمەر قەند
لە قودرتا دەستی من مثلی کەمەر بێ | قەدی مووقەد قبوولێ ناکا کەمەر بەند
لە هیجری ڕووی بەهاری نازەنیت | لە دڵمایە خەفەت وەك کێوی ئەلوەند
دڵی تەشنەم محلی رەحمە سا دەی | بە ئاوی تیغی تۆیە ئارەزوو مەند
غوباری کۆیی عیشقە کوحلی بینش | بە خاکی نەفشی پێی جانانە سەوگەند
دەزانی غوصە تا کەی بارە بۆ دڵ | هەتا تەم بێ لەسەر کێوی «دەملوەند»
بە ڕووی وصلا چ فەم گەر بحرەهجرت | کە نەمبا ناخودا دەمبا خوداوەند
بە ئەفسوونت جەلای دادانەیی خاڵ | بەدامی طوررەیی تۆ بوو مورغی دڵبەند
مەکەن مەنعم لەغەم بێ ئەو زو مستان | بەچی بێ بولبولی بێچارە خورسەند
ئەبەد نادەم بە خەرقەی پادشاهی | بەلاسی خەز لباسی کوهنەیی ڕەند
خودایا محنەتی «سالم» هەتا کەی | لە کارا سستی بێ بەختی هەتا چەند

مەشقی مەردی بە کەرەم صدق و صلاحەست و سجوود
هەر کی این هەردوو نەدارد عەدەمەش بە زو جوود
عەبەثە نازشی مونعم بەزەرو ملك و متاع
کە محالەست دەرین مرحلە امکانی خلوود
ئەمە هەر پرتەوی ئەو ڕۆژەیە ئەیامی قەدیم
کی هەمی تافت بەر ئارامگەهی عاد و ثموود
ڕاستە پامالی غەمی ئەی دڵی ئاشووفتە وەلی
صبر کون کین بەدوو رووزی بەسەرایەد مەوعود
سەرو کاری منی بێ کەس بە کەسێکە هەمە جا
کی کەریمەست و غفورەست و رەحیمەست و وەدوود

تەشنە : تینوو . کۆ : کۆڵان . بینش : دیتن . سەوگەند : سوێند . خورسەند : شادمان . خلود : بۆهەمیشە مانەوە . پامال : لەناو چوو . ئاشوفتە : پەشێو ، شێواو

لازم ئەو دینە لەمەڕ ئەهلی خووا عیززەتی یار
کی عیونەستو جفونەستو قلوودەستو خەدود

انس و جین معترفی قودرەتی حەقن بە یەقین
هەمە دەر ذکر و مناجات و قیامەندو قعوود

ذاکری لفظی شەهادەت بەدڵی حاڵەتی نەزع
گەرەت ایمان دروستەست بەڕووزی مەوعوود

ئەو وجوودی نیە دونیا کەغەمی بێ لە چ کەس
نەتەوانە دکی بەجا ئاوەرە الا مەسعوود

قطعی ئومێد مەکە « سالم » نەلەیێگانەو خووێش
هیچ خوواهەندە ئەزین دەرنەرەوەد بێ مقصوود

ڕەها ناکا دلم طووڕەی خەمی یار
سەری نەبڕن هەتا وەك پەرچەمی یار

ئەزیزە دڵ هەتا دەمرم بەقەدر جان
زەمانێ چونکە ئەو بوو مەحرەمی یار

بپۆسە ئەی سەبا گەر چ ویە مقصد
لە باتی من بەفرصەت ناو دەمی یار

لە بەندا ضربی هەر موو کەوتە سەر دڵ
وەکوو درهەم لەطووڕەی دەرهەمی یار

دڵی تەنگم نەبینێ ڕوویی شادی
ڕەفیقم بێ لە گەر غەیرەز غەمی یار

دەبیتە باغی جەننەت دەفعەیێ بێ
بە کولبەی « سالم » ا گەر مەقدەمی یار

غەبغەبو خاڵو لەبو طووڕەیی یار
سونبولو سیبو بەنەفشەو گوڵنار

خەو فنا کە دلم ئازوردە لەزولف
حاڵەتی تەنخە لە شەودا بێدار

تا ئەلای یارە فەرەحناکە دلم
جێی لە گوڵزارە بەبێ فەصلو بەهار

گەرچی ئاینە دەبێ تیرە لە ئاه
ئامم ئارایشە بۆ چیهرەیی یار

خوواهەندە ؛ داخوازیکار. ڕەها ناکا ؛ بەرەڵا ناکا. دەرهەم ؛ ئاڵۆز
کولبە ؛ کۆلیت. غەبغەب ؛ بەرخەبەبە. تەلخ ؛ تاڵ. ئارایش ؛ ڕازێنەوە.

سازشی طوورِەو ڕووی‌دا بە فنوون — ناری ڕاخستووە بـــۆ دۆشەگی مار
وەك کەسێکم لـە جنوون بازی عشق — بێتــە دەر مفلس و ڕیسوا لـە قومار
بەر بدا شانە بە دڵ دامـەنی زولف — شانی مەشاطـــە جودابێ بە مشار
گەر قیاس کەم بەقەدت قـەد بەندۆ — هەروەکوو سەروە مقابـل بەچنـار
سالم ئەر تووتی‌یە بێ قـەندی لەبت
ماتو مەبهووتە وەکوو بـوو تیمار

وەکوو نەی تـا لەبم نەگرێ لەبی یار — نـەی ئاسا دێتە گووێم نالەی دڵی زار
دڵی بێماری بێــــدارم لـە زولفا — دەناڵێنی لەبەر طوولی شـەوی تـار
سەری زولفت لەخەودا دێتە سەر ڕوو — دەکا خـەو خۆش لەبەر چاوم سیاکار
وەها پایەی بینای هەستیم لەبن هـات — قبووڵ ناکا ئەبـــەد تعمیری معـمار
ئەگەر ئەفشان بێ نفحەی چینی زولفت — خـەجاڵەت دەیگرێ ئـاهوویی تاتار
وەکوو لەعلی لەبت دێ ئەشکی ئاڵـم — لە عیجزا گەر ببینم ڕەنگی گوڵنـــار
لە گەردنمایـە تـــا زنجیری گیسوو
وەکوو من کەس نەبێ «سالم» گرفتار

ئەیامی عیدو عهدی گوڵو موسمی بەهار — ساقی بە ڕوویی شاە ببێ ماهو مەی بیار
جانا لەماڵو دەوڵەتی دونیا عزیز تـەر — ئان نیز بەر کریشمەی ساقی کونەم نیثار
بێت و لەبم بکاتە لەبت دڵ بەلەد دەبێ — ئەز فیضی جامو قصەیی جەمشیدی کامکار
ڕەنگێن دەبێ لەحاڵەتی بەزما بەشعری من — جامی مرصعی تو بە دین دوورِی شاهوار
ڕێگا دەبا بەسیرِی دەهانت خەیاڵی من — موسوم نوقطە ئەست نەپەنهان نەئاشکار
چیهرەت بەئابو ڕەنگی لطافەت دەڵێی گوڵە
یارەب زو چەشمو زەخمی زەمانەش نیگاهدار

مەبهووت : سەرسام ، سەر گەردان. تەڵخ : تاڵ. هەستی : لـەش. ئەفشان : بەخشان. ئاهوو : ئاسك. گوڵنار : گوڵە هـەنار. کامکار : کامڕەوا . شاهوار : شاهانە. دەهان : زار . زەخم : برین .

غەم وەکوو کۆهی تەن ضعیفو نزار | دل یەکی غاللەی زەمانە هـــەزار
لەبی بەستم لەگفتوگۆ دوابـــەر | تا نەکەم دەردی دڵ بەکەس اظهـار
غەیری دوابـــەر کەمەحرەمی رازە | تا کەسم گەر بەکەس بڵێم ئەســرار
رشتەیی معرفت لـە دەس دەرچـوو | عـارە بۆ من رەفاقـــەتی ئەغیار
ئەی خیرەد تۆ خووا لە دڵ دەرچۆ | دڵ نەماوە لە فیرقەتی دڵـــدار
بە حقیقت جیهانی بـێ بونیـــاد | نیەتی بۆ کەس ثوبات و قـــەرار
مەکە زاهیـد منی لـەشەوقی ضمیر | هەر ئەتۆنی بەسیرڕی حەق اظهـار
وا لـەسەر بانی مـــەیکەدە راهیب | ئـەم کلاەـــە دەڵێ بە نالەی زار
هەر یەکێکە خووای حەق نەك دوو
وحـــــدە لا الـە الا هـو

بەچین گرتوویە زولفت دەوری ڕوخسار | چلۆن سازش دەکا مارت لەگەڵ نـار
بەخوێن بێ دڵ بەگەرمی بێتە سەرچەرگ | ئەگەر بێتو دڵم شاد بێ بەگولـزار
دڵم وەك قامەتی رووتە مەهی سەروو | گەرەم صاحب قەبا بێ ئەو کولەهدار
ئەگەر شەبهـا بەبێ توخووابگاهم | بەری قوو بێ لەپالوومایە وەك خـــار
سەبا سا بێ بەسەر گیسوویی یـــارا | دەماغم ووشکە بێ بـۆی مشکی تاتار
طلوعی کرد کەخورشید ئایینەی گرت | لە سوبحا ئەکسی ماهی کرد نموو دار
تعـالی الله چ ظلمێکی بینـا نـــا | لەنەظمی خاڵو زولفی چاوو ڕوخسار
ڕەشی کردو بەری خـەم بوو مزین | بە تازەی سوورەو میقراضی بەرکـار
چنیم گرتم گەزیم بـۆم کردو لام دا | بنەوشەو سونبول و سێوو گوڵی نـار
بـە ڕووما دا لـە ئەبرۆی تیغی کیشا | وەکوو سەیفی عەلی بۆ صەفی کوفار
نەپێی ڕۆیین نەڕێ بۆ دەستی کۆشش | ئیلاهی کەس نەبێ وەك من گرفتـار
دەکێشێ خووێنی (سالم) صورەتی تۆ | وەکوو منصور ئەگەر ببڕێنە سەردار

کۆه : کێو . نزار . لەڕو لاواز . لەب : لێو . عار : شوورەیی . مەیکەدە : مەیخانە . راهب : ڕەبەن . کولەه : کڵاو . خار : دڕوو . پالوو : لا نیشت .

گەر مقـارن بن لـە وصلا ڕووی منو ڕوخساری یار
قەت بەیەك ناگەن لەیەكجا ئەم خەزانو ئـەو بەهار
ڕاستی شمشادو قەددی تۆ بە ئـەندازەی یەكن
هەردوو مەوزوونن ولاكین ئەم ضخیمو ئەو نـزار
دای لەقافلەی عەقڵو بـردی ڕەهزەنی عشقت بەتاو
تا حەشر ناگەم بەگەردی من پیادەو ئـەو سووار

یادی زولفو ئـەبرۆو مـوژگانی یار زەحمەتی تیر ضربی تیغەو ژەهری مار
طرفة العینێ جودا نابم لـە دۆست گەر بەدەستم بێ زەمامی ئیختـار
وا لە قەیدی زولفتا ئاشوفتە بـووم شوبهەیە كارم بە وەضعی روزگار
ابتدا دایەی ئەزەل تەنخواهی شـیر دای بەطفلی طابعی من كۆكەنار

ڕووت نازكو لطیفە وەكوو نەو گوڵی بەهار
قەددت بە ڕاستی چوسەهی سەروی جۆبـار
زۆراوەرن فیراق و غریبیو بـێ كەسی
ئەز دەستی هەر سێ تا چ كونەد ئێن دلی فیگار
بۆ من غزایە قەتلی ڕەقیبم بە ئەمری تـۆ
دانەم منافری و نە تەرسەم زو روزگـار
وێران بكەی بەتەرزی جەفا گەر بینـایی دڵ
ئەز وەی بەدەر شەوەم ئەگەر ئایەم بە اضطرار
مەشغوڵی مەشقە وا شەوی ئایلن لە زولفی تۆ
عقلی طویل ڕا نەبوەد هیچ اعتبـار
«سالم» نیە نەجاتی لەداووت بەنەقدی جان
دەر شەشدەری غەمەت دلەش افتادە موهرەوار

مقـارن : بەرانبەر . خەزان : پایز . طرفة العین : چـاو تروكاندنێك .
روزگار : رۆژگار . فیگار : زام ، برین . جەفا : ئازار .

پێنج خشتەکی لەسەر هەلبەستی مەولانا خالدی شارەزوری☆

دڵ لەمحنەت کەیلە ڕێم کەن بەڵکوو زوو دەرچم لەشار
ئیمڕۆ ڕۆژێکە لەجەمعی مەردوومان بگرم کەنار
دەستەو ئەژنۆ دانیشم بێ چارەو و زار و نزار
ڕۆژی جەژنە من تەریك و بێ بەشی دیداری یار
خەڵکی « خوار » من بەخوڕڕەم ئاو لەچاوم دێتە خووار

ئەی ڕەفیقان بێنە فریام چاری ئەم بێچارە کەن
غەرقی لێتەی دەردی محروومی بووە سەر تا بەدەن
ئەو نیهالی شادمانیم با نەکا با ڕیشە کەن
گشت لەکەشتی دەشتە داوێن پڕ گوڵاڵەی ئاڵو مەن
ئەشکی سووری داخی دووری دەوری کردە لالەزار

لەو دەمەی دەوران لەداوی دووری یا خستوومیە بەند
نەبووە ئارامم بەئانێ قەت لەئافات و گەزەند
ڕۆژو شەو کەوتوومە واوەیلا بەئاوازی بولەند
بێ نەواو دڵ لەغەم کەیل و غەریب و دەردەمەند
دەست لەسەر دڵ سەر لەئەژنۆ چاو لەڕێگەی پرسیار

ئەم جیهانە جەننەتە بۆ هەر کەسێ بۆ من سەقەر
عومری شیرینم بەتاڵی چوو لەبەر ئەرکی حەزەر
قەت لەموددەی عومری خۆما هەفتەیەك نەمدی سفر
دڵ سوتاوو جەرگ بڕا کۆڵان بەکۆڵان دەربەدەر
کەس بەدەردی من نەچێ دوور کەوتەی یارو دیار

☆ بوویژی نەمر (پیرەمێرد) هەلبەستەکەی مەولانای لەفارسیەوە کردۆتە کوردی
(ژین- ژمارە : ٢٩ - ١-٧-١٩٧١)

کەیل : پڕ. زار : کەنەفت ، بێچارە . نزار : لاواز ، کز. گەزەند : زیان
سەقەر : دۆژە (جهنم). دیار : ماڵ ، شار ، وولات .

چەند بەسۆزە ئەی دڵەی سووتاو کزەی هاواری تۆ
دیدە ئەی تۆ ئەم هەموو ئاوە کە کردووتە بە جـۆ
ئاوی زەڵم و تانجەرۆ ووشکن لـە چاوتا بێ درۆ
خووێنی دڵ وا هات بەچاوما بوو بەجۆگەی « بە کرەجۆ »
هەردوو سەرچاوەی چەمێکن کردمە ناسەی سەرچنـــار

شیوە سوورە ئەشکی دیدەم پەیرەوی لافاو ئەکەم (*)
شەو بلێسەم بەرزە وێنـەی « باوەگورگور » ناو ئەکەم
دەست شکستەم بۆیە مەیلی مومیای « بێ خاو » ئەکەم
باوە مردەی « باوە مردەم » ئالبلاغە چـــاوەکەم
خۆزگە ئەم بیست پێم بلێن وا « باوە گێلێی » گەیە شار

کەس نەبێ سالم لەدونیادا وەکوو من تووشی دەرد
دوو رەفیقی غوربەتن رۆژی سیـــاهی رەنگ زەرد
شیعری مەولانا ئەخوێنم هەڵئەکێشم ئاهی ســەرد
پێم بڵێ (خالد) ئەگەر تۆ شێت نەبی و سەحرا نەوەرد
تۆ لەکووێ و « غەزنەین و کابول » خاکی هیندو قەندەهار

(*) ئەم پارچە پێنج خشتەکیەی کەبە (شیوە سوورە) دەست پێ دەکات و پیرە مێرد بەهی سالی لەقەڵەم داوە . هیچ سەرچاوەیەك قۆڵی بۆ ناکێشێ کەچی هەر لـەو شووێنی لەناو سەرچاوەکانی لای مندا لەجیاتی پارچە ناوبراوە کە ئەمەی خـوا رەوە هەیەو پیرەمێرد ئاوڕی لێ نەداوەتەوە : ـ

دێتە گوێم هەردەم بەزاری ناڵەیی مەحزوونی دڵ
بێ قەرارو اضطرابە ساڵو مـــەه قانوونی دڵ
داتەپی کاخی مـرادو تێك شکا ئەستوونی دڵ
بە کرەجۆیی شود زو هەر چەشمەم رەوان ئەز خوونی دڵ
عاقبەت کەردەم دەوا داغی فـراقی (سەرچنـــار)

جۆ : جۆگە . ئەشك : فرمێسك ، ئەسرین .

لەناو زولفا بەڕوو دڵـداره مەستوور دەسووتێنی لـە شەودا شەمعی کافوور
بوتی شیرین دەهانی زوهره چـاوم دەبەستێ نۆشی نەحل‌و نیشی زەنبوور
ئەگەر حۆری لە جەننەت بێتە دونیـا نظر ناکەم مەگەر بۆ ڕوویی منظور
لەبەر کا گەر زرێ‌و دەرعی توهەمتەن بە تیری غەمزە هـەر ئیمانە مەنصوور
لەبێ تۆ بۆتە بێ من چـاره سـازە بەڵێ عەنابە داروی دەردی محـرور
بەحەسرەت دڵ وەکوو نەی دێتە ناڵین لە لەبتا لەب نەی ئاسا گەر بکەم دوور
دەبینێ هـەر نظر «سالم» لە ڕووتا
هیلال‌و ئافتـاب‌و لـەیلی دەیجوور

جیلوەیی عەشقت دەکا هەردەم لە دڵ نوور ئاشکار
پێشی دیدەی دڵ لەڕووتا ئاگری طوور ئاشکـار
وام دەوێ سیرڕی نیهانم قـەت لەپەردە دەرنەچێ
جەذبەیی عەشقت دەکا پێم ڕازی مەستوور ئاشکار
مەنعی خاطر ئیشارەی ڕووت ئەکا حاشا مەکە
مینێیە بۆ بادەنۆشیت چـاوی مخمور ئاشکار
ڕۆژ کەظاهر بـوو نیشانەی دەفعی نسخەی ظلمتە
زولفی تۆ بێ شەو لەڕووی ڕۆژ کردی دەیجوور ئاشکار
مەنعی زاری دڵ کە «سالم» با نەدا عشقت برووز
بەزمی پەنهانی دەکا ئـاوازی سەمتوور ئاشکار

بەڕووی لەیلا نووانەی لەیلی دەیجوور لەتە ڕو ڕوو بەمجنون لەیلی مەستوور
کەمەر هـەردەم بەدوشنامم دەبەستێ هودیدایە نیشانەی نەحلی زەنبـوور
دەزانم چـۆنە تا دڵ صیـدی عشقە لەژێر چەنگاڵی بازا حـاڵی عصفور
لەوصلا هەر کە یارم دی شـەوی تـار بەڵێ بووم داستانی مووسـ‌و طـوور

دەهان: زار، دەم. نەحل: هەنگ. نیش: پێوەدان. توهەمتەن: ناوێکی ڕۆستەمییە. لەب: لێو. زاری: کەنەفتی، پەرێشانی.

له چاو بەختی سیاهو ڕۆژگــــــارم ڕوخی زەنگی دەبێتە عەینی کافوور
بەدوژمن کەی نیشاندەم صورەتی تــۆ هەدیەکەی دەبا ئاینە بــــۆ کوور
بەدەردی شـا نەچێ سینە لـــــە چاکا لە زولفـا گەر دڵم مشاطەکا دوور
بەزۆر ئەی چەرخ وەکوو بەهرامی گۆڕم دەکەی کۆیی منیش بازیکەهی دوور
لەصدقا وەصلە بۆ «سالم» فــــراقت بەدڵ نەزدیکە دایم گەر بەتەن دوور

هەر شەو کەماهتابی ڕوخت دەر کەوێ لەدوور
کولبەی دڵم لە تیرەگی‌یا پڕ دەبێ لـــە نوور
تا محرەمم بە بەزمی وصـــــاڵت لەخەڵوەتا
نا کەم هـــەوایی باغی بەهەشتو لەقای حوور
بێ اعتبارە مەردوم ئەگەر مالی وی نەبێ
وا حەسرەتانە قووەتی زەرمانە دەستی زوور
دڵ گەر بکا شکایەتی تـــیری نیگاهی تـۆ
نا کا کەسێ حیکایەتی بەهرام و صیدی کوور
وەك «زەڵـە» ئەشکی دیدەبی تارم لەظلمی چەرخ
هـەردەم دەکەم لەکونجی غەما یادی «شارەزوور»
شووێنی خەدەنگی غەمزەیی تۆ بوو بەجێی طەواف
نارین قەڵای دڵ بەشەرەف گەیی‌یە میری ســوور
ئەمجار ئەگەر لەطعنەی ئەغیار دەبم خەلاص
نا کەم ئەبەد رەفاقەتی انســانی بــێ شعوور
«سالم» نەکەی لەشەوکەتی منعم نظر بەغەم
نادەم بەلاسی کۆنەیی فەقرم بەسەد ســـەموور

سیاه : ڕەش. ڕوخ : ڕوو. زەنگی : قولەڕەشە. کوور : کووێر. لەچاکا : لەدڕانا. مشاطە : بەربووك. گوور : نێچیر. دیدەی تار : چـاوی تاریك. خەدەنگ : تیر. ســەموور : سمۆرە.

بەحقیقت صنما دیدەتە ئوستادی هـــــونەر
بۆ نگینی جیگەر ئەلماسە موژەت گاهی نظــر
دڵ قەفای خواردو شکا کردیە نیشانەی تیرقاج
گەردشی تیری نیگاهت لە قەفا مثلی قەجــــەر
منزلی عقرەبی زولفە قەمەری چیهرەیی تـۆ
لەم دەرە بۆ منی غەمدیدە ئەبەد نەحسە سەفەر
کوورەیی شیشە برە بۆ دڵی سەختم عشقت
لەتفی جۆششی ئەم ئاگرەدا مـۆمە حەجەر
وا مقیمی سەری کۆتە وەکوو خاکی قەدەمت
(سالم)ی غەمزەدە محروومە لەاخوانو پدەر

بەدڵ وەختی نیگەهـ موژگانی دولبــەر
دەکا کاری سەنانی طووسی ئەوزەر
سەوادی چینی زولفت وەك شەوی تار
بەیاضی عارضت وەك ماهی ئـــەنوەر
هەتا ئەو دەرنەخا وەختی سحەر ڕوو
طلوع ناکا لەمشرق شەمسی خاوەر
بەڕەنگی دولبەرم تحقیقە ئیتـــــــر
عقیمە مـادەری دونیـــا لە دوختـــەر
موژەت بۆ دڵ دەڕێژێ وەختی ئیمـــا
وەکوو پەروازی شاهین بۆ کەبووتەر
فرێبی قەرزی بۆسەم دەی لەدونیـــــا
یەخەت ئەگرم لەبەر دیوانی محشــــر
لەموژگانو برۆ کێشاویە چـــاوت
بەرابەر تۆ دڵم شمشێرو خەنجـــەر
مەکە تقریری عیلمو فضلی «سالم»
بەئاوی عیشقی تۆ شوشتراویە دەفتەر

ڕەنا دڵ کون کونن سا چ غولامو چ ئەمیر
وەکوو یەك ئەهلی نیازن چ غنیو چ فەقیر

نگین : قاشی ئەنگوستیلە . موژە : مۆڵ . نیگاه : ئاوڕ دانەوە چیهرە : ڕوو . تف : تاو ، تین . تار : تاریك . بیاض : سپێتی . عارض : ڕوو . خاوەر : ڕۆژهەلات . عقیم : نەزۆك . ئیما : ڕیك (اشارة) . پەرواز : فڕین .

بەئومێدی کەرەمت شام و سحر گریە کەنان
دەکەن اظهاری حقارەت چ گەداوو چ ئەمـــــیر
بەنظر رحمتی تۆوە لەنظر ئەهلی بەصەر
جملە نەزدیکی نەجاتن چ ذەلیلو چ ئەسـیر
شرفو خەلعەتی خاصت بەقەدەر کوللی جیهان
چیە بۆ قامەتی هەر کەس چ طویلو چ قصـیر
زۆر بەکەم وەختی کەرەم قابلە بۆ رحمتی تۆ
جورمی صفری ئەحەدێکە چ قەلیلو چ کثیر
سطحی دونیا وەکوو گەهوارەیە بۆ طفلی بەشەر
شیرە خواری کەرەمی تۆن چ صغیرو چ کبـیر
فیکری خاصو نودەماو قودرەتی تۆ لێك دوورن
لەم رەهە محوی کەماڵن چ مشیرو چ مـدیر
شاهیدی خالقە تصویری خەلایق ئاری
ظاهرە قدرەتی صنعت چ لەبورنا چ لەپـیر
دڵی «سالم» لەکەفی بەخششی تۆ هەروەکوو خاك
زیوەرێکن لە جەوادت چ حەریرو چ حەسـیر

سالم وەڵامی نامەکەی نالی کەلەشامەوە بۆی ناردبووە سلێمانی (هەروەکوو لەدوایی ئەم دیوانەدا بەخش دەکرێت) بەم بەندە (قصیدة)ی خوارەوە دەداتەوە: -

جانەم فیدایی سروەکەت ئەی بادەکەی سەحەر
وەی پەیکی شارەزا لەهەموو رێی پڕ خەتەر
ئەی مزوەخەی جمالی مەه ئاسایی دولبەران
وەی شـــانەزەن بەکاکۆلی تورکانی سیمبەر

کەنان: کردن. گەهوارە: لانـــك. کەف: لەپی دەست. زیوەر: خشڵ.
پەیك: شاتر، چەپەر. مەه ئاسا: وەکوو مانگ. سیمبەر: لەش زێو.

جارِوو کەشی منازلی جانان لەخەڵوەتا ‌ ‌ ‌ ‌ فراشی . . ئەبری بەهاران لەدەشتو دەر
ماڵش‌دەدەی بەدەم لەدەمی خوابی صبحدم ‌ ‌ ‌ ‌ هەم زلفی قیرە گوونەو هەم چیهرەیی قمر
باری بەسروە کەت بەشنەی ئەنکبینی کەز ‌ ‌ ‌ ‌ کرتویەجونبۆشت بەهەم ئاغۆشی نەیشکر
وەختی طوافی عارضی دلبەر شنۆیی تۆ ‌ ‌ ‌ ‌ لەغزش دەخا بەطرە لەسەرتا بەپێی کمر
کەی دێتەخەندە غنچە دەمی بێ‌وەزیدەنت ‌ ‌ ‌ ‌ گەر تۆ نەبی درەختی چەمەن ناگری ثمر
احیـا کەری جمیعی نباتاتی عالەمی ‌ ‌ ‌ ‌ رەعنا گوشا لەتەربیەتت قامەتی شجـر
ئاوی حیاتە ئاتەشی ئەفسوردەیی دەمت ‌ ‌ ‌ ‌ تحریکی تۆیە گڕ لەتەنووریش کەدێتەدەر
محنت‌ئەوەندەزۆرە دڵم هێندە تەنگ بوە ‌ ‌ ‌ ‌ دوودی هەناسەیی سحرم هەوری گرتەبەر
همت کە چابوکانە بـە اجرایی مطلبم ‌ ‌ ‌ ‌ لەم‌سەر برۆوەك‌بریەو لەوێ بێوە کوتەبەر
بۆملکی(شامە) نامەیی‌منسوبی(نالی)یە ‌ ‌ ‌ ‌ هەر حرفی ئەو لەوضعی ولایەت دەدا خبر
پرسیویە ظاهرا لەرەفیقانی یەك جهەت ‌ ‌ ‌ ‌ احوالی اهلی شهرو رەفیقانی سەر بەسەر
لەوساوەحا کمی بەبەگشت‌دربەدر کران ‌ ‌ ‌ ‌ نەیدیوە کەس‌لەچیهرەی کەس جوهری هنەر
تابوبەجایی مطلعی خورشیدی بختی‌رۆم ‌ ‌ ‌ ‌ سوتا گیاهو توشنەو خوشکیدە بـوو شجر
ناکەن هەوایی هیچ کەبابێ ذەلیلی شهر ‌ ‌ ‌ ‌ بریانە بەس لەناری غەما پارەیی جیگەر
جوز گاهی ئاهو ناڵە لەئەیامی رۆمیان ‌ ‌ ‌ ‌ نەمدیوە وابێ لەفەرِی عدالەت بنی بشـر
سیوان پڕەلەشخصی ستمدیدەخواروژور ‌ ‌ ‌ ‌ هەر قبری پڕ غەمانە لەهەرلا دەکەم نظر
جێی تر کەکانی‌رۆمە دەروژوری‌خانقا ‌ ‌ ‌ ‌ غافل هەموو لەجاهی مریدانی با خبـر
ئەوحەوزەپڕدەبو کەوەکو چاوەکانی‌تۆ ‌ ‌ ‌ ‌ تەیرە ئاوی وەك دڵی مەردانی پڕ کدەر
سوتا دڵم بەحاڵتی جۆباری (سەرچنار) ‌ ‌ ‌ ‌ لێڵاوە چەشمەساری وەکو چاوی بێ بصر
زستانی‌اولین‌بو دراپەرگی(شێخەباس) ‌ ‌ ‌ ‌ رۆمی ئەوەندە شومن لەشخصیش‌دەخەن‌زرەر
ئەوبەردەکانی‌ناوی نراقسنی شخصە کە ‌ ‌ ‌ ‌ دایان بەشاخ و دارەکەیا تـرکی بێ‌هونەر

جارِوو کەش : گەسك لێدەر . ئەنکەبین : هەنگوین . هەم ئاغووش هاوباوەش .
ئافسوردە : ژاکاو ، کز . تەتەر : شاتر . چیهرە : چـارە . توشنە : تینوو .
خوشکیدە : ووشك بوو . جوز : بێجگە . چەشمەسار : سەرچاوە ، کانی .

وەك چاوی بێ غەمانە هەمو شێوی (ئاودار)   بەس مشكلە لەچەشمەیی ئەوقطرە بێتە دەر
ئاوەقتێ دوزدی نیەە شەبن ترکی بێ نظام   دوزدن هەمولەخرمنی منعم دەخەن زەرەر
ئەوسا مكانی ئاسكەبوو (كانی ئاسكان)   ئێستە لەدەنگ و نعرەیی ڕۆمیە پڕەلە كەر
وەك پیری سالخوردەخەمەداری پیرەسور   مشغولی لەغزشە هەمەجا پایی تا بەسەر
شارێكی پڕ لەظلم و مكانێكی پڕ لەشێن   جایێكی پڕ لەشۆڕو وولاتێكی پڕ لەشەڕ
ئەمڕۆ فضای بازیگەهی جابی ڕەهزەنە   لەو دەشتەوە دێ لەغیبەوە ئاوازی الحذەر
سەربانی پڕلە گەژدوم و دیواری پڕلەمار   كۆلانی پڕ لەڕەهزەن و صحرایی پڕ خطر
دڵ نایەڵێ بڵێم چیە سامانی حجرە كەت   هەر تاری عنكبووتە حیجابی بیرون و دەر
نایەتەدەرلەبەنجەرە كەت جوز فغانی جغد   غیرەز شەقامی موور نیە شوێنێ بێ گوزەر
توخودا بڵێ بەحضرتی (نالی) دەخیلی بم   بەم نەوعە قەت نەكا بەسلیمانیا گوزەر
ئەم ملكە نظمی نابی بەبێ عدلی وارثی   بێ ئەو بەقصدی ئەم طرفە با نەكا سەفەر

(سالم) صفت لەبێ كەسی یا با نەبێ هیــلاك
من كردم ئەو نەكا لەغەما خووێنی خۆی هەدەر

هەڵپژا خووێن بەجیگەرما دەمی غەمزەت لەضمیر
هاتە جونبش كەبەئاهم لەدەروونما پڕ تــیر
بۆ ڕەفو كردنی چاكی دەمی شمشیری بــرۆ
موژە تەڕ دەستە لەدڵا وەكوو سووژن لەحەریر
هەمەجا خوار كەشان تا بەلەبی چاهی زەنەخ
كافری دڵ سیەهی دیدە دەبا دڵ بەئەسـیر
تا ترددمە لەسەر صفحەی دونیــــا لەغەمت
بەس كەشاكەش لەكەدەر مایەوە وەك كلكی دەبیر

ڕەهزەن : جەردە . تاری عنكبوت : تەونی جاڵجاڵۆكە . بیروون و دەر : ژۆرەوەو دەرەوە . جوز فوغانی جغد : بێجگە لەهاواری كوند . گوزەر : ڕابردن . ضمیر : ناوِ دڵ ، دەروون . ڕەفو كردن : چنینەوەی كونی پارچەو بەرگ و پۆشەمەنی كلك : پێنووس . دەبیر : نووسەر ، مامۆستا .

بۆ سرشتی بەدەنت ڕۆژی ئەزەل صاحیبی گیل
صاف و مرواری و مـاهی بەیەکا کردە عجیر

بە نیگاری عەجەمی شێوەیی تـۆ نایەتە ضبط
تازە ئاموختە مشتاقی دەکا خەطی ئەمـیر

زێڕە سەرمایەیە بۆ «سالم» و «کرمان»ی دەیا
شیعری کوردی کەبدا جیلوە لەلای شێخی کبیر

زوهرە گەر خەشمت نەزانێ نۆشە گەر شەوقی ضمیر
نەسرەوێ شەو تا سحر یارەب لە ئێشی نێشی تـیر

سالکی جادەی حقیقی گەر جەوانەردی دەکا
تا نەخوێنێ دەرسی عیشقت ابتـدا نابێ بە پـیر

شیرەیی بوستانی حوسنت قووتی طفلی مەردومە
شیری بوستانی نەبێ ناژێ یـەقین طفلی صغـیر

وەك لەتاریکی شەوا ناگەە چراغی دەرکەوێ
پەردەیی زولفی کە لادا کەوتە دەر بەدری منـیر

تـا لەکوفری زولفی یار ئەوەل گرفتاریم نەدی
نەم دەزانی پێش ئەزین بەم نەوعە احوالی ئەسـیر

کەی بەدامانت دەگا سا دەستی ئەو وەختی نیاز
تۆ شەهی حوسن و جەلالی «سالم»ی مسکین فقیر

دەکا یادت بە پەنهان بۆ دڵم هەردەم جەفا ظاهـر
لەهەر گامێ بەسەیلی معنەتت بۆ من قضا ظاهر

مەپۆشە پەنجەیی نازك نیگارت با نمایان بـێ
لەئەشکی ئالی گریەی چاوی من ڕەنگی حەنا ظاهر

گیل : قوڕ. عجیر : لام وایە لەبەر پاشبەندە کەی وای بەسەر هاتووە دەنا هـەر (عجین)ە. عجمی . ناشی ، تازەقەلاّ . تازە ئاموو-تە : تازە فێربوو . ناگەە : لەناکاو. گامێ : شەقاوێك . بانمایانبێ : بابنوێنێ . پێش ئەزین : لەمەو پێش .

نیە بۆ شاهدی مەی کەس قەراری پەردەیی عصمت
لەچاوی مەستی نازت چۆنە وا شێوەی حەنا ظاهر
لە فیکری صنعتی ڕووت کارخانەی حەق هوەیدایە
لە سیرڕی نقطەیی خالی لەبت فەردی خودا ظاهر
تەماشا کەن بەهارستانی ڕووی دولبەر خەزان دێنێ
لە چیهرەی «سالم»ی بێچارە ڕەنگی کارەبا ظاهر

قوسی ئەبرۆو موژەت تیرو کەمانە بەعمر   نیگەهت قەیدی دڵو ئافەتی جانە بەعمر
تیرە بارانی نیگاهت لەدڵی عاشقی زار   تیژرسوهان زمدە وەك نوکی سەنانە بەعمر
بڕتەوی عارضی یارودڵی سەدبارەیی من   قەبی شەوقی مەهو چاکی کەتانە بەعمر
تیغی ئەبرۆیی خەمت صورتی سیفی علی یە   باعثی زەمزەمەو شۆری جیهانە بەعمر
بەعلی سوێندت ئەدەم شیعەی ئەگەر ڕحمت بی   خۆ ئەگەر سونی ئەمی شۆخی زەمانە بەعمر
بەشرارەی غەمی تۆ نخلی مرادم سووتا   باغی شادیم هەمە دەم فصلی خەزانە بەعمر
زۆر نیە سالمی بێچارە ئەگەر کۆهکەنە   دولبەری هەروەکوو شیرینی زەمانە بەعمر

ئەمەی خوارەوە لە کەشکۆڵی ژمارە ٢٣ لاپەڕە (٣١٥)دا بەناوی سالم وەرگیراوە :

ڕافضی و شیوەن کەهەردولا نەزان و بێ خبر   معجزەی صدیقە بوڕاهەروە کو دوڕەی عمر
یا علی خۆ تۆ دەزانی داستانی غارو مار   جهدو صدقی خدمتی صدیقی اکبر سەر بەسەر
مجتهد تۆ رخصتی افکی ... بۆ دەدەی   تا بکا تهمت بەزوجەی سیدی فخر البشر
ڕەنجشی عثمانە بۆتۆ ڕەنجشی شێری خودا   تو کو جادو باغی جنت منزلت ناری سقر
فەرقی فاروق و شبر نا کا نەزانی ....   حشری شبرولەولە گەڵ یەك کاخدایی داد گر
کەی علی رو خصت دەدا کەس بەدبەیارانی بڵێ   عالی نا عالی ...ن حقیقت مثلی ...
مستەفا مرکز شوناس و مرتضا ڕاضی لەیار   کوانی بەهرەی دی لەرفزا غەیری عصیانو زرر

عصمت : پاکی ، بێ پەڵەیی . حەنا : خەنە . لەب : لێو . خەزان : پایز . چیهرە : چارە ، روخسار . نیگەه : تەماشا کردن ، ئاوڕ دانەوە . سوهان زەدە : لەهەسان دراو . سەنان : سەرە نێزە . بڕتەو : تروسکە .

بنووسم چون لەهیجرانا بە یادی سیمبەر کاغەز
دە کا گوم دوو کەڵی ئاهم لەبەر مەددی نظر کاغەز
چ حاجەت مینەتی باڵی کەبووتەر هەڵگریێ نامەم
کەبڕ بوو طیی راهی کۆیی تۆ دینێتە دەر کاغەز
لە تەلدووری فیراقت ئافەتی مکتووبە گریانم
وەکوو پشکۆیی ئاگر خووین بە گەرمی دێتە سەر کاغەز
لەبەندی دقتی وصفی میانا نیکتە بازێکە
لە پەردەی معنیا پڕ شەهدە مثلی نەیشەکەر کاغەز
لە جیلوەی شعشعەی وضعی جمالا غرقی پرتەو بوو
احاطەی شەمی معنی دا ئەدوەر وەك قەنەر کاغەز
چ حاجەت پرسشی احواڵی ئاشوفتەم لە قاصدکەی
دەدا خەطێ پەریشانی لە احوالم خەبەر کاغەز
لە فحوای شرحی ناری فرقەتا سووتا دڵی دوژمن
کەنووسی «سالم»ی بیکەس بەخووناوی جیگەر کاغەز

بە تەقدیمی وەفا ناردی نیگاری سیمبەر کاغەز
بەریای خۆش خەبەر هێنای وەکوو بادی سحر کاغەز
خطابی غایبانەی عادەتی داوم بە تەنهایی
رەفیقە بۆ دڵی خووێنینی من گاهی سفر کاغەز
مەگەر موژگان اشارەی کرد بەکاتب نیکتە سەنجی کا
لەزەخمی خوون چەکانی دڵ وەکوو من باخەبەر کاغەز
شەکەر ئەفشانی شیرین زمان مایەی حەلاوەت بوو
دەهان شیرین دەکا هەر حەرف نیکتەی وەك شەکەر کاغەز

سیمبەر ؛ لەش سپی وەك زیو . مەددی نظر ماوەیێکی چاو هەتەری لی بکات .
کەبووتەر ؛ کۆتر . نەیشەکەر ؛ قامیشی شەکری . ئاشوفتە . شێواو ؛ پەریشان
فحوا ؛ واتا . خوناب ؛ خوێناو . نیگار ؛ یار . خوون چەکان ؛ خوێن تکان

قنومی قاصدت زیندانی هیجرانی بەگوڵشەن کرد
دەکاتە رەوضەی جەننەت بەمشتاقان نظر کاغەز
لەشادی خلعتی الطافی دولبەر دەس بەرە «سالم»
هـویدا کە بەشەو کەت وەك رقم محکم بەسەر کاغەز

نیگاکەی گەر بەچاوی فیتنە ئەنگیز دەکەن زاهید لەوەرعا تەرکی پەرهیز
ئەگەر شا بم دەبەخشم وەختی خەندەت بەهیندووی خاڵی تۆ شیرازو تـەوریز
شەوی ماوە کە بێدارم لـە شـۆرت لەعەهدی گوڵ وەکوو مورغی سحر خێز
دریغی بوو لەشیرین کۆهکەن جـان دەبوو بیکاتە پایەندازی شـەودیز
فەلەك نەیخستە محشر خوورێنی فەرهاد بەشیرو حەقی شیرین بوو لە پەروێـز
فەرەح دێنێتە خاطـر گەر سەنەندوج لەدڵایە خەفەت وەك شـاخی ئاریز
بەزاری موددەتیکە وا لە بـــەندا
دڵی «سالم» لەناو زولفی دلاوێـز

«س»

نایەڵێ بێمە حضورت منی ئاوارە عەبەس ئارەزووی چاکەلە گەڵ مەردمی بێگانەعبس
کەمی ریتە قەدەمت مەردمی چاوم لوە لوە عاجزی گوڵ لەجەفای بلبلی بێچارە عبس
تۆ جوانی بەستەم دڵ مەدەبێ تۆبی خوا بێ غەمانە بەجەفا ئەم هەموو ئازارە عبس
مایەیی نیك‌و بەدی بەم تەبەقە بەر عەکسە هەوەسی رتبەلەلای ئەم سەروسەر کارەعبس
ناڵە سوودی نیە «سالم» لەدڵی کافـر دا لەب بدۆزە لەئەلەم ئەم هەموو هاوارەعبس

غیری فیکری وەصلی دولبەر نیمە اصلا یادی کەس
هەردوو عالەم را بەدوشمەن دیم کی‌مارا دوست بەس
گەر ببینم دەفعەیێکی تێر ڕوویی دولبـەرم
جملە دونیا پیشی چەشمی من نماید چـون عەدەس

گوڵشەن ؛ گولستان . هووەیدا کە ؛ ئاشکرا کە . ئـەنگێز ؛ هەڵایسێن .
مەردومی چاوم ؛ گلێنەی چاوم . شۆر ؛ سەودا ، گراوی . سەنەندوج ؛ سنە .

قەرنو ساڵو مەه ئەبەد نایێمە یادت لەمحەیێ
ئەیکی بی یادی تو هەرگیز بەرنە یارەم یەك نەفەس
عجزی حاصل بوو بە غفلت دڵ لەجەوری دولبەرم
قەندەرا لە زەحمەت مەگەر نیکو نەمی دارەد مەگەس
دیدە هەڵنایێ لەسەیری گولعوزارانی جیهان
تا تورا دیدەم نەکەردم جوز بە دیـدارەت هەوەس
یەمن ئافاتم نیە شەوها لەبەر ئیفتـادەگی
ئانچونانم کەز خەیالت باز نەشوناسەم عەسەس
بۆیەمە ئەشکم لە کۆتاوە چ خۆشە ناگەهان
بەر سەرایەند ئین رەقیبانی سەبوکبارەت چوخەس
صەبە «سالم» قاصدی دولبەر ئیتر نایێتە لات
بعدە زین بنشین کی گەردی بەنەخیزەد زین فەرەس

خامۆش بیە لە بانگو صەدا ئەمشەو ئەی خەرووس
با دەس بکەم لە گەردنی دولبەر بـە عەیشو بووس
ناکەم تەهی کەناری دڵ ئارا بە بانگی مـــورغ
تا دێ سحر لـە دەرگەهی والی غربوی کووس
تیری نیگاهی عیشوەیی نـــازم بەجەرگو دڵ
خوورێنینە وەك خەدەنگی توهەمتەن بۆ ئەشکەبووس
بۆ قصدی دڵ اشارەیی غەمزەی بە ئەبری چــاو
تابووری لەب بە تیپی ئوژە وەك سوپاهی رووس
پوستانی دولبەرم بە نەزاکەت لـە چینی زولف
وەك گۆیی عاجە بو خەمی چەوگانی ئابەنووس

یەم : ترس . بووس : ماچ . تەهی : چۆل ، بەتاڵ . خەرووس : کەڵەشێر .
دڵارا : یار ، دۆست . مورغ : باڵندە : باڵدار .

مشاطەیی خەیاڵــە مەگەر وەصفی ڕوویی یار
زینەت دەدا بە دوختــەری نیکرم وەکوو عەروس

زاهیــد برۆ نەصیحەتی من شغلی تــۆ نیە
جەوهەر دەبا رەفاقەتی هەر واعظی عەبووس

ئەی چەرخی واژگوون ستەمی تۆ بە کێ بڵێم
ظاڵم دڵی بەجەورو جــەفا مثلی ئەیلەقووس

ئەهلی زەمــانە جەنبی هونــەر ناکرِن بە هیــچ
«ســالم» مەگە هەوایی ئەمەل ئێستە بێ فلووس

بەفەن ئەی مــدعی گەر بیبە ابلیس — فریبی دولبــەرم نادەی بــە تەلبیس
لە جەوری ماهی بێ میهرم هەموو شەو — دەگا ئاهی شەرِەرِ وارم بە بەرجیس
دڵــم تا جنتی وەصڵت طلب کــا — دەبەم ناووت بــەقەدر تەهلیلی ادریس
پەرێشانە لەرِووتا کافری مـــوو — مەگەر شێواوە صلحی ڕۆم و انکلیس
مرادم ڕووتە هەرجا وەصفی مەه کەم — دەبێ دوو بێ نیشانەی تیری تەجنیس
خەبەر کەن شێخی واعظ بــا بزانێ — بەجوز دەرسی محبت سهوە تدریس
سلیمانم بــە تەمکین تا مـــەکانت — لە ناو مهــدی دڵا بێ مثلی بەلقیس
ئەوەندە چەرخی‌داووم چەرخە بێ چەرخ — سەراپا لاغــرم وەک ڕشتەیی ڕیس

ڕەقیب بۆ کاری «ســالم» تۆی خەلەل خوواه
نەگا یارەب بــە مقصد دوزدی دڵ پیس

« ش »

گوارەت کەوتە سەر ڕەوشەن بەناگووش — سوهەیل و ماهەرا کەردی فەراموش
لەبی شیرینی دولبەر کانی لەعلــــە — چسان لعلی کی ئەز جان میبەرەد هوش
وەکوو لەعلی گوارەت ئالــە ئەشکم — مەنەش در دیدە جا کەردەم تودر گوش
ئەگەر دەی دی لەبی تۆ پووری هۆرمز — نموودی لەعلی شیرین‌را فەراموش
بەیابەی دێتە ڕوو ئەشکم وەکوو سەیل — ئەزان خونی کی در دل میزەنەد جوش

مشاطە : بەربووک. دوختەر : کچ ، کیژ. تەلبیس : فریوو ، تەفرەدان. بێ‌میهر : دڵڕەق. لاغر : لاواز. ماه : مانگ. چسان : هەروەکوو.

بەتێیە گەر خەلاتکەی ماچی لێووت   بەلوءلوء لەعلە راگۆیی کی خامووش
وەکوو جامی ئەگەر «سالم» حەریفی   زو خوونی دڵ شەرابی عیشق مینووش

عودالی أبد هەرمنم ئەی چەرخی جفا کێش   تا دەربەدروشهر بەشهرم وەکودرویش
یەك بێشەلەصحرایی دەروون سەوزە لەسینەم   از بەسکی روا تیری نیگاهت لەدلی ریش
تۆ یاری من و یاری دلم هەر غەمی تۆیە   بێگانەبوم یەکسەرە بۆتۆلەکەس و خویش
جوز بۆسەیی ئەیامی رضامەندیی دلدار   نەمدی لەجیهانا بەئەبەد نۆشی بەبێ نێش
وا دێتەوە سووێ زەخمی دەروون گاهی خەیالت
شەو خاوی نیە «سالم»ی بێچارە لەبەر ئێش

خودا چ بکەم لەدەس بەختی جەفا کێش   نە کرێژە لەسەر داغی دلی رێش
لەغەمزەت مدەتێ بوو خۆم دەپارازت   ئەجەل هێنامیە بەر تیرت جلەو کێش
تەعەشوق بۆ کەمالی عاشقی زار   بە مثلی حەملەیی گورگە ئەسەر مێش
لەتای میزانی عەشقا سەر چ سوو کە   لە کێشی دولبەرا بێ وەزنە تۆ کێش
فیراق حەلوایی وەصلی کرد بەصفرا   فەرامۆشم بووە نۆشت لەناو نێش
لەرووگەرمی و دڵ سەردیت مەلول نیم   دەکەم شوکرت بەئەنعامی کەم و بێش
تەماشا کەم لەوضعی بەزمی دولبەر   رەقیب بێ نالەو «سالم» بە ئەندێش

«ع»

الوداع ئەی ملکی بابان الوداع   الوداع رەیحانی جانان الوداع
وەك ئەسیری تورکان دەمبەن بەزۆر   الوداع ئەی شاهی خوبان الوداع
مستعدم بۆ بلادی رافضی   الوداع ئەی جانی جانان الوداع
دەشتی هیجرەت تالە وەك دەریایی قیر   الوداع ئەی میهری رەخشان الوداع
رووبەرووی مشرق ئەچم بۆ ملکی رەی   الوداع ئەی قیبلەی جان الوداع
ئەشکی دیدەم رەنگی گولناری هەیە   الوداع ئەی نار بوستان الوداع

ئەزبەسکی : لەبەر ئەوە . رێش : بریندار . جرز : بێجگە . نێش : پێوەدان ، ئێش . ئەسەر مێش : بۆ سەر مەڕ . بێش : زۆر . گولنار : گولەرەنگ .

صحتی دا وەصلی تۆ هیجری مـرض   الـوداع ئەی دەردو دەرمان الـوداع
دڵ بەرابەر زولفی تۆ واعظ دەڵێ   الـوداع ئـەی سونبولستان الـوداع
گەرچی بۆ ئەحوالی « سالم » بێ غەمی
الـوداع ئەی ناموسولمان الـوداع

« ق »

لازمی عرضحالە کاغەزی زەرتەبەق تەبەق   شرحی محن بەخوێنی دڵ ئبتی دکەم ورق ورق
تیری نگاهی دلبەرم بەکیە کی نیشتە ناوجگر   سینە لەترسی پێلکی متصلە شەبەق شەبەق
گەرچی شکراهەر مذاق صاحبی لذتە وەلێ   شهدی حلاوتی لەبت بردوویە لێی سبق سبق
زلفی سیاهی چین بەچین مایلی دۆشە خەم بەخەم   حلقەیی ئەولە گەردنم پێچشی داوەحق بەحق
وصلو صفاوو کەیفـو زەوق هەفتەیی بوو بەزوو گوزەشت
باز منو بێ کەسیو غەم کەوتینە لاوە دەق بەدەق
گرچی زمانی وصلی یار شهدو شکرالە بۆ ـە بو   ئیستە بەطبعی رۆژ گار ژهرە فراقە دق بەدق
عیبرەتی نازەنین کەوا شاملی حالی « سالم »
نالەیی ئەو بەسامەین گریە دەدا فیرەق فیرەق

لە چەرخی حوسنتا هـاتن مطابق   شەو و رۆژو هیلالو صبحی صـادق
لەشاکا لالە کەی دەوری بەهـاران   ئەرێژی دڵ خووێنی دڵ گەر چاوی عاشق
لەمن تا دوورە چـاوی ئـەرغەوانت   سریشکم دێتە دامەن وەك شـەقایق
لەرووی ئاینە تـا تووتی یی دڵ   حریفی خۆی نەدیبێ نەبووە نـاطق
دەترسم دولبـەری دڵ سەخت « سالم »
لە خاطریا نەمابێ عهـدی سابق

وەکوو یەك دێتە بەر گوێی پیاوی احمق نەفیری بولبول و ئاوازی لەقلـەق
لەبازاڕی جیهان وەك یـەك دەناسن لە زەردیدا گوڵاو و رەنگی مەفرەق
لە حەرفی ناکەسان با چەند ڕۆژێ گران کەم گوێم بەپەنبەو سرب و زەیبەق

دۆش : شان. خەم بەخەم : قەف بەقەف. شقایق : گولە میلاقە. نەفیر : دەنگ
زەیبق : جیوە. پەنبە : لۆکە. سرب : قورقوشم.

لـــەبی تەنگی دلّارامم دەبەخشێ بەغنچەی نەوشو گوفتە رەنگ و رونق
لەبەر نەقشی خەیاڵت کولبەیی مــن فرح ئەنگیزە وەك قصری خەوەرنەق
بەجونبوش دێ لەجۆشی گریە ئەندام بەسەر دەریایی ئەشکا مثلی زەورەق
مقامم کەێ بەزەجر ئەرداری منصور دەکێشێ خوێنی من نەقشی انا الحق
لەسەرخۆشی غەما بۆ فەوتی شادی
وەرە «سالم» بکەین باجامە ازرق

«ك»

لیلی وەشانی ملکي عرب جملە یەك بەیەك هەر گیز سیاە چوردە نەدیدەم بەدین نەك
تەنها زەمین لەعارضی تۆ پرتەوی نەدا مانەندی ئافتاب هەمی تا بەد ئەز فەلەك
روزی أزەل زوجای پدر گەر پەربودی ئەز دیدەنەش بەسجدە نەپەرداختی ملك
جانهای پاك سجدە کەنان دێنە در گەهت وانگاە خاکی پای تو بوسەند یەك بەیەك
چینێ لەرِوویی معنی أوصافی حسنی تۆ نقش و نگارخانەی چین را کونەند حەك
کافر لەمنعی سالم ئەگەر دەم بدا چ باك زەرِ خالصەست باك نەمیدارد ئەر محــك

تیری ئاهی صبحگاهم رەنگە کونکونکا فلك ئەشکی ئاتەشناکی من تحقیق ئەگاتەسەر سەمك
دور لەتۆ دورم لەخۆ نەزدیکەمرگم رۆژوشو محنتی دوری هەمیسان ریتیە ناوچاوم نمەك
بۆپیادەی وصلی یار اسبابی نەگبەت زۆرە بی فکرە رێم وغەم سوارم دردو هجرایش یەدەك
مردنم پێ خۆشە نەك یارم کدەر حاصل بکا من سەراپا نار غەم بم ئەردە لێ سوتادەرەك
ئەی طبیب گەر تۆ فلاتونی بی دوای من زحمتە تانە کەم تقریر لەلات احوالی دردم یەك بەیەك
پێم بلێ ئەی عیشوەجۆ تۆ جادویی یاساحری بەم قەرارەقەت لەلای من دولبەری ناکامەلەك
ظلم و فێلی لێ مەکە «سالم» دلی مۆرە بەزۆر
ئاسمان رەحمت ببێ تۆ بی خودا بەسبێ کوچەك

نەوشو گوفتە ؛ تازە پشکووتوو. فرح ئەنگیز ؛ شادمانی هەلّایسێن. جونبوش: جوولان. جامە ؛ کراس. لیلی وەشان ؛ ئەوانەی وە لەیلی دەچن. چوردە ؛ رەنگ. ئاتەشناك ؛ ئاگرین. کوچك ؛ بەرد.

« گ »

هاتە ڕووی دڵ لەغەمزە بەسکی خەدەنگ   خانەیی خارپوشت سینەیی تەنگ
جێ دڵم زولفی تۆیە تا دەمرم   کەی نەجاتی دەبێ ئەسیری فەرەنگ
رغبەتت واجب و حذر لازم   لە لەبت شەککەرو لەدیدەت ڕەنگ
تۆ حەیاتی منت بەدیدە بڕی   تۆ بەئاهوو دەکەی شکاری پڵەنگ
بە مەثەل بحرە عشق و دڵ زەورەق   ئامەدو شود بە دڵ مثالی نەهەنگ
پێشڕەو کاروان و شەو تاریك   ڕێ خطرناك و دوورو مەرکەب لەنگ

« ل »

خستیە چەرتارۆستەمی بەختم ندامت وەك شوغال (١)
بەهەمەنی غەم عرشی تێکدا هەروەکوو ئەیوانی زاڵ
ڕۆژی ڕەوشەن کەی دەبینم تا مقابل ڕووت نەبم
مەردومەك کوانێ لەچاوما لابدەی گەر عکسی خاڵ
بێتە سەر دامانی نازت تا سەری ڕەشماری زولف
بۆ نیازم کەی بەدامانت دەگا دەستی خەیاڵ
مانی سەر فەرشی ڕەهت بوو چونکە پاشکیت نەکرد (٢)
ئەشکی حسرەت دێتە سەر ڕووم وەك تکەی وێرانە ماڵ
لافی چی لێدەن لەهەمرەنگی لەبو پوستانی تۆ
دانە نارم دی لەبوستانانە وا گوڵناری ئاڵ
ماه ئەگەر وەك تۆ جمالی بێ لەکوێ بینی قەدت
سەرو ئەگەر وەك تۆ سەهی قەد بێ لەکوێ بینی جەماڵ

---

(١) ، (٢) ئەم دوو تاکە هەڵبەستانەم لەهیچ شوێنێکیدا بۆ ساغ نەکرایەوەو وەکوو خۆیانم چاپ کرد .

خارپوشت : ژووژك . ئاهوو : ئاسك ، مامز . شکار : ڕاو . ئامەدوشود : هاتوو چۆ . لەنگ : شەل . لاف : ووتەی بێجێ .

تا لەدڵما بێ خەیاڵی وەحشی تۆ دەگرم نەفـــــــــەس

ئەی بەسروەی بای هەناسەم ڕەم بکەی مثلی غــەزال

ظلمی بێ پایانی تۆ تا بێ بـەدڵ لـــذەت دەدا

یا الاهی قەت نەبێ بــۆ ظالمی «سالم» زەوال

«م»

لەسەر ڕودانەیی خاڵت بەفن‌دانان دەیزانم بەقصدی مرغی دڵ زلفت بەدەورا داوەدیزانم

خەریکی دڵنەوازیمی بەچاوی مرحمت ظاهر نیهانی بۆسەرم تیغی برۆت ساوداوە دەیزانم

گرانخێزی لەڕەفتارا بەهانت عجب و تمکینە بەبالاتا لە گیسوو ئەژدەها ئالاوە دەیزانم

سیەهدڵ مردمان چبکەم لەشرعا شاهدی نادەن دزینی دڵ لە سینەمدا فتوری چاوە دەیزانم

وە کو سینەم دەبێ تێکچێ لەهرجی دلقراری بێ لەزلفا ئاشیانەی بەستبێ شێواوە دەیزانم

لەڕوی برقی تجلای حسنتا مشکل دلم مابێ بجسم گەر بەسەنگی خارەبێ سوتاوەدەیزانم

فریبی دڵ دەدەم دائم بەموژدەی رؤیتی حسنت ئەگەرچی وصفی تۆ عنقا صفت هەرناوە «

قیامەحشرە بۆ عالم ولاکین هەر لەئێستاوە خوداوندە بۆ ڕقیبم دۆزەخی تاوداوەدەیزانم

مبالاتی نەبوو دولبەر بەحاڵی «سالم»ی مظلوم

بەحرفی مدعی ظالم بەدڵ تۆراوە دەیزانـــم

....

لەمحشردا ئەگەر بێ ڕوویی تۆ مائل بەجنت بم

لەلای یارانی اهلی دڵ سەرئەفکەندەی خەجاڵەت بم

قیامەت قامەتم ڕۆژی قیامەت دەرکەوی هەرسوو

نەکەم گەر سجدە بۆ میحرابی ئەبرۆی تۆ بەلعنت بم

شنۆی ئوردی بەهەشتی وصلی یار ئەر بێ بەسەر مندا

لەلام (قەندیل) و (لاجان)ە بەهاوین گەر لەمەسقەت بم

لەوەختی پاسەبانیتا من و نامحرەمی دوورن

لەخەودا بۆسە نەزدیکە ئەگەر جۆیایی فرصەت بـــم

ڕەمکردن: سڵەمینەوە. ساودان: تیژ کردن. سەنگی خارا: بەردی ڕەق.

دۆزەخ: جهنم. سەرئەفکەندە، سەرشۆر. هەرسوو: لەهەر لایەکی. ئوردی

بەهەشت: مانگی دووەمی ساڵی ڕۆژییە.

لەکوژتنما ئەگەر رەحمت نەبی مایەی ترحمتە
لەسایەی زامی تیغت یێلە با أهلی شهادەت بـم
غەمم دەریا دلم زەورەق منم تاجر وصل بەندەر
دەبێ یاتەرکی بەندەر کەمو یا نەزدیکی ئافەت بم
کەتیری غەمزە دلێ کون کا صفی تێکەلێ دەبن موژگان
لەمن قاتل دەبێ وون بێ ئەگەر صاحب کرامەت بم
تەمەننای مرحمت «سالم» لەدولبەر قەت نەکەی ئامان
لەگەڵتا التفاتی با نەبێ نەك فێری عـادەت بم

طریقی عشقت ئەر وون کەم تەریقی دەشتی محشر دەبم
قیامەت ناوێ جەننەت بەبێ توو گەر مخیر بـم
هەناسەی سەردی پڕ سۆزم بەیادت گەر لەدەم بیرێ
لەسۆزی فیرقەتا یارەب سەراپا مثلی ئەخگەر بم
کە شەیتانیش ستێزەدا خەیاڵی دانە قەت ناکەم
لەناو دەردو جەفا ئەم دەفعەیە لەم داوە گەر بەر بم
بەپایین هات شەوی هیجرو نەسیمی صبحی وصل ئەنگووت
بەرم دە ئەی تەبی غەم وا بەیانە با سەبوك سەر بم
بەیادی بۆسەیی لەعلی لەبت ئەز بەسکی لەب خوشکم
لەبەد توشنەم ئەگەر فرضا لەگۆشەی حەوزی کەوثەر بم
تەمامە خۆم وەها وون کەم بەناکامی لەناو جەورت
هەتا دەمرم لەدڵا بێ وەکوو گۆگردی احمر بم
ڕەهی کۆی دولبەرم دوورە بە «سالم» نـاگەمە مقصد
لەبەروازی طلب دا گەر بەتیژی وەك کەبووتەر بم

بەندەر : کەناری دەریا. موژگان : مژۆڵ. تەریق : شەرمەزار. ئەخگەر : بۆلوو ، پەلکر ، سکلێ. ستێزدان : هاندان. توشنە : تێنوو .

قەت تــەواو نابێ ئارەزووی یارم ئـاخری عومـرە ئــەوەڵی کارم
وا حەکیم دەڵێ ئـەی دڵی بێمـار صحتی دەبێ بەچــاو بێمارم (*)
قەت گوریز نەدا لە تیری موژەت ئەی بەسا سەخت جـان و بێمـازم
پرتەوی ئافتابە شمعی شـــەو عوعرەها دڵ لە زولفی دڵدارم
وەك زیاد بێ جەماڵی تۆ و عیشقم جـــــانم ئازادە تـا گرفتـارم
تا نەبینێ مـەهی جـەماڵی حەبیب غارە خەو بێتە چاوی بێــــدارم
«سالم» ئەمشەو بەناڵە قادر نیم
بەسکی زارو نــزارە ئەفکارم

لەوەس ئەم ئەسپە بۆزە بێ قـەرارم هەمیشە دڵ غـەمین و داغــدارم
لەبەر بینی بـــرینی لاشەویلەی وەها گێژم نەمـاوە اختیـــــارم
وەرن کاروانی توجـارێم ببینن مەتاعم مشکیە هەمیانــە بارم
کەدێ لافاوی خوێنین دری شوقی (*) وەرن پێم هەڵبژێن کۆتایە کارم
لەتاو کێم هێندە دەستو پەل دەشۆرم دەڵێی نەو سوفیەکانی تۆبـە کارم
ئەمەندە ڕاستو چەپ فکرم لەزامی بەبێ عیللەت ئەمێستاش خێلو خوارم
دەنووم جار جار لەژێر سایەی چنارا لەشڵپەی دەنگی گوێچکەی کەشکەدارم
بۆ خۆم سەر گەشتەو ئەسپیش وەهاتە هەمیشە بێیە من زیـرو زەکارم

خراپ بێ خانەیی دڵ هەروە کوو خانەی خەراپ کردم
خوداوەند ئابرووی دیدەم بەرێ وەك ئابڕووی بردم

(*) لەنگیو نارێکی ئەم دوو هەڵبەستەم لەهیچ شوێنێکیدا بۆ ساخ نە کرایەوە.

ئەی بەسا : ئای چەندە ! پرتەو : ڕووناکی ، تیشك . بەسکی : لەبەر ئەوەی .
نزار : لاواز ، بێ تێن .

هەتا زیندووم دەچێنم تۆوی هەر خاری لەدڵ شاید
کەبێ‌ی بۆ سەر مەزارم دامەنت بگرن لە گەر مردم
دەبینێ مووی موژەی موربچە مثلی زەڕڕەبین مرآت
لەفیکری مووشکافی مووی میانت وا بەدەم ووردم
لەسەرمای قەوسی سەردی میهری تۆدا وا بەیەك هاتم
لەڕێ‌ی چەوگانی محنەتدا وەکو گۆ داڵما گردم
بەبێ سەدی تەنم بۆ دڵ ڕەهی غەم کە لەبەر ئەشکم
هەمیشە بۆ عبوری قافڵەی جەورت وەکوو پردم
ئەهی فارس زەبانەم گوفت « سالم » شرحی حالەت گۆ
ووتم جانا بەڵەد نیم اصطلاحی ئێوە مــن کوردم

کەوتە سەر ڕووت پەرچەمی تارت بەخەم
ڕۆژو شەو ڕۆژو شەوی لێکدا بەهەم
سەرفکەندەی دیدەتە ئاهووی خەتــا
پایەماڵی لەنجەتە سەرووی ئــیرەم
جلبی دڵ بەم نەوعەکا گەر صورەتت
تاپەرستن بــدازین راهب صنم
خاکی دەرگات سوورمەیە بۆ چاوی تار
مــاچی لێوت داڕووە بۆ دەردو غەم
قیسی تۆن کلا لەغەم زومرەی عەرەب
شمسی تۆن جملا بەهەم أهلی عەجەم
حسرەتا ڕۆژی ئــەزەل نەیدا قەسیم
قسمەتی « سالم » بەغەیرەز دەردو غــەم

خەمی بەخشی بەماهی یکشەوە أبرۆیی جانانم
سەوادی دایەمغرب طرەیی گێسوی جانانم
بەسەر باغا صبایێنی سحر گەر بۆیی جانانم
بەنازئیتر نەزاکەتهای گوڵ بلبل قبول ناکا
هەموشەوڕوشەنە کلبەم لەشوقی ڕوویی جانانم
نەبونی شمعی کافوری لەوصلا سهلە بۆعاشق

خار: دڕوو. شایەد: لەوانەیە، بەڵکوو. قەوس: جەنگەی سەرماو گەرما.
گرد: خڕ. ئەهە: مانگ. گوفت: کوتی. سەرفکەندە: سەرشۆڕ.

بیان‌نا کا کتابی‌طب دەوایی دەردی‌عشاقان شفایە بۆتەبی افتادەگان لیمۆیی جـانانم
رەهاییم‌قەت‌نیە سالم لەبەندی‌سلسلەی‌عشقا لەگەردنماو، کوزنجیرەحلقەی‌مویی‌جانانم

سەهی قەددانی مشکین زولف و پەرچەم | هەمە کەس دووست میدارەندو مەن هەم
نظر زاهیـــــد قەرارێکی قەدیمە | نەیێن بدعەت من ئاووردەم بەعالەم
مەلێن گەردوونە ڕەنگریژی مصیبت | گونەهـ ئەوەل زو حـەوا بودو ئادەم
بەتورکی دولبەرم ناصح مـەلێ هیچ | مـەن ئـین دەعوا نەمیدارەم مسلم
بەئیما گەر طلب کەی گیانی شـیرین | مسلم دارەمـــــــەت واللّٰه اعلـم
بەجوز عەنابی لێوت بـۆ تـەبی دڵ | بەگیتی دەر نەدارەم هیچ مەرهـەم
وەها محروم لەسەودای عیشقی تۆ دا | نی ئەز مەدحەم خەبەر باشەدنی ئەز ذەم
غروبی ڕۆژی غەم زۆر چاکە گەرچی | زو عمری ماندە روزی میشەوەد کەم
وەفای دونیا لەگەڵ هەر کەس دەمێکە | بەڕوویی دەوستان خوش باش‌و خورەم
حەریفی تۆ منیش شاهـا کە ماهی | بیامووز ئـاز فەلەك دووری دەمادەم
دەزانم لطفی تۆ وەك میهری گەردوون | کی بونیادەش نـەبونیادیست مەحکەم
جهان (سالم) وەکوو مارانی ضحـاك | کی مغزەت میخورەد چەندین مەخور غەم

لەکونجی محنەتا هەر شەو خەیاڵی وەصلی دولبەر کەم
وجوودم وایە جارێ دێتە جونبوش وەختە پەڕ دەر کەم
لە ئەوەل حەرفیا وەك دڵ نە کاغەر بوردەبی ئاگــــر
ئەگەر شرحی شەرارەی نارێ هیجـرەت ثبتی دەفتەر کەم
ئەلاشی طەیی راهی کەعبەیی کۆی یـارە مقصودم
منی بێ دەستو پا لازم کەپا بوو ئەم ڕەهە سەر کەم

تەب : تۆبەتێ . ئیفتادەگان : کەوتووان . ڕەهایی . ڕزگاری . سەهی : جورە دارە سەروێکە . بەجوز : بێجگە . میهری گەردوون : خۆری ئاسمانی .

لەئەفلاکی خەیالا کەو کەبی ڕێوی ئـارە تاقطبم
بەظلماتی شەوی هیجرا ڕەهی کۆی ئەو دەبێ دەرکەم

سەرئەفـکەندەی حضوری سەر بلندانی قیامەت بـم
سەرم تا دانەنێم شۆری وصالت گەر لەسەر دەرکەم

بە نرادی فراقت نەقدی جـــان ئاخر دەدۆڕێنم
بەخالی موهرەبی وصلت ئەگەر سەد دفعە شەشدەر کەم

قبوولی نرخی بۆسەی لەعلی رومـــانی لەبت ناکەم
لەئەشکم بێ بەدامانت ئەگەر یاقووتی ئەحمەر کەم

لەسەر ئەم مذهبەم «سالم» بەمخفی ڕوو بەڕووی مطلب
وەکوو هیندووبی گیـسووی هەر سحر تعظیمی ئازەر کەم

بەمن بێ سینەی سەختم بەقەلغانی نظر ناکەم
نیشانەی تیری خوێنرێژت بـەجوز لوختی جگەر ناکەم

دەمی نازت بەڕوو سەختی کەتابی تیری غەمزەم بوو
لەڕێی تیغی جەفاتا بەدازین جەوشەن لەبەر ناکەم

لەناو شانت لەچینی زوالفتا دڵ حەلقەهای لێدا
خودا گەر وا بدا قەدرت بەمن کەس دەربەدەر ناکەم

ئەگەر پایانی بێ هیجرت لەدەرگاتا هەتا دەمرم
بەمحضی جەوری حاجب یەك وەجب مەیلی سەفەر ناکەم

لەرشکا گەر سەراسەر نطقی تووتی بێتە سەر هەجوم
لەمدحی لێوی شیرینی تۆ من وصفی شەکەر ناکەم

سەرئەفـکەندە : سەرشۆڕ. شۆر : سەودا ، ئەڤینی. لوخت : ڕووت. حاجب : پەردەدار. وجب : بست. لەرشکا : لەداخان .

لەفەردی وصفی یارا عارە ناوی مدعی بردن
لەرِشتەی فکری ما خەرموهرە هەم سلکی گوهەر ناکەم
لەیاقووتی لەبت یەك بووسە مایەم بێ دەمی ئاخر
تەلەف کەم گەر سەرو مالم لـەسەوداتا زەرەر ناکەم
لەگەڵ دڵ شەرتە «سالم» گەر نەجاتم بێ لەتارانا
بەهەشت ئەر بێتە دەشتی (رِەی) بەئێرانا گوزەر ناکەم

حسابی نفحەی زلفت لەگەڵ مشکی خەتانا کەم	خەتانا کەم سەبا شاهدمە تشبیهی وەها ناکەم
بزانم گەر لەقبرا بۆی دەمی تیغت لەخاکم دێ	هەتا دەمرم لەدنیازەخمی خوێنینم دەوا ناکەم
لەدورجی سینەماتا گوهەری یادی رِخی تۆ بێ	لەبەر شعلەی ئەوا شەو تاسحر میلی چرانا کەم
هەناسەی حسرتی وصلی نیهانت رێی بنی ئادەم	معاذالله بەلەب ئەم سیرِە هەرگیز ئاشنا ناکەم
لەصحرای شۆرەزاری عشقی جانانا گیاهێکم	بەبێ بارانی تیری غـمزە قەت نەشونما ناکەم

بەخەڵخاڵ ئەر شەبی پیت فرس کوبیدەی هجرت (*)
بەلەبما تا نەفەس مابێ سۆراغی موومیا ناکەم
دەبێ ئەشکی تەرا ئەر روزی ئارەزو ئەی دیدە برِژێنێ (*)
لەبەرما تا نەبێ دەریا بەکامی دڵ شەنا ناکەم
لەهجرانا سحر وەختە فنافی النوری چیهرت بم لەبەر تاقی برۆی تۆ رِولەمحرابی دوعانا کەم
دەمی قوربت لەپشتی سەر أجل گەر دامەنم بگرێ
وەها محوم ئەکا دیداری تۆ رِوو بۆ قەفا ناکەم
لەطولی ظلمتی هیجرا سەراسەر چونکە تۆی مطلب
لەذوقی بۆسەیی لێوت هەوای ئاوی بەقا ناکەم
وەها بێ گەر لەبەندی زولفی یارا گەردەنم ئەمجار
بەسهلی بمدازین بازی بەحلقەی ئەژدەها ناکەم
رِەها بێ گەر دڵی «سالم» لەچەنگی چاوی شاهینت
بەجوز کونجی قەفەز هەرگیز وجودم ئاشنا ناکەم

---

* واخە کەم ئەم شوێنانەم لەناو کەشکۆلەکانمدا بۆ ساخ نەبۆوە وەك خۆیانم چاپکرد

خەرموهرە ؛ مووروو کەرانە . دورج ؛ قوتوو . چیهرە ؛ رِوو . بەجوز ؛ بێجگە

مرادم حالی خۆمە گەر حەدیثی شوری بلبل کەم   اشاری ڕویی تۆیە گەر بیانی نازکی گوڵ کەم
بەمقراضی اجل کۆتابی مثلی پەرچەمت عمرم
لەسەر تعریفی زلفت ئەگەر بێم وصفی کاکۆڵ کەم
أبد ئاشوفتە خاطر بم لەهجرانا هەتا دەمرم   ئەگەر بێ زلفی مشکینت لەباغامیلی سنبل کەم
بنێری یاری شیرینم ئەگەر بۆ جانی شیرینم   دەرەك بێ جێم لەدۆزەخدا ئەگەر آنی تامل ە
ملالی ئارەزوو «سالم» بەقەد دوری لەدڵمایە   لەوصلا بۆ تەماشای ڕوبی دلبەر گەر تغافل کەم

بۆ خالی لەبت زولفی سیەه دامە هەمووده‌م   کونجشك صفت لەم ڕەمەنا کامە هەمووده‌م
دڵ صبحی نجاتی یە بۆ جبهە لەڕێی زولف   ئەم طورڕەیە تاسەر بەئەبەدشامە هەمووده‌م
حبسی منی ئەیەن بەخودا دورە لەانصاف   ئەم مرغەبەبێ قیدوقەفەس رامە هەمووده‌م
عاشق لەدڵ و دیدەیی ئەغیاری جەفاکار   ڕیسواو ئەلەم دیدەو بەدنامە هەمووده‌م
بێ هوودە دەبەی دەستی طمع بۆ سەری گێسوو
«سالم» بەسەرت ئەم هەوەسە خامە هەمووده‌م

لەدڵدا چونکە هەر خووێنم دەخوا غەم   بەتەدریج ئەشکی خووێنینم دەکا کەم
سەمەك دێنێتە جۆنبش ئەشکی سوورم   مەلەك دەگری لەبەر تأثیری نالەم
خەیالیشی وەکو خۆی وەحشە دلبەر   نەفەس دەگرم لەدڵما نەك بکا ڕەم
بنەوشە کەوتە بابی دڵ لە ئەغیار   کەتێکەڵ بون لەصبحا زلفو پەرچەم
نیهان نەکرا کەبابی دڵ لە ئەغیار   چ زوو تەشخیصی دا بۆنی هەناسەم
لەدڵمایە حەجی کەعبەی خەیالت   سەقای چاوم دەگرێ ئاوی زەمزەم
ڕوخت بۆ موسی دڵ ئاتەشی طور   دەمت بۆ حالی من عیساو و مریەم
دەزانم دێتە سەرچی کاری «سالم»
فریبی چاوی تۆ دەیکا بەبەلەم

شۆر : سەودا . مقراض : مقەست . ئاشوفتە : شێواو . کونجشك : چۆلەکە .
شام : ئێوارە . بکا ڕەم : ببڵە مێتەوە . فریب : فریو . ڕوخ : ڕوو .

دەمەوێ مەستی بادە بم دایم　　پابی خوم ئیفتادەبم دایم
هەر سحر گاه بەبانگی نەی هەڵسم　　بادە وەرگر لەسادە بم دایم
تۆ کەشاهی بەرِوخ لەبەر ئەسپت　　فەرضە بۆ من پیادە بم دایم
حاجب ئەر رِێ بدا دلم دینی　　ئەمی دەر ئیستا دەبم دایم
حەق لەدڵ دەرنەکا خەیاڵی محاڵ　　هەر لەسەر ئەم ارادە بم دایم
بۆ شکارت منم سەگی عارف　　بێڵە بابێ قەلادە بم دایم

دەمەوێ بۆ نیشانەیی تیرت
دڵی سالمە نیها دەبم دایم

دریغا صعوە ئاسا صیدی چەنگی شاهبازێکم　　زەدەی تیری نگاهی جادوانەی عشوەسازێکم
اگرچی ظاهرا مسکینو درویشو گدارنگم　　لەغزنەی خاطرا محمودی گیسوبی ئەیازێکم
لەپێتری نادری رتبەم کەلێ بالاترە ئێستا　　کەمن اکسیری خاکی رەگوزاری سەرفراز
وەکو بەرجمی مدعی اخگر نەمام ئەمشەو ☆　　سراپاباری شەمەی ئاتەشی رِوی جانگودازێکم
دریغا کەشتی امێدم کەدێتە حالەتی سەبزی　　رقیبی سەگ صفت حاضرە دەبێ مەنی بەرازێکم
اگر بۆستەوە کەردوژمن لەقاپیت نا امیدنابێ　　منیش لەم دەر کەدایارە بطلب کاری نیازێکم

طلب کاری حقیقت خاطری سالم لەباطن دا
ئەگەرچی ظاهرا دلدادەیی عیشقی مجازێکم

خارە گوڵ بێ بۆت ، باللە الکریم　　ژەمرە مول بی رِووت بەواللە العظیم
ساحرە چارێ بەاعجازی کلیم　　تاقە خاڵی رِووت بە تجربەی مسیح
یاری دێرینە بەقوربانی قەدیم　　نەقشە رِووت بۆ دڵ بەشاهی نەقشبەند
سیبە رِوخسارت بەفیردەوسی نعیم　　قامەتت سەروە بە گوڵزاری ئیرەم

☆ ئەم تاکەش لەنگە　پابی خۆم : لەژێر کوێپی مەی　ئیفتادە : کەوتو . حاجب : پەردەدار . ئیستادە : راوەستاو . نیهادە : دانراو . جانگوداز : گیان تارێن .

بەرچەمت تارە بـە واللیلی کلام بێ وەفـا روحمێ بە رەحمان و رەحیم
خەم بووە قـەددم بەشمشێری عەلی قسمەتم عجزە بە تقسیمی قەسیـــم
بێ لەبت شادنیم بەسەر چەشمەی حەیات دەردی تۆ نادەم بە دەرمانی حەکیم
رەونەقە بۆ حسنی تۆ ئاشوفتەگی سەر حیسابم خۆم بە ئەسراری علیـم
«سالم» یم رابورد بەمەرگی دولبەرم
دڵ بریندارم لەبەر دیدەی سـەقیم

دور لەخاڵی سەری کۆی تۆ صنما نافـریم لەبەهەشتێکی وەك ئەم شارە لەحاڵی سقریم
گەرچی باوسعتە ئەم ملکە ولا کێن بێ تۆ دڵی من تەنگە بەقەد دیدەیی نامەردی لئیم
زمزمەی عیشقە لەناو مصری وجودم هەمەجا ئاتەش ئەفشانە هەناسەم وەکو ثعبانی کلیم
تاگرێ بو ورقی کەوتە دڵی مورغی چەمەن دو گەبی تە گەبی هەر غنچە ترازا بەنسیم
دارزاوی فرحی وەصلە دڵی زارو نزار ئەبرۆی شمشێری کەچت بوو بەدوو نیم
گەر لەنفەت بەخەتا فحلی سەبا نطفەنەبا لە أمل حملی دەبی ئاهوو بەو نافـە عقیم
طالبی دیدەیی تۆیی بەشفا جۆی دڵی ریش گەرچی نایبا بەدکاری حکیمی لەسەقیم
خاڵی تۆیە کەلەناو حلقەیی زلفا بەهەوەس نایە ناو دائرە مشتاقی ازەل نقطەی میم
لافی لێداوە بەبۆ نافی گوڵی رومەتی تۆ روو رەشی کردووە تاثیری گوناهانی عظیم
ترکی تیر ئەنگەنی شیرین دەهەنی سیم ذقن سەری صلحی هەیە گەردەرحقی یارانی قەدیم
گەر بەقیمت نگەهێ کالەرخی زردوسرشك دیدەیی رشوەتی یەك غمزە بەدامەن زەروسیم
کافی یە یەك نیگەهت بۆ دڵی توشنەی «سـالم»
دەستی کەم ناگرێ هەنگامی کەرەم مەردی کەریم

تار: تاریك. خەم: کوور. ئاشوفتەگی: شێواوی. سەقیم: نەخۆش. سقر:
جهنم. تەگە: پارە یا تیسکێکی کچکەیە لەبەرگی دەدوورێت. سیم: زێو.

ئەی قیبلەیی مرادان ئاخۆ بەڕۆژ کاران   پرسیوتە لەهیچ کەس حاڵی غریبی (تاران)

بوسۆند کەی کەخواردمن هرئوم کدیومت   حاشا بکەم فەرامۆشی میثاق وعهدی جاران

تانقشی خاطرم بێ خورەم بەهاری حسنت   دەتکێ لەهەوری چاوم ئەشکم بەمثلی باران

شەو تاسحر لەهجرت بۆمن حرامە خۆخەو   هەردێ صدایی گریەم وەك رعدی نوبهاران

لاکین لەئەصلی کارا ناسیومە حاڵەتی تۆ   سەنگینە گوێی سماعت بۆدادی دەردەداران

تۆهەر ئەوەی کەچارت جەرگی بڕیم بەئیما   من هەر ئەوەم کەعشقت کردومی وێڵی شارا

«سالم» لەجەوری دولبەر کۆتا کە شرحی دەفتەر
تۆ بێ خەبەر لەتاران ئەو بێ خەبەر لەیاران

ئەگەر دەستم دەگاتە گۆیی پوستان   دەکەم گۆی مطلبم بیروون لەمەیدان

لەغەمزەی تۆوە دڵ ڕووبینی تەنگە   بەجێ ماوە لە تیرت بەسکی پەیکان

بەرابەر لەشکری کەیخوسرەوی عیشق   کورێزەد ئاخیرەت وەك شاهی توران

بزانم گەر هیلاکی مدعی دێ   لەفرمێسکم دەڕێژم ڕەنگی تۆفان

سمی گۆرو سەری بەهرامە جێی تیر   نیگای ئاهووی من گەر بێتە مەیدان

لە رووی دەریای غەم خووین زایە دیدەم   لەجێی لۆلۆ صدف پڕ بود لە مەرجان

کەفی عقلی بڕی دڵ وەك زولەیخا   بەتیغی غەم لەعیشقی ماهی کەنعان

ئەگەر دولبەر قبووڵ کا دینی تەرسا   دڵا تۆ وەسە بی گەر نەیە صنعان

لەگریەی «سالم»ی دڵدارە دولبەر
دەبێ خورەم وەکوو گوڵشەن بەیاران

لەم لاپەڕەیەشدا پارچە هەڵبەستی لەنگەو نارێك و بێ واتایەکانم بۆ ساغ نەبۆوە.

میثاق : پەیمان ، بەڵێنی . خورەم : خۆش ، شادمان . پوستان : مەمك . بیروون کەردەن : دەر کردن . تەرسا : فەلە ، دیان . نیگای ئاهوو . ئاوڕد نەوەی ئاسك

حەك بكەم دفتری سعدی بەدەمی ئەربەبەیان بیمە سەر مدحی دەهانت لەدەمابەندە زمان
بیمی بەدنامیە گەر نایەمە بەر تیری موژەت کەدرا پەردەیی دڵ دەرئە کەوێ رازی نهان
نفعی کوانالەیی بلبل لەچەمەن وەختی سحر لەظرف شکویی ئو گوێی گوڵە یکبار گرا:
تابەخاکی قدمت دیدەی گوڵ ڕەوشەن بێ فرشە بۆ مقدمی تۆ دیدەیی صاحب نظران
تالە گەر حاڵتی دوری بەمنی خەستە چباك دمی وصفی لەبێ جانانە شەکەر دێتە دەهان
دیدە نابینێ کەسێ گاهی تەماشا جوز تۆ نیگەرانت نیەتی خەوفی لەطعنەی دیگەران
شکوە بێ حاصلە « سالم » لەجەفاو جەوری حەبیب
کێ دەبینی لەمەهی چاردەهەم دادی کەتان

لێم گەڕێن با گریە کەم دیدم بەدیدخنفشان نایەلێ یە کدەم بەراحت ڕابوێرم ئاسمان
چنکە سیوی قدیمن حق لەپاش عهدی سلیم دایە دەس محمودی حاتم دڵچراغی دوودەمان
شمعی دەسگاهی ملوکانە گیانە مەرکزی برقی قندیلی فروزانی دەچوبۆ کەهکەشان
وەهچ خورەم دولتیکە بابەشرطی طولی بێ دەستی حق بەم نوعە ڕۆشەن کاچراغی خانەدان
شیوە کەڵ بو بو بەبەندن خۆ بسر نقشی بدیع لالەو نەسرین کەیی بوچام بلورین شەمدان
(شیوە کەڵ) بو بو بەخانەی باشاوختی نهار دیم لەهەرسوسفرەیی ایوانی حاتم کردخوان
واقعا لەوخوانەدا خام و پوختە ڕۆژوشەو هەر طعامێکی کەنفسی ئارەزوو کا میهمان
شیوە کەڵ بوو بەعربانی عنزەو منتفك سەد کەمەندپڕ بولەسرجی تازی أسپ و مادیان
چووم نیگاهم کرد لەهەر لادا لەحجرەی خاصی ئەو
دیم بەقەد بازاڕی قسطنطینی تفەنگی زەڕ نیشان
زیوری تاقی عمارت بوسراسرو ەنگرەنگ ڕەختی قرتاسەی حمایل خنجرو شیری دەبان
دیمەوە کودکانی بزازی لەسەریك بوخچەها شاڵی تورمەو کەولی خەزدیبای هندو بەرنیان

حەك کردن : کوژاندنەوە. دەهان : زار. جوزتۆ لەتۆبەدەر. داد : ماف، تۆڵە
خونفشان : خوێن بڕێن. دوو دەمان : خانەوادە. فرووزان : هەڵایسان. دیبا :
جوورە پارچەیێکی ئاوریشمیە. بەرنیان : پارچەی ئاوریشمی گوڵدارە.

ئاسمان زانی سەری سەوزە نیهالی بەختی ئەو   نازی لێ کرد چاوی بەدوەك ئافتی بادی خزان
خانە وێرانە بەیە کتەب عالەمێکی کردتە باە   ڕەنگ بیێرە ڕەنگی لەسەر ڕەنگی پرێدی بو عیان
دای بسەر یاهر کە گرتی نبضی موج ئاسایی او   یەك نظر شێوا بەجارێکی حەواسی بابەجان
تەن فسردەی بێ زمانی تەن بەتەن عالم ملول   طایری روحی ڕەوانی بەرزە چو بۆ ناو جنان
گولّ بەویشومەی حوادث گەر قضا پژمرد کا   فائدەی کوانێ بەحسرت قورپیێوی باغەبان
کەی خیالی بو کو تو پڕ خاصە بۆ هر خرمەنێ   ئاسمان نازل بکا بەرقی غضب وا ناگەهان
گریەدرێژینی بەسەر ڕو مادمادم ئەشکی خوێن   بێن تەماشا کەن لە یك صفحەی عقیق و زعفران
ناگرەی صبرم بەحسرەت وا لە گریانا بڕا
دێ بەخوڕ فرمێسکی خوێنینم لەچاو وەك ئاودان
سافلم بێ دادی ئەم ئەندوهی کبرایە بدە   من لەتاو ام تعزیەی عظمایە ماوم بێ زمان
تاخدنگی قامتی تۆی گرتە باوەش مالّی قبر   پشتی تاقانەت لەخەم خەم بووە کومالّی کەوان
پشتی احمد بەگ شکا لەم رحلتەی ناوەختەدا   کاشکێ موقوف دەبو کۆچت لەرغمی دژمنان
پشتی ناو تابوتی ڕەختت پشتی سیویلی شکاند   پشتیوانی بانەو ئاژان و قـەومی تازەمان
بو بەزیبی کۆتە لّت ساتیرە کەی پادشایی ڕۆم   بۆ نەبەم لەم حسرتە ئەنگوشتی حیرت بۆ دهان
تۆ وەکوو سەر بووی اقارب تەن کەسەر چوو تەن چیە
تەن بەتەن بێ سەر هەموو کەوتن لەخاکا بێ ڕەوان
چاو بچەرخێنە لەتابووتا بەلای کاك احمدا   هەر لەسەر تادامەنی بۆ تۆ لەقوڕدایە نیهان
خۆ بەسێلابی خەفەتخانەی رسولت کرد خراپ
تۆ بەایمان خانەیی قبرت کەبوو بوو ئاوەدان
ئەمرێ بۆ تۆ حالّی ئەم خەلکە نمونەی محشرە   کاشکێ دەتدی لەتابووتا جمیعی مەردومان
کاشکی دەتدی لەتابووتا پەرێشانی کەریم
ڕەنگ پەرێدەی خوشك لەب بێ دەنگ و ماتو بێ زمان

بادی خەزان : بای پایزێ . تەب : نۆبەتێ . تەباە : خراپ . وەیشوومە : ڕوشە، کێچەلّ . پژمورده : ژاکاو ، گەچراو . ناگەهان : لەنەکاو . ئاودان : سولاوك . ئەندوه : خەم ، پەرۆش . سیلاب : سێلاو . کاشکی : خۆزگە .

ڕۆژە کەی قتلی حسینە حەیفە مارە بێخبر   کاشکی دەتیست لەتابوتا صدای گریەو فغان
خۆت لەجیاتی من دە کریلی کەر بەچاو دەتدی رەشید
قورِ بەسەر دلێ بڕِ کە دەرشینی پدەر ئەفغان کەنان

خۆ نفیری مەردو زەن لەم شیوەنەچو بۆ فلك   سەر بلندنا کەی وەها دایکر تویی خوابی گران
کەهلەبەر تابوتی ئەودا گریەو و شینی دە کا   پێی بلێن توخوا بلا محشرچیە دادو فغان
حالی وابەس ماتەمە گان با ابتدا بینێتە یاد   ثانیا بۆ باسی ئەو بەم بیتە کا شیوەن بیان
بختی بدمیدانی کردو تەخانە تێکچو تیرەرۆژ   مطلبی زۆر عمری کەم نا کام رەفتو نوجوان
سەنگ دەتاوێنێ صدای پۆشیدەرویانی حرم   الامان ئەی چرخی سنگین دڵ لەجورت الامان
دێ بەسەر ڕوویا بەسەر ڕوخساری زەردا ئەشکی سوور
هەر بەسەر پێدا لەپادامانی دەڕژی نارەوادان

همتی پاکان دەبو و لەم ڕێگە وایاری بکا   یاوەری ڕێگەی خطر بو عدلی بو بۆرەهرەوان
معبری تابوتی تۆو ختێ کە کەوتە گاردشین   کەی دەبێ ئیتر بە(آلان)ا عبوری کاروان
سەدی سەرحدی دجم هەم پاسەبانی مملکت   شێری بێشەی ملکی بابان ژێردەستی رۆمیان
حکمی تۆ حەسنی و لایت عزمی تۆ بەرژین باغ   عزمی تۆ پابندی سارق عدلی تۆ أمنی مکان
تەرزە کو بو ئافەتی دەستی رزانن باغ و ناك   واقعا ئەم قضیەنا وەختە خەزان بۆو بۆرِەزان
پیشەوەر دوزدانی سابق تۆ بە کاری سهمی تۆن
هەر لەئێستاوە لەدڵدا مستعدن بۆ زیان

تۆ کەرو سوارەی تفەنگدارت سەراسیمەن هەموو
نظمی تێکچوو مانەوە وەك گۆسفەندی بێ شوان
ژاڵەی «سالم» هەوای شەکراوی سابی بوو بەخێر
ئاسمان ریتی بەشەرِ ژەهری بەدەمدا ناگەهان

پدەر : باوك. ئەفغان : هاوار. نفیر : ناڵەو هاوار. تیرە : تاریك. ناکام : جوانەمەرگ، بەئاوات نەگەیشتوو. سهم : سام. گۆسفەند : مەڕ. بیشە : مێشە، دارستان .

بێ تۆ مەیبو گریەم وەك رەعدی نەوبەهاران   بەیوەستەدێ بەرِوما ئەشکم بە مثلی باران
نابێ بکەم بەجوز تۆ صحبت لە گەڵ چدولبەر   ئاری مقامی رەرعـە بەرهیزی تۆ بەکاران
نا کاتەدەر لە خاطر سەد کۆششی ئەرِەستوو   غەیرەز ویصاڵی یاران ئەندوهی بێ قەراران
ئیستادەو خەجاڵەت گەردن کەچو تەریقم   جانا بەچاوی نوندی مەرِوانە شەرمەساران
شامو سحروە کوو خاك پامالی پایی خەڵکم   ئەز بەس بەیادی لطفت کەوتم لەرِێگوزاران
سەد بار ئەگەر لە گولشەن گوڵ چەتری زی لەسەر نێ
دڵ تەنگە غونچە ئاسا بێ رِوویی گولعوزاران
شێواوە دڵ لە گوڵزار ئەفغانی بولبولی زار   بەیوەستە ئینتظارە وەك چاوی رووزەداران
بێهودەیە لە گوڵزار ئەفغانی بولبولی زار   ناگەنە گۆشی یاران ناڵینی بێ قـەراران
« سالم » کەسێ بە سالم ناکاتە رِوویی دولبەر
چەمەن بەدەوری گەنجا هەر سووسیاه ماران

بەخورِ خووێن بێنە ئەی گریە لەچاوەی چاوی تاری من
حەنا لازم بووە بۆ پێی سەگی کۆیی نیساری مـن
رِەفیقان گەر دەچن بۆ سەیری باغو گوڵ خودا حافیظ
مهیایە لەرِووی یارا گوڵو باغو بەهـاری من
ئەگەر فەرقم بکاتە مرکزی خاکی کەفی پێی یار
دەکاتە ئاسمان کزشەی کولاهی افتخاری من
لەدونیادا جەفای عقبام هەموو دیوە لەدەس هیجران
دەبێ فەردا لەپاشا عفوی من کا کردگاری مـن
گوڵو سەروو سنەوبەر هەر طرف سەریان فرۆ دێنن
بچێتە باغەوە گەر دولبەری سیمین عوزاری من
الاهی ناسەلامەت ئەی رِەقیب هەمدەردی « سالم » بی
وە کوو کردت لە کۆی جانانە قطعی رەهگوزاری من

معنیانن وه کویەك شرحی منو دوابەری من   قتلی من صحتی ئەوشکوەیی ئەو دفتەری من
خوێنی ظرفی بەدەنم و شکەلەناو ناگری غەم   دلی من مجمەری ئەو دووریی ئەو ئاخگەری من
ڕشتەیی زەوقو ئەلەم دێتە مقابل بەوصال   دلی من لالەیی ئەو دیدەی ئەو عبهری من
نەوبەری ج بوم لەبەرو نعمتی فیردەوسی بەرین   نخلی من قامەتی ئەو بۆسەیی ئەو نۆبەری من
ربطی ئەسپو سمە کەی دوو سەرە هەروەك تەنو جان
سەری من سایەیی ئەو خاکی ڕەهی ئەو سەری من
لەنیگاهی دوو طرف تیرەیی لامع پەیدا   چیهرەیی من شەوی ئەو گردنی ئەو گوهەری من
نامەوێ شادیی خۆم شادیی جانانە بەسە   ذوقی من قصەیی ئەورەونەقی ئەو جوهەری من
عشقی تەلخی بەفیراقم لەوصالا دەسکەوت   ڕوویی من حنظلی ئەو توندیی ئەوشکری من
وەچخوابێکی بەئارامەهەم ئاغوشی یی یار   دەستی من گردنی ئەوساعدی ئەو بوستەری من
کوژتنم قیمەتی وصلێکە ئەگەر بێ حاصل   لەبی من بۆسەیی ئەوخەنجەری ئەوحنجری من
سەقەرو باغی ئیرەم دوورە بەیەکین «سالم»
بۆنی من دۆزەخی ئەو بۆسەیی ئەو کوثری من

ئەو کەسانەی کەعدوی عاشقی سەرگەردانن   بێدڵو بولهوەسو کەم خیرەدو حەیوانن
کەس لەسەرحەددی بیابانی محبت نەگەیشت   وەکو من سالکی ئەم ڕاهە هەمو حیرانن
ڕێی حریمی حرەمی عشقی نیە سپلەیی دز   پاسەبانی سەری ئەم کۆیە جووانمەردانن
ئەشکی «سالم» کەبەیادی لەبی تۆ دێتە کەنار
قطرە قطرەی لـە نظر اهلی بصر مەرجانن

بەڕوخ ڕەنگین میان لاغر کەمەر زەڕڕین (*)
نیگەهـ شاهینو موو مشکین زەنەخ سیمینو لەب شیرین

(*) ئەم هەڵبەستەش کورتە لەهیچ شوێنێکیدا بۆم ساخ نە کرایەوە .

نەوبەر : نۆبەرە . حنظل کووژالك بوستەر : سەنیر ، سەرین ، بالیف .
حەنجەر : گەروو کەم خیرەد : کەم هۆش . زەنەخ سیمین . چەنە گە زێو .

لەبت شەککەر خەطت عەنبەر ئەوژەت خەنجەر قەدت عەرعەر
لە عیشقت دڵ وەکوو بولبول لەڕووتا گوڵ وەکوو گولچین

سەهی قامەت قەوی شەو کەت قەمەر طلعت ملك خصلت
کەمان ئەبرو نیگەھ ئاهوو فەڕەنگی خوو و موو مشکین

بەڕوخ وەك شەم بەئەبرۆ خەم سیەه پەرچەم لەمن بێ غەم
گووارەی تۆ کەهاتوو چوو مثاون مەه و پەروین

بەچینی زواف وەك سونبول احاطەی دا لەدەورەی گوڵ
بەموو هەر سوو لەڕێگەی موو بەڕووی دڵدا دەکەی پەرژین

چووار فصلی لەهەر فصلی بەیە کدەم والەلای « سالم »
بەهار ئەشك و خەزان ڕەنگ و زوەستان ئاه و دڵ هاوین

ڕووە یا گوڵ ئەمە یا بەرگی نەسرین   لەبەست ئاین یاشەکەر یا جانی شیرین
هەموو شەو تاسحر دڵ بۆ خەیاڵت   حیکایەت میکونەند بوتخانەیی چین
چ نەقاشێ ئەتۆی لێکدا لەگەڵ ڕوو   تعالی خالق الانسان من طـــین
لەلای خۆم غیری تۆ گەر کەس بووینم   جیهانەم تیرە گەردەد بەر جیهان بین
خەوە دەفعی صداعی من وەلێ ئاه   سەری بێ دۆست کەی باشەد بەبالین
لەولتا عەیبە من نەخچیری تۆ بم   نەمی ئایەد مەلەخ دەر چەشمی شاهین
لەخاطرما نیە غیری وەفاو صدق   تورا دەر دڵ اگەر رەحمەتوە گەر کین
بەقصدی قەتلی من تیغت مەکێشە   مەراخود میکوشەد دەستی نیگارین
لەجورەی عیشقی تۆ گەر بمکوژن زار   زو دونیا رەفتەنی باشەد بەتمکین
بەمەرگی تۆ لەعیشقی گۆشەوارەت   زو چەشمانم بیوفتا دەست پەروین
لە دونیا « سالم » و میحرابی ئەبرۆت   مەباد ئانروز کو بەرگەردەد ئەز دین

من و یادی سحر یاران عجایب بێ قەرارێکین
بەسەر گەردانیا هەردوو دەلێی مەشغوڵی کارێکین
لەهەمدەردت مەکە وەحشەت وەرە بولبول ڕەفیقت هات
بناڵین بابەجووت هەر یەك ڕەهەندەی گوڵەوزارێکین
صەدای گریانی خۆمو دەنگی ناڵەی دڵ لەدەس هیجران
وەها دێ متصل شەو هەر دەلێی زەنگی زووارێکین
لەسایەی دەوڵەتی صاحب مەکانو ئاشنام دەسکەوت
لەکۆی جانانەدا دایم لەگەڵ سەگ یاری غارێکین
لەگەڵ زاهید بە تقدیری فەلەك هەرگیز جودا نابین
لەقورب و غەیرە رەغبەتدا بەمثلی سیرو مارێکین
ستادەم خۆمو جانو دڵ بە «سالم» وەختێ ڕابووری
لەرێگەت نەقد دەر کەف بۆ نیثارت انتظارێکین

جەنگی بابانی و عوسمانیان

(جەنگی عەزیز بەگی بابانی لەگەڵ رۆمیان لەسالی «١٨٥١»ی بوونیدا)
کەبەپێنووسی مامۆستا محەمەد مستەفا کوردی لەکۆڤاری «ڕزگاری» ژمارە : ١٠-١١-١٢ی ساڵی ١٩٧٠ دا «٤٣» تاکی لێ چاپکراوە. ئەم بەند «قصیدة»یە بەپێی بیرو بڕوای دۆکتۆر عیزەددین مستەفا هەروەکوو لە (الواقعیة فی الادب الکردی)دا دەری بڕیوە «٨٥» تاکە .

داخەکەم لە «٢٥٧٣»ی کوردیدا هەشت تاکی ئەم بەندە گرنگەو نیشتمانییە ئاگرینە کەئاوا دەست پێ دەکات (صاعقەو بەرقی نحوسەت ظلمەتیدا شرق و غرب) بەهەڵە کەوتبووە ناو (دیــوانی مستەفا بەگی کوردی)یەوەو لە لاپەڕە (٣٣) دا بەخش کرابوو بیوورن هی کوردی نیەو هی سالمیە .

جەنگی بابان و عوسمانیـان

لێم گەڕێن با گۆشەگیر بم دەستەو ئەژنۆ کەف زەنان
گێژەڵوو کەی بای نەدامەت تاری کرد صفحەی جیهان
بـەزمی صیدی ئێمە صیـادی فەلەك کارێکی کرد
ڕەنگە بالآی تـیر قەددان بێتە تەر کیبی کەمـان
ضعفی طالع جـاذبە بۆ کارەبا بۆ خووێن و دەم
سەیری چیهرەی بەختی من کەن بوو بەڕەنگی زەعفەران
نەوبەهـاری من خەزانە وەقتەکەی صبحم ئەمووز
پڕ ئەوی ماهە غـەم و چاکی دەروونم وەك کەتان
تورکی قورصی خۆر کە طالع بوو طلووعی کرد بەڕەقص
کەو کەبەی ماهی مورادی ئەهلی بابان بوو نیهان
دڵ لەمحنەت کەیلە مەیلی سەیری ناوشارم نیە
عەینی چاووم خووێنی تێ زاوە لەداخی مەردومـان
ڕاستە گەردوون چابو کە بۆ ڕەنگی بەد ڕەبطی وەلێ
نـارژێنێ ڕەنگی بەم ڕەنگە بـەموددەی سـەد قڕان
صـاعقەو بەرقی نحووسەت ظلمەتی دا شەرق و غەرب
بەردەبارانە بەمخصوصی لەسەر ملکی بەبان
چـاوی عیبرەت هەڵبڕە ئەی دڵ لەوەزعی دەهری دوون
سەیری کە ڕۆمی دەلەك چی کرد بەزومرەی کورد زەبان

کەف زەنان : لەبەرۆشیان دەست بەسەر دەست دادان . تار : تاریك . کەمان : کەوان . نەوبەهار : تازە بەهار . خەزان : پایز . چاك : دڕاو . نیهان : پەنهان. کەیل : پڕ . سەد قڕان : سەد سەدە (قرن) .

حاکمە ڕۆمی لەسەر تەختی (سلێمانی) درێغ
کەوتە دەستی دێوی دوون موهری سلێمان ئەلئەمان

هەی خوا ڕۆ لەو دەمە چی کرد تەقەی تۆپو تفەنگ
سەر زەمین تاریکو دونیا تۆزو کەڕ گوێی ئاسمان

ماهی طالع ڕێی محاقو ڕۆژی نەکبەت جیلوەگەر
خەرمەنی شادی لەبەر با بەرقی غەم ئاتەش فشان

لاغری طالع شکانەی حەسرەتا بازوو و قەدی
ئەختەری بورجی مظفر خۆی لەئێمە کرد نیهان

گەرچی پێشاو پێش بەهەیبەت بوونو ئازا چوونە پێش
حەسرەتا باز هەم نەیانزانی نظام وا بێ حەیان

پێشی دەمیان شیلکی تۆپ پشتی سەر ئەو ئاگرە
گەییە چەرخی حەوتەمین لەو عانەدا ئاهو فوغان

گووێی فەلەك کەڕ بوو لەبەر نالەی نەفیری ئەهلی شار
لا مکانی گرت سەدای ئاهو فوغانو ئەلئەمان

مدعی کووێر بێ نظام ئیفلیج مەکان ژێرو زەبەر
میری سووردلو أمینەی پیاوی هەردوو ئەنگووان
گەر عەشیرەت گریەکەن هەریەك هەتا ئەمرن کەمە
کوژتنی میر بای مخالف بوو بەشەممی دوژمنان

درێغ : حەیف ، موخابین . دێوی دوون : دێوی سووکو نزم . موهر : مۆر .
کەڕ بوو گووێی ئاسمان : مەبەس لەوەیە کەخوواش بەهاوارمانەوە نەهات .
محاق : داپۆشراو ، گوم ، بزر . ئاتەش فشان : ئاگر پژێن . لاغری : لاوازی .
طالع : بەخت . بازوو : باسك . ئەختەر : ئەستێرە . نەفیر : هلوارو داد .

ڕۆژی قەتڵ ئەمڕۆیە ئەلحەق وا (حسینی) بێ دەوێ
بۆ ئـەدای تازیـیە سەراسەر نیلـگوونە ئاسمان

یـادگاری حاکمان و جانوشینی سیلسیلە
نامرادو نەورەسی مقصد نەدیو و نەوجەوان

سەد کەڕۆژی گریە بوو ئەمما ئەمن زۆر پێ کەنیم
پوورە (ماتان) ئەحمەد ئاغـای بردە شلی دۆمەکان

دەرپەڕین باز مەیلی اقدامیان نەبوو لەو بدعتە
حەسرەتا یەك دڵ نەکەینە شیوەکەی کردی کوڵان

مەیلی لانیان بوو وەکوو کەرویشکی پاش ڕاو هاتنەوە
دەرنەچوون چابوو بەحەملەی دیڵە (کەهیا) کول کران

سەر بلووك لای پشتی گرتو سونگی دەوران هاتنە پێش
حەسرەتا باز هەم نەیانزانی (نیظام) وا بێ حـەیان

سەربلووکیان خـاڵەکەی هەورامی بوو قالەی شەریف
هەم ڕەفیقیان بوو عزیزە حیزەکەی چوچـانیان

ئاهی ئەم حاکمانە تەحقیقە ئەگەر نەگرێ نیظام
قەومی نووحیش دەچنە جەننەت بێ شكو شوبهەو گومان

صرفی نەقدی ڕووحی شیرین بوو هەتا پەروەردە بوون
بەچکە گورگ ئاسالە ئاخر چوونە کۆزی دوو دەمان

ڕۆژی قەتڵ : مەبەسی ڕۆژی عاشوورایە . نیلـگوون : ڕەنـگ شین . نەورەس : تازە پێ گەیشتوو . (پوورە ماتان ئەحمەد ئاغای بردە شلی دۆمەکان) : (پوورە ماتان ئەحمەد ئاغای خستە ناو کەرەستەو پۆشاکی دۆمانەوە) . لان : کەمـین . کەهیا : سەرۆکی شارەوانی . بازی تەوار : بازی مێ . دوودەمان : خانەوادە .

فەرقی فخری میەلای کەیی‌یە بەھرام و ئەسەد
کەوتە قەعری چاھی غەم لەو حاڵە میری بازیان

باز وەکوو بازی تەوار دەورێکی کردو ھاتەوە
دەوری کەھیاو شاری گرت دیسان بەرِارِای نۆکەران

وەك (گورچکی) ھەر یەکە فیکری لەدڵ
خۆ نیظامیش مثلی سووسەن جوملە دوو رِوو دوو زەبان

ھاتە ژێر پاساری تەنگ لەشکر رِکاب ئەندەر رِکاب
کەوتە سەر کۆلان و سەرسیلە عەنان ئەندەر عەنان

بوو بەجێی بەبرو غضنفر کووچە کووچە ناو سوقاق
سەر محلە رِەنگی بێشەی گرت لەنێزەی جانستان

رِەنگی صحرای مەحشەری بوو شیوەکەی لای (پیرمەسوور)
گرمە گرمی تۆپی (رِۆمی) ھەوھەوی سوارەی بەبان

بوو بەجارِوویی محلە ھەر طرف پەنجەی پەرِیو
پەی کراوبێ پێ لەمەیدان پەھلەوانی پالـەوان

سەن سەنی سوارەی نظامی گێل (ئولان)ی نورك ئوشاخ
بکرە مکرەی کورد زەبان ئاخ ئاخی تورکمان
قەھرناکو سەر بورِەھنە ئاتەش ئەفشان حاملەوەر
جەنگجۆ بوون یەك بەیەك ھەرسوو وەکوو بەبری بەیان

بەھرام : ئەستێرەی بارام (مریخ). قەعر : ناخ (بن). رِا رِا : ھەڵات ھەڵات . زەبان : زمان . پاساری تەنگ : دەربەند . رِکاب : رِکێف . عەنان ئەندەر عەنان : جڵەو لەجڵەودا . بەبر : بەور . غضنفر : شێر . جان ستان : گیان ئەستێن . ئاتەش‌ئەفشان : ئاگر پڕێن . جەنگجۆ : شەرِخواز .

بەختی سووتێ سا لەرێی حەق حەق حەقی لێ وەر گرێ
بەد نمەك گێرێ نمەك بێ وەك ئەوان دایان بەمان

بۆ مـەداری نان عشیرەت قەت مەدارێکی نەبوو
ئاشە کەی طبعی بەئاوی کەیدی ڕۆمی هـاتە دان

شێری بێشەی مولکی بابان بوو (عزیز) ئەمما درێغ
وەك گرێی داموسکی بێ قەومە کەی زوو هەلوەشان

گەرچی میصرە شارەزوور ئەمما خرابە بێ عزیز
ڕوو ئـەدا لەم خـەلقە ئاخـر حالەتی کەنعانیان

دیدە نابینایە وەك یعقوب لەهیجرانی عزیـز
تۆی خوای صاحب مکانو تۆی خوایی لامکان

کەو کەبی بەختی لەچاهادا بەپرتەو بێتە دەر
شمشعەی أمری منـوەر کا زەمـینو ئاسمان

جەنگەلی شەهبازی بازی بازیانی باز نەوین
فش هەلات کەهیا لەسەر بیضەی طمع وەك ماکیان

کەید : فێڵ . کەو کەب . ئەستێرە . چاه : چاڵ ، بیر . بەپرتەو : بەترووسکەو درەوشانەوە . شمشعە : ڕووناکی . (فش هـەلات کەهیا لەسەر بیضەی طمع وەك ماکیان) واتا (کەهیا لەبەر ئەوەی وەکوو مریشك لەسەر هێلکەی قـرم «طمع» کورك بوو هەلات) .

شیوەن‌و هاوارو دادی « سالم » لەدەست زۆرداری‌و بێدادی خوێن مژانەی ڕۆمان و ڕووخانی سەرای دەوڵەتی بابان؛ ئەم چامە (قصیدة)یەی خوارەوە بە پێنووسی دۆکتۆر کەمال فوئاد لەڕۆژنامەی ژینی ژمارە ٣٥ لەبەرواری ١٩٧١/٨/١٢ دا بەخش کراوە :

بەوە ئەحوالی ئەشخاصی کەخاصی مولکی بابانن
لە بێدادی فەلەك هەر یەك سەراسیمەو هەراسانن
جەوانانی سەهی قەد بەسکی داماون لە بێ چیزی
لەژێر باری غەما هەریەك لەخەم وا میسلی چەوگانن
لە بابانا گرفتارن پەرێشان خاطرو بێ کەس
بەجەمعیەت سیەه بەختانە وەك گیسوویی خووبانن
گەدان و بۆگەدا دەرگانە واناکەن لەبێ چیزی
وەکوو نەرڕادی دانا هەر لەفیکری خانە بەندانن
لەظلمی چەرخی دوون پەروەر سەخی تەبعانی حاتەم دڵ
بە ڕاهی کۆیی دوونانا لەهەر سوو کاسە گەردانن
بەدەستی کەشمەکەش هەر سوو دڕا بەرگی خود ئارایی
قەبایی نۆکەرو ئاغا هەمووی بێ چاك و دامانن
لە بابانا ئەمێستە چونکە قادەی نۆکەری دووغە
لەحەلقەی ئەهلی حەسرەتدا هەموو کەم‌و لەفینجانن
لەوانەی تورمە پۆش‌و شەمەدو نۆش‌و ناز پەروەر بوون
ئەمێستە خانە بەردۆشن نەخۆش‌و زارو عوریانن

سەراسیمە : سەر گەردان . سەهی : جوورە دارە سەروێکە . چەوگان : گۆچان . گەدا : دەرۆزە کەر . بێ چیزی : نەبوونی . واناکەن : ناکەنەوە . دوون‌پەروەر : نزم پەروەر . هەر سوو : هەموو گۆشەیێك . کاسە گەردان : سووالٌ کەر . خانەبەردۆش : ماڵ بە کۆڵ .

کەسانێ جێی نوشیمەنیان لەگۆشەی تەختی حاکم بوو
بەدەشتی شارەزوورا جوملە وەك غـوولی بیابانن

دەلەرزن ، هەوری نوو گەر بێتە رووی گەردوون لەپاییزدا
بەرووتی کۆنەخەز پۆشان لـە فیکری بەرگی زستانن

صەفی پاشانی باب ئۆغلی لەدێی گۆستەو دەباشـانا
بەدەوری گەللەدا چۆماغ دەر کەف جوملە چۆبانن

مریدی خانەقا زۆرن لەعەهدی عـەدلی رۆمی دا
لەئاغایانی بێبەش حوجرەها (٭) جێی تۆبەکارانن

ئەگەرچی طاعەتی جەبرە وەلێ عیللەت بەبێ کاری
وەکوو قاریء یەکا یەك حافظی سی جزمی قورئانن

لەطوولی رۆژگارانا لەهەر لا خادم و مـەخـدووم
وەکوو ئەصحابی پێغەمبەر عمووماً رِۆوزەدارانن

سیەه بەختانی بی دەوڵەت لەبەر بێ ماڵی و عوسرەت
گەهێ حەماڵی مـالانن گەهێ عـەللافی مەیدانن

. . . . لەفەوجی لەشکری ئیسلام
لەخەوفا طفلی مەردوم وەك عەیالی ئەهلی زەنگانن

صەفی مەقرووضی قەرزی ئیلتیزامی حاصلی رۆمی
لەناو هەورامی و کوردا هەموو تبدیل و پەنهـانن

چۆماغ : کوتەك . چۆبان : شووان . (ها) : لەزمانی فارسیدا ئامرازی گەلە (حوجرەها) : حوجران . رووزەدار : بەرۆژوو . گەللە : مێگەل . سیەه : بەخت : بەخت رەش .

لە فیکری ئیلتزاما شەو دەکەن شوورا لەبەر عوسرەت
سەحەر بۆ هەولی قووتی شەو لەناو شارا پەریشانن

ئەوانەی بەر شکستی ئیلتزامی حاصلی ڕۆمن
لەناو بێنەو نیە کاگەل چەرێنی میری جافانن

زەرەر کەردەی ئیجارەی پادشاهی، چوونە دەروێشی
فەقیری مولکی هەوشارو غەریبی شاری تارانن

بەدێهقانی بڵاو بوون دایەرەی بێ کەس بەقۆپی‌دا
لەبەلخەو دو کەرۆو نەوتی و دەلوجەو سید سێنانن

بەکەوبازی خەریکن دەستەبی مەعزوولی بێ ئاغا
موقیمی قەهرەمان و مێو لێو تیمارو باخانن

حەیا دارانی بێ حورمەت لەناو بێ ماڵی و عوسرەت
فەقیری دێی فەقیرەو تەکیەو ئەستێل و تافانن

گرووهێ چەمچەمە تاش هەروەکوو ئوستادی خونساری
لە دێی تەنگی و . . . . . تیمارو دۆلانـــــن

نەریمانی قەدیمی موستەعیدن بۆ خەرەك داری
بەیادی تۆرەبەو کاو و جۆ ئەفسارو پالانن

قەدیم تەن پەروەری نازن بە بزارا غوباری ئالوود
ئەگەر کا باری کا ئاوەر وەگەر هێزم فرۆشانن

شوورا : ڕاو تەگبیر . عوسرەت : تەنگانە . کاگەل چەرێن : گاوان. دێهقان : جووتبەندە . تۆربە توورەکەی کاو جۆی وولاخان . ئەفسار : هەوسار . پالان : کورتان . غوبارئالوود : تۆزاوی .

لەبیمی تازیانەی مەردی ڕۆمی سەییدو سۆفی
بەئومێدی گەزۆو مازوو لەبن داری مەریوانن

هونەرمەندانی تیراوژەن قەوی دەستانی پیل ئەفگەن
لەڕووی غەواصی ئەتراکا وەکوو ڕووبەی گورێزانن

کوهەن سەوداگەری شاری لەشوورا مصلحت بینن
وەلێ نۆکەر بە بەقـالی تەرازوو بازی دووکانن

کرێکارانی ناکەس بۆ بناغەی کولبەیی دێهقان
لەخانەی کاولی نۆکەر پەیاپەی خشت کێشانن

بەرێی بیمو خەطەردا یەك بەیەك بۆ قاصیدی چاکن
بەبێ تەکلیفی ڕەهزەن خود بەخود بێ چیزو عوریانن

صەفی مەقرووضی بێ تەوسەن لەـەمی (سەن سەن)ی ئەتراك
وەکوو عاشق لـەهیجرانا یەکا یـــــەك ئەشك ڕێژانن

گەهێ قلب الاسد بەسکی بەبێ سایەن لە وادی دا
وەکوو مەجنونی سەحرایی لە بن خاری موغیلانن

کزەو دوودی کەباب دەردێ لەمەطبەخهایی بێ دوودا
بـە یادی قووتی شامی شەو جگەرها بەسکی بریانن
طەڵەب ناکا گەدا قەت سوویی سفرەی صاحیبی نعمت
لەتاو ئەحوالی بێ نانی لەهەر جـا خـانە میهمـــــانن

بیم : ترس . تازیانە : قامچی . پیل ئەفگەن : فیل فرێدەر . ڕووبەی گورێزان: ڕێوی هەڵاتوو . کولبە . کۆلیت ، کۆخ . پەیاپەی : یـەك بەدووی یەکدا . ڕەهزەن : ڕێگر . سەن سەن : ئەمە لەتۆی . ئەشك ڕێژان : فرمێسك ڕژتن . بێ دوود : بێ دووکەڵ . بریان : برژان . خاری موغیلان : جوورە درِکێکە .

بەظاهر خورڕەمو شادن لەڕووی تورکی ئەڕوومیدا
لەدڵدا گەرچی دیك ئاسا بە مخفی جوملە جۆشانن

بە ئەحوالی ملووکانی گەدا پەروەر دلم سووتا
لە بابانا ئەمێستە موستەحەققی خێرو ئیحسانن

لەجەوری چەرخی گەردوون بەسکی حەیرانن بەناچاری
بەلەب خەندان و شادانن بە دڵ غەمگین و گریانن

بە نامەردی سەراسەر میسلی کورگانن لەلای ڕۆمی
ئەگەر ڕۆبین تەنی عەهدن وەگەر سامی نەریمانن

نظامانی مولازم مەنصەبی ماضی بیحەمدیللا
لە لادێدا بەدووشابی هەموو جۆچێنی دێهقانن

خەیانەت پیشەکانی فەوجی بیرنجی لەبرسانا
بەناچاری لەدێی صوفی لەرا وەرزێری دۆمانن

مەلەخ طەبعن لەهێشووی دەغلی دێهقانا بەهەر لادا
لەناو جاڕی گەنم هەریەك وەکوو داهۆڵی خەرمانن

درێغا بۆ سوواری خاصی پایتەختی سلێمانی
لەقیرگەو قزلەرو قۆرخ بەڕووتی جوملە گاوانن

. . . . . . مەرکوو بێ عارو گرانجانو سەبوك عەقلن
ئەوانەی ئەهلی بابانن بە دڵ لەم عەهدە خەندانن

خورڕەم : کەیفخۆش . دیك : دیزە . ئاسا : وەکوو . جوملە : تێکڕا ، هەموو جۆشانن : لە کوڵاندان . لەب خەندانو شادانن : بەلێو پێدە کەنن و شادمانن . داهۆڵ : داوەڵ . ڕووبین تەنو سامی نەریمان : ناوی پاڵەوانەکانی پێشوون .

لەئەوضاعی سلێمانی ئەوانەی شادو ئاسوودەن
لەفەرعا نوطفەیی حەیضن لەاصلا جنسی شەیتانن

لە ئەصلا بانیی ئەم کارە کاسبهای شەهری بوون
لەئەمری فیتنە ئەنگێزا سەراسەر میثلی مەردانن

گەهێ هەمدەردی ئەکرادن گەهێ هەم عەیشی ئەتراکن
لەیەك لا مادەری بەرخن لە یەك لا یاری گورگانن

لە زوڵمی چەرخی چەپگەردیش درێغا ، حەسرەتا دادا
بەمیلی «سالم»ی بێ کەس گەلێ کەس وێڵی شارانن

کوکبی بەختم لەبرجا دفعەیێ باڵا نەبوو ذوذنب بۆ بەختی واژك قەت دەمێ ئاوانەبو
أهلی دڵ بێنە تەماشای دلبەرو احوالی من دفتری فەرهادو شیرین سەر بەسەر ئەفسانەبو
وامقیش وەك من لەڕێی عشقا جەفاو جەوری نەدی
گەر بەمثلی ڕوویی دولبەر عارضی عەزرا نەبوو
گیانی شیرینم لەجۆشی غم بەخوێن باڵاوتەیە ئەی درێغ بۆحالی من لەم حالەشا حەل وانەبوو
منزلی اصحابی کهفە مسکنی معشوقی من هەر کەدیم درگانەبو لەوسەر کەدیم درگانبو
گیان ئەدم ئەمساڵ بەنرخی ماچێکی دوسالی تر قەت بەمشروطی سەلەم لەم بیعەشاسەودا نەبو
فرعی ناکامڵ دەبینێ مادەری پیری فلك حاڵەتم وەختێ شەبابیش شیوەیی پیرانەبو
وارەقیب شرحی دەکالەی ئاسمان تۆ مخبری بەختی بەدئاوانەبوو دلبەر لە گەڵ من وانەبو
تووشی دەردێ هاتووم «سالم» لەعهدی چاوی یار
شێخی صنعان بەم سیاقە شێفتەی تەرسا نەبوو

نوطفەی حەیض : مەبەسی پیژووە . گەهێ : جارێکی . مادەر : دایك . درێغ : حەیف ، موخابین . دادا : هەی دادو بێداد . وێڵ : دەربەدەر . بەختی واژك : بەختی وەرگەڕاو . ذو ذنب : ئەستێرەی کلکدار . ئەفسانە : پڕوپووچ . جۆش : کوڵان . شەبابی : جحێلی . سیاق : شێوە . تەرسا : فەلە ، دیان .

ئابی کوا ئاینه ڕووی تۆی بێته ناو   گەر لەسەنگ بێ نەقشی تۆ دەیکا بەئاو
بیمی زولفت مورغی دڵ دێنێته لەرز   گەر بەسینەم دابکێشم نەقشی داو
گاهێ ڕووتی مشتری ڕووتم بە جان   خۆشە بۆ ڕووتی گەدا ڕۆژی هەتاو
قەت بەکەس ناچێته سەر دیواری عیشق   ئەم بینایە تا حەشر نابێ تەواو
کەس نەکا وصفی خەدەنگی پووری زاڵ   باسی خوێنڕێژی موژەت گەر بێته ناو
کێ دەڵێ ئاهوویی صید ئەفکەن نیە   وا شکاری دڵ دەکا دوابەر بە چاو
حاصلی عیشقم گراسی محنەتە   موردە نابا ماڵی دونیا غەیری چاو

بۆ دڵی «سالم» موژەت وەختی نیگەه
دەم بەدەم دێ وەك خەدەنگی تازە ساو

هەموو اشعاری دوشینەم لەوەصفی لێوی ڕەنگین بوو
دەچەسپا لەب بەسەر یەکدا حیکایەت بەسکە شیرین بوو

گران میهری دەهانی تۆ بڕی بەندی تەرازووی دڵ
دەڵێن یەك نقطە وەزنی هیچە بۆچ ئەم نوقطە سەنگین بوو

مەڵێن مەجنون شکا شانی لەبۆ سینی سەگی لەیلا
لەلای عاشق خلافی عاقلی ئەو هەتکە تەمکین بوو

عبوری دڵ بەچینی زولفتا بۆ ماچی ڕوخسارە
قەلەندەر ڕاست بۆ چین چوو وەلێ مەیلی بەماچین بوو

لەکولێت هەرچی خارج بێ و سەری لەگریجە قەیچی کە
بلێن . . . . . . خارجی بۆ ڕەونەقی دین چوو

ئاب : ئاو ، ڕەونەق . پووری زاڵ : کوڕی زاڵ گەرۆستەم بووە . دوشینە : دوێ شەو . تەمکین : شانوشکۆ .

قەراری عاشق و قانون و حکمت ضدی یەك هـاتن
کەتەسکینی برینی دڵ بەنەفحەی زولفی مشکین بوو
بە ئیما دیــدەی معشوقە عـاشق کێو لەبن دێنێ
بەلای (سالم) کەنندەی بێستوون بۆ کیانی شیرین بوو

ئەی حارثلە گەردەوڵەت و جاهو حشمت بوو دوڕ و صدف و لۆلۆ و لعل و گوهرت بوو
خوبانی سیەه موو پەریی ڕوخدەمت بوو هەرچەندە کەعمری خضروجامی جەمت بو
چونکە ئەمەلت زۆرە چ عمرێکی کەمت بوو
گاهێ بەدوعا ڕوو دە کەیە قوبەیی حاجات گاهێ لەرەعیەت دەبیە مەرگی مفاجات
تا کەی لەدڵا قەت بەئەبەد فیکری حکایات ئەی جامعی دونیاو قیامەت بە خەیاڵات
ئەو ڕۆژە کەمردی نەئەمت بوو نەئەووت بوو
هەین گەر آخر دەی ظالم دلّی بەو ذات(☆) وەی زاهیدی باطن بەدووظاهر بەعباداتـ
بێ تربیەتو مرشــدو بێ طەیی مقامات دوێنێ کەچ بوو داتە زەبان لافی کراماتـ
ئەمرۆ کەندامەت بوو نەدامەت بوو(☆)
ئەوەل فرحی دا فەلەك ئاخر غەمی هێنا کەم بو لەدەهەن خەندەیی دڵ مانەمی هێنا
باقڵ دەمی مەرگە کەهەناسەت کەمی هێنا عمرت نەفەسێکی کەهەموو عالەمی دێنا
بەرە لەغەمیدا کەهەموو صرفی غەمت بوو

فــەرەح بۆ دڵ لە طالعما چەلەم بوو بەتەڵخی عومری شیرین صرفی غەم بوو
چ زووی کردم لە کۆی جانانە محروم لە گەڵ من چەرخی گەردوون پڕ ستەم بو
دەزانن بــۆ مصیبت دێتــە ڕێــکەم شکارم مووددەتێ صیدی حــەرەم بوو
لە وەختێکا بەخووێنم توشنە بــوو یار کەبۆمن خاکی ڕاهی جێی قەسەم بوو

(☆) داخە کەم لەم دوو شوێنانەدا کەلەنگیو کەموو کووڕی تێدایە هەروە کوو خۆیان چاپکرا .

نەفحە : بۆنی خۆش. کەنندە : هەڵکەن . خووبان : جووانان . دەهەن : زار
تەڵخ : تاڵ. پڕ ستەم : زۆردار . شکار : ڕاو . توشنە : تینوو .

بەجان تەسکین دەدا بۆی غونچەیی دڵ   لە زوڵفا چونکە گاهێ محترم بوو
بەعەقل ئەمڕۆژە پێم زانی دەفەوتێ
کە (سالم) عازمی مڵکی عەجەم بوو

ئەگەرچی سینە بۆ دڵ وەك سوپەر بوو   وەلێ زەخمی خەدەنگت کاری گەر بوو
لەوەختی حاصلا زانیم بەتەحقیق   نیهالی سەروی قەددت بێ ثەمەر بوو
لەبت سەرچەشمەیی ئاوی حەیاتە   وەلێ بۆ کوژتنی من بەرقی شەرەر بوو
لەرەشکی لێوی تۆ غونچە شەقی برد   لەخەندەت معجزەی شق القمر بوو
دەسووتێ دڵ بەیادی ڕەنجی فەرهاد   ئەویش وەك من غریب و دەربەدەر بوو
بەبێ ڕووی تۆ فضای باغی (سەنەندوج)   لەناو دڵا وەکوو ناری سەقەر بوو
لە زاهید مەگرە دڵ «سالم» کەدووڕەت
لە ئەسراری محبەت بێ خەبەر بوو

دڵی شیرەفکەنی من صیدی چ جادوێ بوو   غەللی ئەم شیرە لەگیسویی ئەوا موێ بو
شەوی حیرانی موسایی خیرەد بۆ دەمی قرب   سوختەیی طوری دڵ ئەفروختەیی ڕوێ بو
یادی احوالی گرفتاری ئەو وەختە بەخێر   کە کەمەندی ملی من حلقەیی گیسوێ بو
نووێژی بێ غالە نەکرا بەئەبەد بۆ «سالم»
ڕووبی دڵ شام و سحر مایلی ئەبرۆێ بوو

ئەگەرچی شەو لەنیسم وەك مەلەك بوو   بەبێ تۆ تیری ئاهم تا فەلەك بوو
کە ئەلماسی مژەت گیرا بەدڵما   بەجوز تۆ هەرچی مەوجوداتە حەك بوو
کەفصاد قصدی فصدی لێوی تۆی کرد   لەجێی نەشتەر لەباتی خوێن نمەك بوو
دەلێی فیردەوسە گوڵزاری سەنەندوج   وەلێ بێ تۆ لەلای من وەك دەرەك بوو
کەدانی شانە هاتە مەوجی زوڵفت   دڵی «سالم» لەخاکا وەك سەمەك بوو

خەدەنگ : تیر . فضا : هەوا . سەنەندوج : سنە . ناری سەقەر : ئاگری دۆژە . (جهنم) غەلل : قەڵادە . گیسوو : پرچ . شام : ئێوارە . فصاد : خوێن بەردەر .

دەزانی ئاینەی دڵ کەی لەمعراجی جلادابوو   لەعکسی ڕویی تۆوەختی لەئاغۆشی لەقادابو
زمانی روغنی وصلت چراغی عمری روشنکرد   بەسروەی بادی هیجرانت لەحاڵاتی فەنادابو
بەدەمتان ناوی من هاتودەبی سکی أبد لێدەم   دەمێنێ تاأبد ناوم لەناو ئاوی بەقا دابوو
کەناوی مدعیت هێنا بەلەبدامن لەخۆم بوردم   درێغاشەر بەتی مەر کم لەناو اصلی دەوادابوو
لەناو زولفا بەزاری هاتە گوێم ناڵینی دڵ ئەمشەو
کەزیم ئەنگوشتی حیرەت دیم لە کامی ئەژدەها دابوو
بەدڵ باوڕمە کەمعشوقەهر گیز ترکی عاشقکا   نیهانی لطفی دلدارم لەهەنگامی جەفادابو
ترقی بو بەوصلت دەردی عیشقی سالمی مشتاق   شکستی استخوانی ئەولەژێر سەرمۆ میادابو

* * *

لێوی تۆ ئەو وەختە سەر ساغر دەچوو   ایوی ساغر خۆزگە لێوی من دەبوو
نابڕێ ئاوی حیاتیش توشنەگیم   ئاوی تیغی تۆ مەگەر ئەڕ کا گەلوو
چاوت ئاخر بۆ بەخوێنم تێنووە   قەت لەهیچ جێ نەبوە ئاهووی شێر خوو
زولفی وەك جەوشەن لەبەر کی دیویەتی   غەیری دولبەر کەس زرێ ناکا لەموو
سالم ەی بۆ دڵ لەزولفا زەحمەتە
جوملە اعضا زەخمو مەنزل مشکبوو

* * *

ئەویارە کەدایم وەکوو پارەی جیگەرم بوو   تابوو لەدڵا مەیلی بەفەرمانی سەرم بوو
کوچەی گوزەری تیری لەدڵ دەرچوە ئیما   گەرچی هەمەجا سینەیی سەختم سوپەرم بو
بۆ شەمعی فرح یادی فیراقت بووە ئافەت   ئاخر شەوی وصلت کەوداعی سەفەرم بوو
جانانە کەوا مەیلی بە ئازاری ڕەقیبە   تەحقیقە لەتأثیری هەناسەی سەحەرم بوو
دەم ووت نیە قەت تەڵخی دووری لەوصالا   شیرین قەدی جانانە هەتا نەیشە کەزم بوو
زاهید بەتە کەببور بەڵەدی عیشقی دە کردم
کەودەن ئەوە زاهید کەنەزانی خەبەرم بوو

ئاینە ؛ ئاوێنە . ئاغوش ؛ باوەش . ڕموغەن ؛ ڕۆن . کام ؛ زار ، دەم .
توشنەگی ؛ تینووێتی . ئاهوو ؛ مامز ؛ ئاسك . تەڵخی ؛ تاڵی . کەودەن ؛ گێل

وێڵ و فیراری عیشقی تۆم شەهر بەشەهر سوو بەسوو
پشتە بەپشتە تەل بەتەل دەشت بەدەشتی کو بەکو
قەیدە لەگەردەنی دڵم زوڵفی سیاهی پڕ خەمت
حەلقە بەحەلقە چین بەچین عقدە بەعقدە موو بەموو
تەنگ دەهانی دولبەرم حەسرەتی دایە گوڵڕوخان
وا دڵی غونچە بوو بەخووێن پەردە بەپەردە تو بەتو
جۆششی ئەشکو مەوجی خووێن کەوتە کەناری مڵکی ڕۆم
سەیل بەسەیل و شەط بەشەط دەجلە بەدەجلە جو بەجو
چەرخی زەمانەکەی دەدا بەزمی وصالی یارو مــن
بۆسە بەبۆسە لەب بەلەب دیدە بەدیدە ڕوو بەڕوو
نەفحە بدا لەعطری زولف لەو دەمە بۆ دەماغی خوشك
تەبلە بەتەبلە مشك بەمشك نافە بەنافە بو بەبو
خەرمەنی «سالم»ی فـەقیر سووختەیە بەناری عیشق
خۆشە بەخۆشە گوڵ بەگوڵ دانە بەدانە جو بەجو

سەروکاری خەیاڵت ئیبتیدا وەختی لەگەڵ دڵ بوو
نەبەحسی سەرکەشی گوڵ بوو نەعەهد شۆری بولبول بوو
هەتا نەکرا لەطوڕەی زولفی تۆ مەشقی پەرێشانی
بەپێچ و تابی سونبول بوو لەحلقەی چینی کاکۆڵ بوو
لەسری مطلبی یارم بەجزمن کەس نەبوو واقف نیگاهی چاوی مەستی و الەحالاتی تعامل بو
لەوەرعازاهدی افسردە نەیدی لذەتی مەستی بەعفوا چوسەراسەر ڕۆژ کاری چنگی بێدل بو
بڕۆ نەزدیکە سالم دڵ لەزولفاوەختی شادیە ئەگەرچی طی راهی ابتدا پڕ پێچ و مشکل بوو

پڕخەم : پڕ چین. نافە : ناوك. خۆشە : هێشوو. ئەفسوردە : کز، تێکچوو.

لەبەر تەعمیری ئەم ویرانە جەننەت ملکی ئادەم بوو
حەقیقەت پادشاهی کرد ولا کین موددەتی کەم بوو
خۆشە ئەیامی گریانم لــە خـاکی کەعبەیی مەقصەد
هەموو قطرەی‌سرشکم بۆ شرف وەك ئاوی زەمزەم بوو
خەمیری خاکی من ئەووەل بە بارانی فەرەح نەکرا
جووانی‌و پیری‌و طفلیم سەراسەر جوملەگی غەم بوو
بەدوو شانا پــەریشانی بە تاتای زولفی مشکینت
نەهەر بۆ بەختی تەنهای سیەه روزیی عالەم بـوو
لەسەر سەبزی چەمەن سەهی قەددم کە جیلوەی کرد
لەسەجدەی خالی لالێوی بنەوشە گەردەنی خەم بوو
بەقربی خەلوەتی دولبەر نەنازی ئەی سەبا زینهـار
لەجێی تۆ پێشتر «سالم» دەمی هەمرازی محرم بوو

لەسینەمدا صەدای نالینە بێ تـــۆ	دڵی زارم بەسێ غەمگینە بێ تـــۆ
ئەبەد وەك من غەمیش صاحب وەفایە	رەفیق‌و هەمدەمی دێرینــە بێ تـۆ
هەناسەی سەردی من دێنێ زومستان	گڕەی گەرمی دڵم هـاوینە بێ تۆ
دەمم تـاڵ‌و سرشکم شۆرە دائـم	تر شڕووم‌و قسەم شــــیرینە بێ تۆ
دڵم بـاغ‌و گوڵم فرمێسکی ئاڵە	بەهار عومرو ئەجەل گوڵچینە بێ تۆ
سرشکم قـرمزو دیـدەم سفیدە	ڕوخم زەردو لیباسم شینە بێ تـۆ
فەرەح ڕابورد ئەبەد بێ تۆ عبور کا	بەڕووی دڵا خەفەت بەرژینە بێ تـۆ

لەچنگ غەم صەیدە «سالم» وەك کەبووتەر
لە دڵیـا میخلەبی شـاهینە بێ تــــۆ

خەمیر . هەویر . سرشك : فرمێسك . تاتا : تاك تاك . جـوملەگی : تێکرا .
دووش : شان . سیەه ڕووز : ڕۆژ ڕەش . سەبا (صبا) : سروەی بای ڕۆژهەلاتی
شۆر : سوویر . سفید : سپی . ڕوخ : ڕوو .

ڕێی نەجاتی موشکیلە هەر کەس ببێ دەسگیری تۆ
نەرموو وا گەردن کەچم حاضر لەبەر شمشێری تۆ
زولفی تاتات تا احاطەی گەردنی داوی بــووە
باری ئەهلی کوللی عالەم جوملە گەردەن گیری تۆ
مەردومەك خووێنڕێژی ئەشکێن وەك موژەت خووێنڕێژی دڵ
مەردومی ئاویش دەبن وەك مەردومان تسخیری تۆ
مـاری ضحاکن یەکا یەك مووت بەمەحبووسانی زار
وەه چ صەعبە بەند بەندی سلسلەی زنجیری تـۆ
ڕەنگی خەمیازەی دڵم دەبیەم لەشەوقی خەنجەرت
انتظاری کوژتنم تا کەی دەبێ تەئخیری تـۆ
بۆ خەیاڵی نەقشی تۆ (مانی) لەمن کەودەن ترە
ڕەنگی خامەی کردگارە صەنعەتی تەصویری تۆ
زەخمی توشنەم گەر لەتیغت دەفعەیێ ئاوت نەدا
عیللەتی بەختی بەدم بوو نەك لەبەر تقصیری تـۆ
هەر کەسانێ تیپی موژگانی دی بەرەسمی قبضو بەسط
طرفة العینی دەبێ سەد ملکی دڵ تەسخیری تــۆ
تێك شکا پشتی خەمی « سالم » لەدووری قامەتت
ڕاستە دەشکێنێ کەمان وەختی جودایی تیری تـۆ

بەغەمزەی چاوی مەخموورت بەتاڵ بوو
لەمەشریق تابەمغرب سیحرو جادوو
غریبو گۆشە گیرو فەردە وەك من
لەتورکستانی ڕووتا خاڵی هیندوو
بەحەلقەی موویی زولفت تا میـانە
میانت چۆن تەفاوەت کەم لە گەڵ موو
لە بەزمت تا بەناکامی جودا بــم
جودا نابێ سەرم یەکدەم لەزانوو

مەردومەك : گلینە. خەمیازە : باوێشك. مانی : نیگار کێشێکی کورد بـووە ٢١٦ ساڵ پێش عیسا. زەخم : برین. میان : ناوقەد. زانوو : ئەژنۆ.

سەوادێکە لەنسخەی چینی زولفت — سیاهی نوسخەیی پەڕی پەرەستوو
بەقصدی گرتنی دڵ تورکی چاوت — بە ڕووما تیغی ڕاکێشا لە ئەبروو
صەفاو زەوقی نیە «سالم» لەلای من
بەبێ ڕوخساری دولبەر باغی مینوو

بەحسرەت ئەشکی ئالم دێتە سەر ڕوو — بەسەر ڕووتا کە افشانێ سحر موو
دەکا شیرین بەعاشق گۆشە گیری — لە کونجی لەعلی لێوت خالی هیندوو
دەزانن خەرمەنی من بۆ گرەی بەست — بپرسن گەر لەیاری ئاتەشین خوو
لە کووچەی بینی اشارەی چاوە کانت — لە گەرچی مەستە وەك ئەو چاوی ئاهوو
بەمەرگی تۆ لەبەر تۆ شە بەمحنەت — سەرم نایێنێ پوستەر غەیری زانوو
دەناڵێنێ دڵی زارم وەکوو زیر — لەشاما شانەکەی گەر شامی گیسوو
عەجەب ئاسایشێکم دی لەهیجرەت — لەخارا ڕەق ترە بۆ من پەڕی قوو

دابێنە بەپەهلوویی ڕوخما حلقەی گیسوو — مطبوعە بەاطرافی گوڵا سنبلی خۆشبوو
ئەندازەی حەوشی حرم و چلوەگەری یار — دێنێتە نظر دەشتی خەتاو ڕەمی ئاهوو
خۆزلف و ڕخت ضدی یەکن سیحرە کەسازان — خستوتە ژێر ماری سیەه دۆشە گی پشکۆ
بۆ ظلمی لەئەندازە بەدەر وەك یەکی خلقاند — خەلاقی أزەل مشربی تۆ طبعی هەلاکو
دەستم بەفریبت کە شکا حسرتێ ناخۆم — خۆت چونکە شکاندوتە دەبێ بیخەیە ئەستۆ
حاصل لەیەکیکا بەپەشیمانیە دوو مەیل — جێی نابێ لە کولبەی دڵ ئاخە لوەتی دوو ڕوو
مینا دڵی و بازیی وەصلت لەمیانا
ئەو شیشەبە دەشکێنێ یقین «سالم»ی بەدخوو

یاری ساحر نەژادی سیلسیلە موو — دڵی بردم بە نێرگسی جادوو
دڵی ڕەوشەن مەکانی لەیلایە — منعکس بۆ میانی ئاینە ڕوو
بەعدەزین کاری من بە زینارە — دینی بردم نیگاهی تەرسا خوو

پەڕەستوو : پەڕەسلێر کە . مینوو : بەهەشت . بوستەر : سەرین . زانوو : ئەژنۆ
ئاسایش : ئاسوودەیی . خارا : بەردێکی ڕەقە . قوو : باڵندەیێکی مل درێژەو لە
لەئاوێدا مەلەی دەکاو پەڕەکانی زۆر نەرمن . مینا : گلوێنە . تەرسا : فەلە .
زینار : پشتێنەی کەشیشانە

هەڵـە ئەی دڵ بچینە لای مجنوون — ڕشتەیی عاقڵی لەدەس دەرچـــوو
دڵی پێکام بەعیشوە تیری مـوژەی — نور کی ئەندێشەیی کەمان ئەبروو
کەرەمی کرد سیاهی و مەسـتی — نێرگسی ئەو بـە دیدەیی جـادوو
باز ئەگەر ڕێ ی نیە بەطوررەی یار — بۆ دەمـاغم بەبۆ موعەطەر بـوو
مەستیی مـــن وەرایی یـارانە — ساقیا خوم بدە بە جامی سەبوو
گرێی بەست دڵ بەشەو لەنەشئەی ڕام — هاتوو چۆ بوو لەمەستیـا هەر سوو
شابەڕی دا لەدڵ خەروسی سحـر — وای غوباری کەدووڕەتم جـادوو
هەریە کێکە خودایی حەق نەك دوو
وحـدە لا الـه الا هـــو

فەرەنگەو داسنیو ئەرمەنیو جوو — نەصیریو دەیلەمیو گەبری بەدخوو
بەحاڵی من نەبن هەرگیز ئەمانـە — هەزار جار ئۆف برایم ئاغا لەدەس توو
قورمساغـە ئەوەندە بـەد سروشتە — بەدایم خووێڕی یە وەك شبری سەر کوو
لەدەنگی جوورە جووری سویسکەکانی — دو گوێی سوو کم بەجارێ هەردو کەڕبو
وەرن سەیر کەن لەبەرچینەی کەوی شین — کەعالەم گەردە هەروەك توزی ئۆردوو
(قەجەر) ناوت بەچاوی خـۆم ببینم — کەقوشچی بازی تێ بەردا بە قوو قوو
کەوە دۆمت شەڕانیو کەو بەزێنـــە — ئیلاهی دۆمـە ژن لێی نێ بە کاردوو
شەبۆلت شەڕ کەرو چـاکەو پەسندە — شەبۆل دا سا لە خوێنا یاخـووا زوو
کەوە لاڵت مەزنەە زۆر عەزیز بـوو — شو کور بـۆیە لەبەر پێنی دەراتبوو
کەوو سویسکەو قەفەس دانێن لەهەرلا — دڵی زەردو برایم ئاغاش بە مـــردوو
بـە غەیرەز ئـەم کەوانە بارە کانیش — سەری ئاغا بە . . . ی ژنی داچـــوو
لەسەر من قەرزو فرضو شرط و عهدبی — ئەگەر حـاڵم برایم ئاغا وەهـا بوو
لەسورەمەی شادمانی هـەردوو چـاوم — وەها ڕەشکەم وە کوو پەڕی پەڕەستوو

پێکان: ئەنگاوتن. خوم: کوو یە. سەبوو: کوزەڵە. گـەبر. زەردەشتی.
قوشچی: ڕاو کەر، باڵندە بەخێو کەر. عیشوە: نازو گریشمە. موژە: مژۆڵ.

کەوی لۆتی بە کەیفی خۆت بخوێنە   خوا وای کرد کە حالی من وەها بوو
ئیلاهی قارە کەرتان قەت نەمێنی   چەقەل بیخووا سەرو سینگو پەلوو پوو
بیرایم ئاغا لەقوڕ نیشێ سەراپا
وەکوو باب مردووان بۆی کا خوارو

ئەژدەها یەك شەو ببینێ ماری زولفت گەر لەخەو
ئەم دەسێنێ انتقام هەرچی ئەزیەت بێ لەئەو
قەت نەبوو نەشئەو نما کا مەزرەعەی عومرم بەهار
لێی نەدا بای خوررەمی تا کەوتە هەنگامی درەو
طوررەیی هێنا بەڕوودا ڕووبەڕووی من خۆی نواند
وا مشخص بوو کە ئەهیە دیدەنی ئایینە شەو
خەطی‌دا وەختێ لەوادی سینەما ئاهووی خەیال
دەردەچێ ئەسپی هەوەس هەرجا لەدەس عقلم جلەو
سامەو نطقم لە تکلیفاتی دونیا فارغن
نیمە بێ تۆ تا لەگەڵ کەس تاقەتی گوفتو شنەو
کەی بەسالم دەردەچێ «سالم» لەبەر تیری نظر
دیدەیی چاووت دەپێکێ تورکی چاوت گاهی دەو

عیلاجی ئێشی دڵ ناکا بەسەد مەرهەم حەکیم ئەمشەو
لەزەخمی تیری موژگانت بەئەوعێ بوستەرم ئەمشەو
لەلەب نەقدی حەیاتم خوونبەهای یەك بۆسە داناوە
ئەگەر یاری قەمەر طلعت قبووڵ کا مشتەریم ئەمشەو
خەتایە گەر هەوایی عطری گوڵ کەم تا حەیاتم بێ
ئەگەر بینێ لەمشکی زولفی تۆ بۆیێ نەسیم ئەمشەو

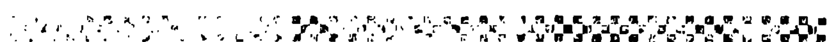
پەلووپۆ : پەڕوو پۆ . خووا ڕۆ : ئای ڕۆ خودایە . خوررەمی : شادمانی . هەنگامی درەو . کاتی دروێنە . گوفتوشنەو : کوتنو بیستن . گاهی دەو : کاتی غاردانێ . بوستەرم : لەناو پێخەفێ دام . نەسیم : سروە (با) .

هەتیتەی دڵ بکا گەر تەجروبەی قـەددت بە باریکی
بەرابەر ئەو دەبێ مـــووی کاکۆڵی هیندوی زەخم ئەمشەو
لەخاکی ئاستانەی دولبەرم ئیفتادەم و شـادم
دەگاتە تاقی کیسرا رفعەتی جێگەی سەگیم ئەمشەو
سحر جۆی سجدە شاهید بێ لەئەشکی سورخ و ڕووی زەردم
لەخاکی کۆیی تۆ ئالوودەیە مـەرجان و سیـم ئەمشەو
ئەگەرچی احتیاجی ، ڕوو لەقاپی کەس مەکە « سالم »
بە ئومێدی کرم الله خـوداوەندی کەریم ئەمشەو

لە مەهتـابا کەدڵ دی پەرچەمی وەك عقرەبت ئەمشەو
گورێزی دا لەعقرەب کەوتە چاهی غەبغەبت ئەمشەو
لەوەصلا و لەبەدگۆ خەوفناکم ئەی فەلەك ئامان
بەکامی من بدە تغیری نەحسی کەوکەبت ئەمشـەو
بەڵێ ئەی دڵ ئەگەر هەم داستانی زولفی دولبەر بێ
لەناو جەمعی پەرێشانی جەمیعی مطلبت ئەمشەو
لەسجدەی خاکی جانانە تۆ ئەی دڵ غفلتت تاکەی ؟
دەترسم وەرگەڕابێ ملحد ئاسا مذهەبت ئەمشەو
وەکوو ئەشکم بەپایەی خووێنی ئالم ئەی عقابی غەم
بەسەر جەرگا لەدڵ دەڕژێ لەجێگەی میخلەبت ئەمشەو
سەحەر گەر بۆ شکارم دێ بەصحرا با مرخەص بم
حەنایی کەم بە ئەشکی دیدەسەی مەرکەبت ئەمشەو
بەپەنهانی لەکۆی یارا سەگت ئاسـا مەسکەنت دەسکەوت
تەشەکور کە گەلێ باڵایە « سـالم » مەسکەنت ئـەمشەو

هەتیتە : هەتیو ، لەندازیار . ئیفتادەم : کەوتووم . ئەشکی سورخ : فرمێسکی سوور . ئالوودە : تێکەڵاو . سیم : زێو . مەهتاب : مانگەشەو . گورێزی دا : هەڵات . غەبغەب : بەرخەبەبە . کام : دڵخواز . پەیاپەی : بێ پسانەوە . میخلەب چەنگالی باڵندان .

شەپۆلی بەحری ئەشکم پڕ دەکا پشتی سەمەك ئەمشەو
صدای ڕەعدی فوغانم کەڕ دەکا گۆشی فەلەك ئەمشەو
مەزەی بەزمت لە کوورەی سینەما برژا بەتەڕ دەستی
لە ئەشکم بۆ کەبابی دڵ موهەیایە نمەك ئەمشەو
ئەگەر یەد بێ هەموو دەم غەیرەتم جۆیایی پاداشە
لەڕێشەم دەردەهێنا وەك دڵم چەرخی فەلەك ئەمشەو
بەبێ بەزمی ئیرەم ئاوایی دولبەر بەسکە دڵ تەنگم
فضای دونیا لەمن پڕ نارە وەك عینی دەرەك ئەمشەو
لەصحرای تەجرەبەی عەشقا دەبن رامم گەلێ ئاهوو
لەصدقا نالەیی مجنون و مەن نابن بەیەك ئەمشەو
منوەر کە لەڕێی میهرا ئەگەر بێی کولبەیی «سالم»
دەڕێژێ بۆ نیثارت ئەشك وەکوو دوڕمەردومەك ئەمشەو

لەبەر پەیکانی تیری ئاهی من مۆمە حەجەر ئیمشەو
دریغا گەر نەکا دولبەر لەنالینم حەزەر ئیمشەو
لەوصلا چونکی پەروەردەم بەبۆسەی لێوی شیرینت
دەدا هیجرت لەڕیشەی دڵ دەمادەم نیشتر ئیمشەو
بەناهیستە لەبم گەر بێتە سەر ڕووی نازکت یەکدەم
لەجێی بۆسەم دەبینی معجزەی شەق القمر ئیمشەو
لەنێشی ئەژدەهای زولفت وەها کەوتوومە ڕووی بالین
بەجوز حەی لەبت ناکا عیلاجی مـــن بەشەر ئیمشەو
مەهی پەردە نشین «سالم» لەپەردە هـاتە دەر پێشك
خەجالەت دەیگرێ گەر مەه لەبورجا بێتە دەر ئیمشەو

ئەشك : فرمێسك . فوغان : هاوار . گۆش : گووێ ، نمەك ، خووێ . دەرەك : دۆزە (جهنم) . میهر : ئەڤینی . نیثار : شاباش . نێش : تێش .

وا دڵ لەخەیاڵانی کەسێ پڕ غەمە ئێستەو   ڕوی گونبەدی دوران لەهەناسەم تەمە ئێستەو
گەر خاکی تأسف بەسەرا کەم لەفیراقت   بۆ حەسرەتی من طورەبی عالم کەمە ئێستەو
غرقم لەغەمی یادی برۆت هێندە لەهیجران   وەك . . . کەمان قەددی ضعیفم خەمە ئێستەو
وەك جیشی ملخ لشکری غەم ملکی دڵی گرت   بۆ کشتی أمل داسی طلب بێ دەمە ئێستەو
باسینەو ئەشكو دڵو غـــەم بێنە حمایت   بریان و کەباب و نەمەك و سفرەمە ئێستەو
وەك خاتەمی تۆ نەقشە لەجێ ناخونی حسرت   ئەم نقشە لەشوقت کەلەڕوی سینەمە ئێستەو
معلومە کە گریەم لەهەوای کعبەیی ڕووتە   بەم ئەشکە لەدیدەم کەدەڵێی زمزمە ئێستەو
سامانی دڵی غەمزەدە جانا لە فیراقت   وەك سلسلەیی زولفی خەمت دەرهەمە ئێستەو

«سالم» لەهەوای مجلسی ئەو . . . قەددت
وەك بوربوتو نەی تابەسەحەر ناڵەمە ئێستەو

هیـــلاکی جانی بێمارانە ئێستەو   سیەه وەك طورەیی یارانە ئێستەو
لەچاو ئەشكو لەدڵ ئاهم بیرون دێ   دەڵێی تۆفانی بـاو بارانە ئێستەو
لەنوسخەی مووتە یا تأثیری بەختم   جیهان یەکسەر وەکوو قەترانە ئێستەو
لەگوێما دەنگی دەق البابی دڵ دێ   خـەیاڵی یارە کەم میوانە ئێستەو
بینات کرد عەهدە کەی ضحاکی تازی   لەطورڕەت موو بەموو مارانە ئێستەو
لەمەیلی صبرو قەهری وەك سمووت   لەباغی دڵ کەڵا ڕێزانـە ئێستەو
لەگەرمی دڵ گوڵی شادی وەریوە   شکۆفەی غەم لەنەو خەندانە ئێستەو
شەبەیخوونی نیگەهـ قلەی دڵی گرت   بەجوز غەم هەرچی بێ تالانە ئێستەو
بەئومێدی بەهاری وەصلەکەی تۆ   لەهەوری دیدە هەر بارانە ئێستەو
لەڕووی عکسی خەیاڵی لعلی لێووت   دوڕی ئەشکم وەکوو مەرجانە ئێستەو

لەلای «سالم» ئەگەر ئەکلە وەگەر شورب
بەبێ تۆ دوور لە تـــۆ سندانە ئێستەو

گونبەدی دەوران : ئاسمان . ملخ : کوللە ، کولـۆ . خاتەم : ئەنگوستیلە . غەمزەدە : خەمگین . بوربوط : ئامرازێکی شایلۆغانییە (موسیقا) . نـەی : بلووێر . بیروون : دەرەوە . شکۆفە : خونچە .

طلب کەم گەر بەغەیرەز تۆ لە اَللّهٔ — بەعفوا چی مناجـاتی سحـرگاه
لەبەر ئەشکم لەخاکا جسمی پەڕبووت — لەئووردا ڕوو بەڕووی دیوارە وەك کاه
وەها پـڕ بوو بەئیما دڵ لەپەیکان — بەمادە دێتە دەر ئاهێن لەجێی ئـاه
دڵم دوزدانە بۆ سیبی زەنەخ چـوو — لەخەوفا پایی لەغزی کەوتە ناو چاه
بنێرە شەهری دڵ فەوجێ لەموژگان — ویلایەت نەظمی کوا بێ لەشکری شاه
گەهی ئیما لەهەر سوو تورکی چاوت — بەمەستی خەنجەری کێشا لەڕووی ماه
قـەدت نەخل‌و روطەب لێـوی عقیقت
هەوەس پـڕ زۆرو ‹ سالم › دەستی کۆتاه

سەوادی قیر کوونی شەو لەنوسخەی عەنبەرین مووتە
سەراسەر ڕەونەقی دونیـا لەعەکسی خاڵی هیندووتە
سیەه ڕوو بم وەکوو زولفت سەری مووگەر خیلافی بێ
بەحەقی مصحفی ڕووی تۆ دزی دڵ خاڵی هیندووتە
بەناحەق کوژتمی موژگانی خووێنرێژت وەلێ زانیم
لەگەڵ من ئەم هەموو کەج بـازیە تحریکی ئەبرۆتە
وەکوو موژگانی تۆ بەرگەشتەیە طالع بەڕووی مندا
پەرێشان زولفی مشکینت لەگەڵ ئەحوالی من جووتە
بەهەشتە وەصلی تۆو من لەبن خاری موغیلانا
لەوەختی دووریا گولشەن وەکوو صندوقی تابووتـە
بەرازی حوکمی بەهرام چاوو شەککەری لێوت
لەقانوونی وصالا بۆ دڵی من قووەتی قووتـە

ئیما : ڕیك (اشارة). پەیکان : تیر ، سەرەتیر . دوزدانە : دزانە . زەنـەخ : چەنەگە . لـەغزی : هەڵخلیسکا . قیرکوون : ڕەنگ قیر . بەرگەشتە : وەرگەڕاو . موغیلان : جۆرە درِ کێکی عەرەبستانیە .

دڵی ساحر لەبەر زولفو زەنەخ ناگاتە ڕوخسارت
لەلایێ حەلقەیی ئەفعی لەلایێ چاهی هاڕووتە
بەسێ دوون هیمەتە گەر ئارەزووی ئەو ڕەنگی شاهی کا
هەتا سەرگەشتە «سالم» ئوفتادەی سایەیی کووتــە
تەئەڕڕوجگاهی دڵ گوڵزاری ڕووتە هەتاو نێچیرەیی زنجیری مــووتە

دەلەرزێ دڵ لەبەر سەرهەنگی چاوت لەڕووتا تا بەڕوو شمشێری ڕووتــە
مەگە مەنعی سەبا با بێ بەسەرما دەماغی من فەرەح ئەفزایی بووتــە
معینی ڕەونەقی یاقووتی لێــوت هەتا بوو ئەم غەریبەی ڕووتو قووتە
چ حاجەت سوورمەسا بێ چاوی «سالم»
هەتا کوحلی جەواهیر خاکی کووتە

خەمی قەددم لەغەمدا شێوەیی ئەبرۆتە یامووتە
بەدالم پێچشی خاطر وەکوو گێسووتە تابووتە
دڵی تەنگم لەعیشوەو فەنی تۆ مجبووسی جاویدە
لەچاهی محنەتو غەمدا هەتا وا خووتە هاڕووتــە
خەیاڵم تیژە وەك ئەلماسو هەم لەم فیکرەدا کۆڵە
لەبانی خاتەمی لەعلت مەگەر یاقووتە یا قووتە
لەحەلقەی چینی زولفا دیدە بانی عارضە خاڵت
لەگەڵ دڵداوەکەت تا سیحرو ئەفسوون خووتە هیندووتە
مکانی دڵ کە گێسووتە ئەبەد هەرگیز جودا نابێ
لە لەنگەردا هەتا ماهی لەگەڵ گاجووتە وا جووتە
عیلاجی حاڵی «سالم» کە حەکیم ئاسا دەخیلت بم
دەوایی دەردی بێ دەرمانی ئەو تابووتە یا بووتە

جاوید ـ هەمیشە ، هەتا هەتایە. دیدەبان ـ کێشکچی. تابووت ـ دارەبازە.
بووتە ـ بۆنی تۆیە.

زولفی تۆ موو بەموو خەریکی خەمە   دڵی من ئەو بەئەو غەریقی غەمە
ساغەری تۆ لە بادە دائیم پڕ   خاطری من هەمیشە پڕ ئەلەمە
قەت بە ئومێدی مەرحەمەت نابم   لەطەرف تۆوە قیسمەتم ستەمە
بە خوێنی جەرگ و دڵ لەفیرقەتدا   ڕەنگی ئەشکم بەڕاستی وەك بەقەمە
بێ کەسانە مەچۆ دڵا میحنەت   نیە ڕێگەت ئەگەرچی بۆ حەرەمە
کەسی بێ کەس کەسێکە بۆ هەر کەس   مەنبەعی جودو چەشمەیی کەرەمە

هەر یەکێکە خودایی حەق نەك دوو

وحـــــــدە لا الە الا هو

لە نورو لامەیی تەشتێکی ڕاگرتو وتی ڕوومە
بەدوو شەمە ئەژدەهای پڕ نێشی ڕاگرتو گوتی موومە
تکام کرد قەتلی ناحەق بەس بکە جانا، وتی: فەرزە
گوتم بۆ ئاگرت بەردایە عومری من؟ وتی: خوومە
گوتم گەردەن کەچی عەشقت منم تەنها؟ وتی: شێتی
سەدی وەك تۆ لەهەر سوو بەستەیی زنجیری گێسوومە
گوتم با بەس لەخووانی وەصلی تۆ نەومێدو بێ بەش بم
وتی: مردووت مرێ عاشق بەدایم زارو مەحرووم
گوتم ڕەحمێ دڵم بەس کاری بە توند بوو وتی ...
بەمن چی تیربارانی نیگاهی چاوی جادوومە
گوتم زارم لەغەم ڕووانی، وتی: قانوون مەشێوێنە
وەفا بۆ دولبەران هەی بێ خەبەر یەکبارە مەعدوومە
گوتم «سالم» دزە، دەستی بڵند کرد ئاینەی ڕاگرت
وتی: کێشکچی ئەم باغە بەدایم خالی هیندوومە

خەم: پێچو تاو. ئەو بەئەو: تازە بەتازە. خاطر: دڵ. ستەم: زۆرو بێدادی.
بەقەم: ڕۆنیاس. چەشمە: سەرچاوە، کانی. زار: بیمارو کەلەفت.

سەوادی پەردەیی ظلمت سیاهی نسخەیی مووتە
شوعاعی ماهی دوو هەفتە لەعکسی ئاینەی ڕووتە
نیگاهت گەر بەئاهووی چین بدەم نسبت درۆی محضە
خەتایە گەر بڵێم مشکی خەتا هەمبوویی گێسووتە
زیادی غصەیە بۆ من تفروج موسمی هیجران
فضای هیجران بەبێ ڕووی تۆ وەکوو صندوقی تابووتە
جیهان تاریکە بێ وصلت لەبەر چاوم وەکوو دەیجوور
سیاهی مەردومی دیدەم لەعکسی خاڵی هیندووتە
لەصدقی عیشقتا تاقم وەلێ موددێکە بێ وصلت
دڵی بڕ حسرەتم دائم لەگەڵ هەمزادی غەم جووتە
شکانمت خاتری «سالم» لەسەر بۆسەی لەبی لەعلت
لەسایەی گریەوە ئێستە سروشکی ڕەنگی یاقووتە

دڵی ئازاری بێ یاری مشخص دەردی کاریتە
بەحاڵی دڵ دەسا ئەی دیدە بگری وەختی زاریتە
وصیەت نامەیی دڵ سوویی دولبەرکەی بەری پەنهان
بەقوربانی پەڕت بم ئەی کەبووتەر وەختی یاریتە
لەهەنگامی تضرعدا بەواضح دای فەلەك جووابم
ووتی ئەیامی شادی چوو زەمانی سۆگەواریتە
بەیادی دولبەر ئەمشەو دڵ دەمی ئەی سینە مسرورە
مەدە ڕێگەی غەمی بێگانە گاهی پەردەداریتە
کەزانی بۆ نیشان تیری نیگاهت قەت خەتەر ناکا
لەقەلەمەی سینەیی تەنگا دڵی «سالم» حەساریتە

سیاه : ڕەش . نیگاه : ڕوو تێ کردن ، تەماشا کردن . هەمبوو : هاو بۆن .
هەمزاد : هاوزێ . کەبووتەر : کۆتر . هەنگام : کات .

له طرف یارەوە نۆبەی نظـرە | ئەی دڵ ئامادە بە خوێنت هەدەرە
گەهی کین ژەهرە،ئەگەر هەر نیگەهت | عوذری مسموعە کەلێوی شەکەرە
تەشتی بڕ خوێنە بە دایم سینـەم | تا مووژەت بۆ ڕەگی دڵ نێشتەرە
وزنی یەك بۆسەو جورمی سەروجان | لە تەرازوویی ئــەوا سەر بە سەرە
سەری ئەنگوستی دەبێتە نەی قەند | دەستی هەر کەس لەمیانت کەمەرە
وصلی ئێکسیرە وەلێ زەحمەتە بێ | قامەتی ســــەروە وەلێ با ثەمەرە
بۆ کەسێ صحبتی معشوقی نەبێ | حاصلی هەردوو جیهان دەردی سەرە
طالبی وصلی کەسێکم بە دوعـا | وەصلی فیردەوسە فـیراقی سەقەرە

وەختی خەندەو نیگەهو عیشوەیی یار
«سالم» ئەر ضبطی دڵی کا هونەرە

خەیاڵی نێشی موژگانت لەناو دڵمـا وەکوو تیرە
بەیادی قەوسی ئەبرۆت گەردەنم نەزدیکی شمشیرە
ڕمووزی عیشق کا لەحەددی قیلو قال نایێ
نە کاری کەنزو کەشافە نەباسی کەشفو تەفسیرە
چ حاجەت تیری موژگان ڕوو بەڕووی دڵ ڕاگری هەردەم
بەبێ تەمهیدی لەشکر خـود بەخود تەسلیمو تەسخیرە
چ موشتاقم لەتوندیدا بە لەب کەی ئاشنا حەرفێ
ئەگەر تەلخیشە هەر بیلێ لەلام وەك شەککەرو شیرە
ڕەفیقان ئێوە گەر ئاشوفتەیی یارانی ئەکرادن
بەشۆخی دولبەری من خوسرەوی خووبانی کشمیرە
موجەڕڕەد بەرەفیق بێ تۆسنی نەفست بەجێ بێڵە
لەڕێی عەشقا هەموو پێچێکی سەد شەیطان جلەو گیرە

گەه : کات . نەی قەند : قامیشی شەکری . میان : ناوقەد . ئێکسیر : جاران بەدرۆ دەیانکوت‌ما کێکە لەهەر کانو مسێکی بدرێ دەیکاتە زێڕ . تۆسن : ناائارام،
(کێوی)

لەدونیادا خوداوەند حەرفی موفسید قەت قبووڵ ناکا

ڕەقیب هێندەی درۆ کرد سەیری ڕووی کەن هەروەکوو قیرە
ڕەقیب ناهێڵێ قەت یارم لەگەڵ من لحظەیێ جووت بێ
لەشێوەی فیتنە جۆیی‌دا خوداوەندا چەنێ پیرە
رفیق خۆتان بچن بۆ سەیری صحرا کەوتووە «سالم»
سەفەر مومکین نیە لەم ئاستانە خاکی دڵگیرە

لە ڕەمزی سیڕی عیشقا ئەهلی دڵ بێدارو باهۆشە
وەلێ بێدڵ لەخووابی غەفڵەتا هەمزادی خەرگۆشە
موریدی تازە عاشق ابتدا سا ڕەنگ ئاوازن
خیلافی پیری دەریا دڵ کە وەك سیمورغی خامۆشە
لەنارا تابەکەی ناگاتە حاڵی پوختەکەی خامت
لە کوورەی عیشقتا دایم دڵم وەك دیگی پڕ جۆشە
پەرێشان مووی مشکینت مسلسل هاتە بەر ئەبرۆ
بەقصدی قەتڵی من چاووت وەکوو تورکی زرێ پۆشە
لەوەصلا بۆسە شیرینە لە هیجرا تەڵخە ئەحوالم
لەجامی عیشقی یارا قسمەتم هەم ژەهرە هەم نۆشە
هەتا دەمرم بەدووری تەرکی میهری ئاشنا ناکەم
دڵم تا صبحدەم هەر شەو لەگەڵ یادت هەم ئاغۆشە
کەچوو بێ دەوڵەتی وەختی فەڕەح یادی فەفر ناکەم
لەوەصلا میحنەتی هیجرت لەخاترما فەرامۆشە
موشەخەص طوڕەیی جانانە فرعی ماری ضحاکە
بەقصدی مەغزی من «سالم» سەری دایم لەسەر دۆشە

فیتنە جۆیی ؛ فیتنە خوازی . خەرگووش ؛ کەروێشك . هەمزاد ؛ هاوزێ .
دیك ؛ دیزە . مشکین ؛ بۆنخۆش . بەر ئەبروو ؛ سەر برۆیان . هەم ئاغوش ؛
هاو باوەش . دوش ؛ شان .

یار ئەگەر ئەمری بەمردن بێ نەمردن مشکلە
پێنە بۆ هەرچی بڵێ بۆ من نەبردن مشکلە
ڕوویی دڵ تا سوویی قیبلەی ئەبرۆیی جانانە بێ
ڕوو بەڕووی میحرابی مسجد سجدە بردن مشکلە
نەقشی تۆفـان دێتە بەر چاوم لە لەوحەی ڕۆژو شەو
سەددی تەندووڕەی تەنووری دیدە بۆ من مشکلە
تیری دڵدووزی موژەت صف صف هەتا جونبوش بکەن
زەخمی پەیکانیـا لـە دڵ یەك یەك ژماردن مشکلە
باری سایەی سونبولی گێسوو لەسەر غونچەی لەبت
بۆمنی بێ بار لەبی ئەو لێوە گەزتن مشکلە
بۆ کەسی وەك من لەهیجرا مەیلی تەنهایی بکات
ڕۆژ لەگەڵ تەنهایی ئەحمەق ڕابواردن مشکلە
وادیی هیجرت بەبێ من مشکلە پایانی بێ
کەندەنی خەندەق بەضربی نووکی سووژن مشکلە
زاڵی دەهری دوون لەگەڵ هیچ شەوهەرێ ناباتە سـەر
دۆستی «سالم» لەگەڵ پــیری ئاشنا ژن مشکلە

ئەو کەسەی دایم لەدڵدا مـەیلی ئەو ئازارمە
ڕۆژو شەو بۆ تەندروستی ئەو دوعا اشمارمە
جۆشی گریەم ئەشکی ئاڵی وا بەدامەن ڕێتووە
دەشتو دەر تا دێتە بەر چـاوم هەموو گوڵزارمە
سطحی (قەزبین)و (گورج) تا بەندی جلکەی اشتهار
شۆرەزاری هەرچی بێ فرمێسکی دیـدەی تارمــە

سوویی : بۆلای . دڵدووز : دڵدروو . جونبوش : جووڵە . زەخم : برین، زام .
پەیکان : سەرەتیر . زاڵ : پیر . شەوهەر : مێرد . دەهر : ڕۆژگار .

تا لە (گەیلان) بارەش و تا ئەم (دەماوەند) داگرێ
ڕێژشی ئەشك‌و هەناسەی سینەیی ئەفگارمە
ملکی (ڕەی) (نەجد)و منم مجنون‌و لەیلا دولبەرم
(بێستوون) (ئەلبورز)و من فەرهادو شیرین یارمە
صدقی پاکی بێتە ڕێم بامدعی بگرێ کەمین
بۆ طەوافی کەعبەیی کۆی تۆ خودا ستارمە
یاری «سالم» کووا لەهیجرا ڕۆژو شەو جوز یادی یار
مەیلی تەنهایی دەکەم تایادی دولبەر یارمە

شۆرەزاری خاکی ڕەی ئەمجارە دامەن گیرمە
ڕوو لەهەر وادی دەکەم خاری وەکوو زنجیرمە
ابتدا بۆ (ڕەی) کەهاتم فیکری عقلیم لێ نەکرد
حەپسی تارانم گوناهی کاری بێ تەدبیرمە
لۆف خودا ئەم جەژنە بۆ حالی غەریبان ماتەمە
باوجوودی ذەوقی مەردوم خاطری من پڕ غەمە
ڕەسمی عیدم سیبی غەبغەب بو لەجەژنی پارسال
حەسرەتا لەم جەژنەدا عیدا نەوعیدم هەمە
جەژنی ئەمڕۆ فصلی صحراو ذەوقە یاران ئەی عجب
دڵ لەصحرای سینەما مشغولی شین‌و ماتەمە
گەر مەلالی حەسرەتی ئەم جەژنە ظاهر کەم لەدڵ
ساحەتی غەبرایی دەوران بۆ مەلالی من کەمە
دڵ لەغەم مذبوحی دارو دیدە جەژن ئارای ڕوو
ئارێ ئارێ جەژنی قوربانە لەهەر سوو ماتەمە
صبحی عیدی مەردووە فصلی بەهاری زەردو سوور
«سالم» ئێستە من حقیقت صبحی فەقرو فاقەمە

ئەفگار: بریندار. شۆرەزار: شۆرەکات. غەبرا: زەوی. ئارێ ئارێ: بەڵێ بەڵێ. فاقە: نەبوونی.

عینی فوارەی خوێن دیدەیی بێخاوی منە   منزلی محنەتی دنیا دڵی بەد ناوی منە
هەرطرف مدی نظر خەرمەنی سوتاوی منە   برقی عیشق ئافەتە بۆ حاصلی أربابی هونەر
خاڵی گۆشەی لەبی تۆ مەردومەکی چاوی منە   لەرخت دەرخە چرا بەڵکو ببینم بەری پێم
برقی ئاتەش زەنی ئەو لذەتی بەفراوی منە   لەبیابانی غەما بەسکی بەتیغت تەشنەم
باوجودی هونەری فضلی سەگی راوی منە   شادە (سالم) کەلە نەشئەی بوتی عیاری وتی

الا یا ایها الساقی بەمفلس وەختی احسانە   أدر کأساً وناولها عطا شێوەی کەریمانە
قراری بەستنی میهری لەعشقا نقدی ئیمانە   عروسی بیکری مغرورم لەمەهدی جامی بلورا
دڵی پڕ حسرەتم ئەمشەو لەعشرەت خاڵی بە سادەی
مەیەلە بمکووژێ حەسرەت بەعشرەت وەختی ئیمانە
لەبێ شەوقی سلوو کی تۆ بەجارێ مقصدم گوم کرد
بەشوعلەی شەوقی مەی بمبەن هەتا دەرگابی مەیخانە
لەڕووتا مؤمن و تەرسا لەوصفت هەردوو صدیقن
چەلیپای زوڵفی نووری طلعتت جێی کوفرو ئیمانە
بەهاری اصل ئەگەر حوسنت نیە ئاخر بڵێ بۆچی
بەرابەر تۆی سرشکم متصل وەك ئاوی بارانە
لەحەلقەی بەزمی دڵدارم بەعوشرەت مەجلیسی گێڕا
بەتەنها دیم لەناوی ئەو دڵی «سالم» پەرێشانە

لەحەملەی رایی هیندی غەم شەهی شادی گورێزانە
سەراسەر لەم رەهە اقلیمی دڵ پاماڵی فیلانە
بەهەوری غەم لەرعدی گریە سا چەخماخەدە ئەی دڵ
لەلای دەریا دڵان ئەشکم هەموو بارانی نیسانە

دیدەیی بێخاو . چاوی بێ خەو . مدی نظر . پایانی ئەو شوێنەیە کەچاو هەتەری لێ بکات مەردومەك گلێنە . تەرسا . فەلە ، دیان . چەلیپا . خاچ سرشك : فرمێسك . پاماڵ خستنە ژێر پێیانەوە .

دەروون سەودایی دڵ دەردێ هەتیو ئاسا لە دەست حاجب

برۆن سو مەردومی دیدەم بە حەسرەت ئەشك ڕێزانــە

میان زەنبووری من قەت شهدی بی تەڵخی بە کەس نادا

بە قەدر صافی عەسەل دایم لە گەڵ ئــەم شانە نیشانــە

ڕەفیقت دڵ قبــووڵ ناکا ڕەقیب لێم لادە تـــۆ دینت

حەبیبی من لە گەڵ تۆ وەك ئەنیسی کرم و شیلانــە

دوو سەنگین سەنگی باوەژنی غەم و پیری دوو نا حاضر

خەریکی کەشمەکەش دڵ بوو سەرە لەم وەزنە وەززانــە

تا لە جێی پــەیکانی تــیرت حصنی دڵ پــەر وێژەنــە

شەوقی میهری ڕووت بەڕەوزەن دا کەدێ جێی ڕەوشەنە

بەسکە تــەن بڕ بوو لە زەخمی خونفشانی تیری تۆ

جوملــە ئەندامم لە بەر مەددی نظرما کولشــەنــە

خووێنی دڵ دەتکێ لە جێی تیری نیگاهت گاهی صلح

چاوی تۆ الحق لــە پــەردەی دۆستی دا دوژمنــــە

کەی بــە گەنجی ڕوومەتت دەستی خەیاڵی من دەگـا

پاسەبانی ماری زوڵفـــت تا محیطی گەردەنـــە

چونکە بڕ پەیکانی تیری غەمزە بۆ ڕوو سەختمە دڵ

ڕووی کەمان وەرگێڕە بۆ دیدە کە دڵ ڕوویێن تەنە

دەفەیێ ئای کاشکێ دەمدا لە سەر سینەی ڕەقیــب

تیری ئاهی دڵ کە هــەر وەك خەنجەری ذول جەوشەنە

کەی تەماشای ئاینەی مطلب دەکەم «سالم» بــە خۆ

دیدەیی تاریکی بڕ ئەشکم لــە گەڵ خۆ دوژمنــە

ئاسا : وەکوو . حصن : قەڵات ، دز . پــەروێژەن : پێژنــگ . ڕەوزەن : ڕۆچنە ، کولانە . خونفشان : خوێن پژێن . کاشکێ : خۆزگە . ذول جەوشەن : زرێدار

چەشمەیی ئەھری ڕەوان دیدەیی گریانی منە
موژە تا مەددی بصر نیلو فەرستانی منە

بۆ بترسم لە شەبەیخوونی عەدو گاھی کەمین
کەھەناسەی سەحەری خەنجەری بوڕڕانی منە

مەرگ و صحت لەبەرەنما بەجەدەل دێن و دەچن
وا لە ئازاری فیراقا شەوی بوحرانی منە

تا معلەمە لە عیشقا دڵی باھۆش و خیرەد
داوی زولفی سیەھت دەرسی دەبوستانی منە

ھەر طرف تیری نیگاھت لەدڵم بەسکە چەقی
نا بەپەھلوو ھەمەجا سینە نەیستانی منە

غەم دەڵێی قەرزی بەمن داوە سەری وەعدەیەتی
ڕوو لەھەر گۆشە ئەکەم دەست و گریبانی منە

جێی تەماشامە لە تیری نیگەھت سینەیی ڕیش
زەخم ئالوودە بەخوێنم گوڵی خەندانی منە

عادەتم گرتووە ئەز بەسکی بە چۆڵی و کەنار
جوغدی وێرانە لەھەر گۆشە ئەنا خوانی منە

لەزەمین تا بەفەلەك نیسبەتی بەد دوورە لەتۆ
شاھیدی عیصمەتی تۆ پاکیی دامانی منە

چ بڵێم حاڵەتی دڵ چۆنە لەھیجرا «سالم»
صەحنی گولزاری سەنەندوج وەکوو زیندانی منە

تورکی چاوی دولبەرم وەختی نیگەھ تیر ئەفگەنە
عاشقی زار ئەر فەرامەرزە لەظلما بەھمەنە

شەبەیخوون : شەونخوونی . بوحران : شێواوی . دەبوستان : قوتابخانە .
پەھلوو : خاڵکە ، کەلەکە . نەیستان : قامیشەڵان . صەحن : حەوش ، مەیدان .

ڕوو بەڕووی دڵ دولبەرم کێشاویە شمشێری برۆ
حەلقە حەلقە سیلسیلەی زولفی بە مثلی جەوشەنە
جێی مقیمی بۆ نیە یەکدەم لەصفحەی ڕۆژگار
عاشقی بێ کەس وەکوو ماری سیەھ بێ مەسکەنە
ڕووحی عاشق کەی نەجاتی دێ لەبەر تیری نظر
گەر لەئەسبابی متانەتدا وەکوو ڕووبێن تەنە
زیوەری ئەو دۆشە بێ یارەب بەتووتی گەردنم
گەردنتچی یا الاھی محکمی ئەو داوەنە
خەرمەنی حوسنە عوزاری دولبەرم ئەمما درێغ
لطفو ڕەحمی دانە دانە جەورو ظلمی خەرمەنە

دوژمنی خونخرواری شەو بۆ قەلبی محزون هاتەوە
تیپی غەم دیسان لەھەر سەر بۆ شەبەیخوون هاتەوە
تێك شکا دوێ شەو لەتۆفانی غەما کەشتیی هۆشم
بۆ تەنیش ئەمشەو لە ئەشکی دیدە جەیحوون هاتەوە
چەند ڕۆژێ بوو لەدەس جەوری فەلەك ئاسوودە بووم
بۆ مصیبت باز بەسەرما کەیدی گەردوون هاتەوە
شیشەیی دڵ بەس لەکونجی سینەدا پۆشیدە بوو
باز بەسەریا غەم وەکوو سەنگی فەلاخون هاتەوە
منزڵی مقصودی عاشق وەك فەرامۆشی نەیە
دڵ کەچوو نابوختە بوو لەوسەر بەمجنون هاتەوە
لەشکی گولگوون ڕەونەقی هێنا موبارەك کووهکەن
سوواری شیرینت لەخانەی زینی گولگوون هاتەوە

جەوشەن : زرێ . ڕووبێن تەن : سەر ناوی ئەسفەندیاری کوڕی گەشتاسپییە .
عوزار : ڕوخسار . فەلاخون : قۆچەقانی ، بەردەقانی . گولگوون : گوڵڕەنگ

داروە بۆ صعبی عیللەت دیدەنی دیداری یار   موژدە بێ بێماری غەمگین و افلاتون هاتەوە
خۆم گەلێ پارازت لەنەزدیکی ڕەقیب دادی نەدا
نا گەهان بۆمن وەکوو هەمزادی طاعون هاتەوە
ئەی عجب «سالم» لەصحرا ڕوو لەئابادی دەکا
یاری شاری موژدە بێ چۆلگەردی هامون هاتەوە

بەس نیە پەروانە وەك عاشق ئەبەد ناخولێتەوە
نیە چەرخێکە دەسووتێو حالەتی دەبڕێتەوە
گەر لەحەوزی کەوثەرا ئاوی حەیات بۆم دەس بدا
ژەهرە مارێکە بەبێ تۆ قەت بەمن ناخورێتەوە
وەك یهود دنیا گرێی وادا لەڕشتەی طالعم   حضرتی ادریس بەناخون سعی کا نا کرێتەوە
ڕۆژی ئەوەل ثبتی دڵ بوو حەرفی عیشقت بمەزین
قەت بەسیلابی حەوادث لێی محو نابێتەوە
تا ڕەقیب بێتو بچێ لەم ڕێیە تا دونیا هەیە
دەرکی غەم بۆ «سالم»ی بێچارە داناخرێتەوە

لەمیهری مووی برۆ زولفت بەداوە	گوزاری مورغی دڵ ئەصلا نەماوە
لەرەعدی گریە دێ سەیلابی ئەشکم	لەکولبەی دیدە مەردوم غەرقی ئاوە
گوزاری غەم بەسەر مندایە هەرشەو	دەری شادی بەڕووما داخراوە
لەبەد بەختی منا کولبەی هەتیوی	زوومستان سایەو هاوین هەتاوە
کولی ڕووت عکسی واداوە لەدیدەم	هەموو قطرەی سرشکم وەك گولاوە
هەتا دەمرم لەسەودای زولفی تۆدام	ئەگەرچی سەر بەسەر سەودایی خاوە

ڕەقیب دەستی ڕەفیقی دایە دەستم
حقیقت پەنجەیی «سالم» کلاوە

دارِوو : دەرمان . دادی نەدا : سوودی نەبوو . هەمزاد : هاوزێ . ئابادی : ئاوەدانی . هاموون : دەشت . مەردوم : گلێنە . سرشك : فرمێسك .

بازی دڵ بێ قەرارو شەیدایە — شێفتەی زولف و خاڵی لەیلایە
بێ ڕەوانم ئەگەر ئەدا بۆسە — وەصلی دوابەر درەختی طوبایە
ئەی صبا لابە موو لەسەر چیهرە — مەرگی عاشق شەوانی یەلدایە
ساڵ و مەه بۆ صبوحی ڕەندان — دەری مەیخانە صبحدەم وایە
حەسرەتا دڵ لە فیکری گیسوودا — وەکوو صنعان بە دینی تەرسایە
چوومە مەیخانە صبحدەم بۆ سەیر — دیم لەوێشا خورۆش و غەوغایە
هاتە گوویم کافرێ بەگریە وتی — کاری هەر کەس بەفەردو یەکتایە

هەر یەکێکە خودایی حەق ئەک دوو
وحــــــدە لا الـە الا هـو

چونکە ئەو گوڵی زەنەخدانی هەیە — قامەتم شێوەیی چەوگانی هەیە
دڵ لە زولفایە بە ئومێدی لەبی — هەوەسی چەشمەیی حەیوانی هەیە
تەر بکا حەلقی منی تەشنە بە تیغ — ڕاستە یار ئەو سەری احسانی هەیە
باغ و مەدمەنە لەبو بوستانی — لەعلی ڕۆمانی و ڕومانی هەیە
وا لە دڵیا صنەم مەیلی ڕەقیب — حەیفە وەسواسەیی شەیتانی هەیە
بەزبان قورسە بڵێ دەردی دڵی — هەر کەسێ دیدەیی گریانی هەیە
لە عروجا کزەیی ناری دڵم — تلقە بای جونبوشی دامانی هەیە
وا کەلەب بو سوخەن ئەی بحری خیرەد — دابڵێن و لەعلی درەوشانی هەیە
وەکوو فیرعەونە حەبیبم بە ستەم — تا ڕەقیبی وەکوو هامانی هەیە
ڕمشکی چاوەو لەبی تۆ یانە مدام — تا فەلەک شەمس و زەمین کانی هەیە
ئەو کەسەی دەردی لەدڵدا ئەمەرە — هەر لەشەهدی لەبی دەرمانی هەیە
شێری مەردانە علی بێ بەسکی — هەر کەسێ هیمەتی مەردانی هەیە
لێدە وەک موورە بەئەنگوستی غضب — هەر کەسێ کینەیی عثمانی هەیە
ئیکەهی ئەی شەهی مەردانی جیهان — «سالم»ی غەمزەدە دیوانی هەیە

یەلدا : درێژترین شەوە لەدووایی پاییزو سەرەتای زستانیدا . ڕەند : بێ باک

حالّتی عاشق گەلێ ئەوقاتی دڵگیری هەیە صبحدەم بۆ أهلی دڵ انواعی تأثیری هەیە

ضربی سجدەی ئاستانەت باز ڕەواجی دایە ڕووم
خاکی دەرگات بۆ چەبینم حوکمی ئیکسیری هەیە

حاجبت گەر بمکوژێ ناڕۆم بەزولفی تۆ قەسەم
ئەم دەرە بێ خاطرم ئەلبەتتە زنجیری هەیە

فیتنە جۆیە تورکی چاوت مەیلی خووێنڕێژی دەکا
ڕوو بەڕووم دایم لەڕووما تیرو شمشیری هەیە

عەینی جەهلە ڕوویی دڵ گەر سوویی تەرسا خۆ نەکەم
شێخی صنعانیش لەڕێگەی عیشقدا پیری هەیە

زاهید ئەر لافی فصاحەت لێ بدا باوەڕ مەکەن
بەد سروشتێکە بەفەن سەد داوو تەزویری هەیە

ئەی ڕەفیقان بێنەوە نیکتەی عجایب بشنەوون
«سالم»ی مجنوون لەعیشقا مەیلی تەدبیری هەیە

غیری سەوداو خەفەت ئەم سەرە سامانی نیە
غیری تەسلیمو جەفا ئەم دڵە دەرمانی نیە

دڵ لەگێژاوی یەمێکا بەشەنا مشغووڵە
تاوەکوو مەددی بصر ساحلو پایانی نیە

نظری عاشقی بێچارە عجب . . . .
قەت لەهیچ شاخو گوڵو غنچەیی خندانی نیە

وەهلە پێچو شکەنی غنچەیی گیسویی سیات
جنتیش بەم صفتە سونبولو ریحانی نیە

نوحە واخوێنی شەپۆڵدا لەتەنوری دیدەم
نوح بەهیچ مرتبە لەم مرکزە تۆفانی نیە

أولو ئاخری دنیا وەکوو دوندانو لەبت
تاجری ڕوویی جیهان لۆ لۆو مرجانی نیە

قەرنەها شێوەیی نووری ڕوخی گوڵبەرگی تەرت
کۆنگرەی تاجی شەهان گەوهەری ڕەخشانی نیە

ئاستانە : بەردەرگانە . حاجب : پەردەدار . یەم : دەریا . شەنا : مەلە . خەندان: دەم بەپێکەنین . شکەن : پێچو تاوو قەفی پرچان . دوندان : ددان .

پیری جانداده خبر کەن لەجلالی یوسف   قەت بەرەنگی لەدڵا فیکرەتی کنعانی نیە
«سالم»ی غەمزەدە نازانێ نیشارت چبکا   خۆلەدەس جەوری غەمت نقدی دڵوجانی نیە

بەئەبەد جێگەیی من منزلی جانانە نیـە   ئایینە خـانەیی شەه مسکنی دیوانە نیـە
ساقیا ساغری من خەرەیە ئەك رەطلی سەبوك
دەرخوری مەستیی مەن شیشەو پەیمانە نیە
سەفەری هاتو نەهاتە هەوەسی دیدەنی یار
گرێ ئەو شەمعە دڵا تاقەتی پەروانە نیە
ئاشنای دوژمن و بێگانەیی خۆشی یاران   ئاشنای ئێمە شوکر مەیلی بەبێگانە نیـە
دەستی قودرەت شکەنی خستە خەمی زولفی کەچت
هونەری ماشیطەو تەربیـەتی شـانە نیە
کوا کریمێ بەکرم سوبی گەدا کانیگەهێ   حەسرەتا لەم تەبەقە هیمەتی مەردانە نیـە
بەحەیا بێژە حضورو بە أدب سجدە بەرە   خەڵوەتی دڵبەرە «سالم» ئەمە مەیخانەنیە

بۆمنی بێ سەرو پا غـیری وەفا پیشە نیە   بۆ دڵی من صنما جوز ستەم ئەندێشە نیە
تابو رەنگم نیە ئەز بەس کە تکا خووێنی دەروون
مەیی ئەحمەر کەنەمـا رەونەقی نـاو شیشە نیە
چ تەکانێکە خودایا هەرەسی هجری حبیب   بۆ نیهالی ئەمەلم شاخ و بەرو ریشە نیـە
دام تەراشیوە بەناخون لەغمت سینەیی ریش   شهرەتی کوهکەنو وصفی دەمی تیشە نیە
بەس بسووتێنە لەغەم «سالم»ی مسکین کەجەفا
بۆ وجوودی سەرو پا لەمەموو دەمێ پیشە نیە*

* ئەو لەتکە هەڵبەستەش ساخ نەبۆوە هەروە کوو خۆی رووننووس کرا .

جانداده : گیاندەر   خەرە : تەبەك . جوز : بێجگە . ستەم : بێدادی .
ئەندێشە . وورد بوونەوە . هەرەس : رمان . نیهال : نەمام . شاخ : لکی داران

ڕووی لەناو طورەِ چرایە لەشەوایە نەیشەکەر قامەتە قـەنەدی لە لەبایە
کەمە بۆ وەصفت ئەگەر بێمو بڵێم حـۆری جنت لە لبـاسی قصبـایە
بەسکە دڵ گەرمە شەهیدی عیشقت تا حەشر سەنگی مەزاری لە تەبـایە
ئاسمان ضدە لەگەڵ مەردومی ڕاست ئاسیایێکە کەچەرخی بـە چەپـایە
قرمزی پۆشە بەخوێن موژگانت بـۆ دڵی من لە لبـاسی غضبـایە
ڕوو بەڕووی غەمزەیی تو منسووخە سیحرەهـایێ کەلەدیدەی . . . .
سەبەبە بۆسە بـــدا مـەیلی دڵت مەیی دەوڵەت لە پیـاڵەی سەبەبایە
مانەی ڕوویی مەگەس بوو پەرواز خـارەشایێ کە لەڕاهی ڕوطبـایە
ئـەووەڵو عاقیبەتی «سـالم» ە عشق
ئاخری عومـری لەئەووەل طەڵەبا یە

هـەر طرف شمعی ڕوخی جانانەیە گەردی ئـەو دائم وەکوو پەروانەیە
دەس لەتۆ هەڵناگرم تا نەمکوژن حەرفی ناصح سەربەسەر ئەفسـانەیە
موو بەموو ئەسبابە بۆمن قەیدی تۆ سیلسیلە بۆ گەردەنی دیوانەیـــە
صیدی صیدم گەرچی صیادم مودام ئاهوویی نەخچیری، تـۆ شێرانەیـە
بەس مصیبت وا لەڕێی مورغی دڵا تا لەنـاو مووخا . . . . .
هەر بەیادی بۆسە مەستم گاهی قرب کۆیی تۆ بۆ من دەڵێی مـەیخانەیە
مەشقی غیرەت موجبی جەوهەر نیە کاری زەن لـەم عهدەدا مەردانەیە
خاکی کۆیی تۆ مەقامی «سالم» ە
فی الحقیقە منـزڵی شاهانەیـــە

نەیشەکەر: قامیشی شەکری. ئاسیا: ئاش. قصب: قامیش. قرمز: سوور. پەرواز: فڕین. مەگەس: مێش. خار: دڕوو. ڕاه: ڕێگە. ڕوخ: ڕوو. جانانە: یار، دۆست. پەروانە: پەپوولە. ئەفسانە: پڕوو پووچ. دێـوانە: شێت. ئاهوو: ئاسك. نەخچیر: نێچیر. مورغ: باڵندە.

ڕەنجشی معشوقە گەر عاشقی لەبەر چاوی نەبێ
پادشاھ عاجز دەبێ ھەر وادیێ ڕاوی نەبێ
لامەدە گێسوویی مشکینت لەدەورەی خاڵی ڕوو
مفتە بۆ مورغانی جۆیا دانە گەر داوی نەبێ
ئەھری ئەشکم بۆ مەداری دڵ گەلێ ئەنعی ھەیە
ناگەڕێ سەنگ ئاسیا تا قووەتی ئاوی نەبێ
مەنعی موژگانت مەکە با باجی خۆی بگری لەدڵ
شاھ بەلەشکرچی بدا گەر کیشوەری ساوی نەبێ
باعثە بۆ پوختەگی دڵ سۆزی ناری فیرقەتت
نانی نابرژێ تەنوورێ گەرمی و ناری نەبێ
مەرخودا دادی نەکا جامەی ھەتیوێ بۆخودا وادەزانم ھەز کەبەرێ بۆ کفن جاوی دەوێ
خاوی غفلت عھدی چاوت سھلە بۆ بێداری دڵ
کەی زەبوون گیراوە خەرگووشی ئەگەر خاوی نەبێ
باری دڵ گەر ھەلگرێ دەشکێ بەتەنیا گەردەنم
حاملی ناکا سەمەك ھەمدۆشی وەك گاوی نەبێ
پەردە بۆ دڵداشی جانم دەر نەکا گەر حوکمی خاڵ
داوی پەرنەو پۆسەیی گەرداشی کوژراوی نەبێ
سەروی میھری وا لەبەینا ناوی «سالم» گەر نەبەی
صاحێبی خۆی کەی دەناسی ھەر سەگێ ناوی نەبێ

کەمن ئەخلی مورادم بێ ئەمەر بێ بەمن چی باغی عالەم جوملە بەر بێ
ڕەقیب یار ئەر بەمن بۆسێ کەرەم کا بەتۆچی گەر ھەر شەھدو شەکەر بێ
سەرم گەر سەرسەری شۆرت قبوڵ کا ھەموو مایەم سەراسەر دەردی سەر بێ

مشکین بۆنخۆش. جۆیا: خوازتەر. سەنگئاسیا: بەرداش. موژگان مژۆڵ.
کیشوەر: خاك، ووڵات. خەرگووش: کەروێشك. جامە: کراس.

غوباری سینە بالادەم لە ڕێدا   مەبادا بۆ دڵم تیرت خەتەر بێ
گوشادی دڵمە هەرجا گەر لە تیرت   لە سینەم بۆ هەناسەم ڕێ گوزەر بێ
لەخۆشی دا کەسێ دوژمنمە گاهی   بەڕووی منیدا لەڕووی تیغت سوپەر بێ
وداعی دڵ دەکا جانم لە چاوت   کەبوەختێ تیرە بارانی نظر بێ
چ مەنساعێ فیراقی خستە بەر من   ئەویش وەك من خودایا دەربەدەر بێ
شفیعم بێ بەعفو ئەر قابضی جان   لەڕێی تیرت دەبێ خووێنم هەدەر بێ
دەڵێ پڕ بوو لەبالەب دڵ لەغەمها   دەترسم جێ نەبێ مەیلت بەبەدەر بێ
ئەگەر گاهێ طلب کەی عاشقی زار
بەپێ نارەنکە «سالم» هەر بەسەر بێ

زەمانە قەت لەگەڵ ئەولادی ئادەم باوەفا نابێ
وەکوو کورپەی سیەم أصلا بەمەردوم ئاشنا نابێ
مەکانی تیرە وەك ترکەش لەویەدەت قەلبی بیمارم
لە لەوحی سینە بۆ تیری نیگاهی غیرەجا نابێ
لەضربی نبضی ئاشوفتەم لەبی خوشکم محقق بوو
بە جوز بۆسەی لەبت دەردم بەسەر حکمت دەوا نابێ
لە فیتنەی دامە ماهی توشنە لەب هیجرانی ئاوی دەمی *
لەزولفت شانە گەر مۆڵەت بدا دڵ قەت جودا نابێ
مەقامی حیرەتە ایوت لەناو ئاینەیی ڕووتا
لەجێکەی ڕۆشنا سەرچەشمەیی ئاوی بەقا نابێ
چ صلحێکە ووتم زولفت لەگەڵ ڕوو پێکەوەن دایم
ووتی هەرگیز لەشەودا مجلیسی من بێ چرا نابێ

---

* داخە کەم ئەم نبوە تا کەش ساغ نەبۆوە هەروە کوو خۆی ڕوونووس کرا .

غوبار : تۆز . سینە . سنگ . ڕێگوزەر : ڕێباز . ویداع . ماڵ ئاوایی .
لەبالەب . لێو ڕێژ . ترکەش (تیرکەش) . تیردان . توشنە : تینوو .

وەلێ هەر حەق بپارێزێ لەگێژاوی غەما کەشتی

تەماشای ناخودا ئەی دڵ بە الطافی خـودا نابێ

لەڕووی غونچەی دەهانت گوڵ لەبوستانا بەها ناکا

کەسکەی زەڕ ظهووری بۆ ڕەواجی پوولی وا نابێ

نەچوونی خزمەتی دولبەر ئەگەر وەك مردنە ئەما

مەچۆ « سالم » لەبەزمی مندما جێگەی گەدا نابێ

چە حاجەت ئەژدەهای زولفت بەدایم وەقفی گەردن بێ

کەرەم کە با ئەمانەت پەکشەوێ تەوقی ملی من بێ

کەبێ تیری نیگاهت وەختی ئیما بۆ دڵی خووێنین

بەنەرمی مۆمەسینەم گەر سەراسەر حصنی ئاهین بێ

نیسامی تیغی پادشە بەمخفی دڵ لەسینەم دا

لەوەختا هەر کەسێ بێ دوژمنی ڕابێژە کەی بێ *

هەتا چێ غورفە بێ وەك دووربینە دیدە بۆ چیهرەت

بەتیری غەمزەت ئەر وەك پەنجەرە دڵ کونکون بێ

لەڕووی ئەغیار ئەگەر شیرینە حەرفم بیمی ئاسیبە

لەگەڵ مەردی گـەدا کەلبی دڕندە فەرضە دوژمن بێ

کەنووسراوە لەمەکتەب خانەیی عیشقا حروفی نا

جوابت هەر بەڵێ بۆ « سالم » ئەگەر ئەمری مردن بێ

هەموو شەو چاوەڕێم بەڵکوو بەمخفی یاری جانی بێ

لەتاریکی شەوا شوعلەی چـرا موشکیل نیهانی بێ

چرای ئەوەل شەوی قەبرم گرەی دڵە لەهیجرانت

بەسروەی بای ئەجەل شەمعی مرادم هەرکە فـانی بێ

---

* ئەم پارچەیەش ساخ نەبۆوە ناچار هەروە کوو خۆی ڕوونووس کرا .

ناخودا : کەشتیەوان . دەهان : دەم . ئەژدەها : ئەژدیها . نیام : کالان .

چیهرە : چـارە ، ڕوخسار

لەصحرای مەحشەریشا یاری من تەرکی جەفا ناکا
فیدای ئەو شۆخە بێ ڕووحم کەجەوری دوو جیهانی بێ
لەڤا خواهیش دەکەم دایم کەبنوێنێ وەلێ ناچار
رضام حەرفێ لەجوابت بشنەووم بالن ترانی بێ
بەشێوەی چەنبەری قەدی خەمیدەی پیری بێ تاقەت
دەبێ فیکرێ بکا یار ئەر غروری ئەو جەوانی بێ
بەجوز مانی مصور قەوسی ئەبرۆی وی نەکێشاوە
کەمانی نەقشی کێشابی دەبی هەروا کەمانی بێ
وەفا داغی نەکا گەر دڵ بەکزلك چاکە لەت لەت بێ
زبانی پێوەدا عقـرب کەسی میهری زبانی بێ
ڕەوانی کۆهکەن با تازەکا تقریری شیرینم
بەشیرینی لەبت ناگا شەکەر با اصفهانی بێ
خەمۆشی تابەکەی « سالم » برێنێ باطنی کوژتەی
نیهانی بەسیەتی خووێنم حەنای پەنجەی فلانی بێ

خۆزگە دەمزانی لەتارانا نەجاتم کەی دەبێ
کۆیی یارە مشهدم یا مدفنم هەر ڕەی دەبێ
طەیی ئەرخەم بۆ نەکا تا روحی شاهی نەقشبەند
کەی بەپێی پڕ ئابلەم وادی فیراقت طەی دەبێ
هەر کەسێ زانی لەسۆزی نالە حالی دەردی دڵ
مطلبی نـای هەموو حالی فحوای نەی دەبێ
نێشی حیەی زولفی لەیلا ڕاستە مجنون کوژ بووە
خۆ گەزیدەی ماری وا قەت نامرێ هەر حەی دەبێ

(لن ترانی) : نام بینی مانی : نیگار کێشێکی گرنگو ناودار بووەو داوای پێغەمبەرایەتیشی کردووەو بەرتوو کێکی بەناوی ئەرژەنگ نیشان داوە. گەزیدە : گەزتراو .

عیشی وەصلم بردە سەر لەنسووهی هیجریش سەردەچی
مووسمی ئوردی بەهەشتم دێ دەمێکیش دەی دەبێ
گەر بەحوجەت بێ روخم ثابت دەکا صدقی ضمیر
مایلی سیبی ڕوخت ڕەنگی بەمثلی بەی دەبێ
من لەنەشئەی جامی لەعلت محشریش نایێمە هۆش
جامی وا «سالم» لەدەورا قسمتی جەم کەی دەبێ

ئەو شۆخە هەتا وا لەمنی غەمزەدە لابێ شربم لەدەما ژەهرە ئەگەر ئاوی بەقا بێ
دیسم بەنیگای دیدەی مەستت دڵی سەد چاك
زۆر سەهوە سپاردوومە کە چاکەی بەخرا بێ
زولفت لەدولا ثابتی نفی وەکو تۆی کرد ها لادە بەلادا لەدولا شێوەبی لابێ
مەشوقەی ئەم شارە هەموو طالبی جاهـن
تف لەو کەسە وەك من کەگەداو بێ سەرو پا بێ
بۆ خاتری ئەغیـار لە یار «سالم»ی تۆرانە
ئەی داوە کەسێ تووتی‌بی گۆیا بەغوڕا بێ

بەئیما گەر لەعاشق خواهشی معشوقە بۆ سەر بێ
ئەگەر نەیخاتە بەر پێی ڕوو ڕەشی صحرایی محشر بێ
لەڕووی ئەو شەمەدا صحبت طلب کا قرب جۆ سهوە
دەسووتێ یەك نظر پەروانە ئاسا گەر سەمەندەر بێ
لەمەیدانی نظر چاوت شجاعت نایەڵێ بۆ من
بەچاو کێ دی غەزالێ وا کەصیادی غضنفر بێ
لەسەر خالی ڕوخت کەس وصفی خاڵی خۆی نەکا خەتمە
خلیل بێ بڵێن نابێ کەهەر کەس جێی لەئازەر بێ

ئوردی بەهەشت : مانگی دووەمی بەهارێیە . دەی : مانگی بەفرانبارێیە . جەم : کورتکراوەوەی (جەمشید)ە . نیگا : تەماشا . چاك : دڕاو . گۆیا : دەنگخۆش غوراب ، قەلە ڕەشە . قرب جۆ : نزیکی خواز . ئاسا : وەکوو . سەمەندەر : گۆیا جانەوەرێکە لەئاوریدا ناسووتێ .

ئەمن ثابت دەکەم بۆ ئەو امامەی قامەتی تۆیکرد
لەوەختی خوێندنی قدد قامەتا گەر ڕووی لە مینبەر بێ
لەناو سینەی قەفەسما شرطە ئازاری نەکەم ئیتر
لەداوی زولفی دولبەر گەر بە «سالم» مورغی دڵ بەربێ

پێم خۆشە کەعمرم بەجەفا صرفی غەمت بێ بەو شرطە کەمایەی أملم ماچی دەمت بێ
خۆزەو شەنەخانەی دڵی من منزلی تۆیە مروەت نیە بەم ڕەنگە خرابی ستەمت بێ
یاقووتی لەبت جایزە بەخشینی بەاثبات بێتو بەقەدەر خزمەتی من گەر کەرەمت بێ

ئەبەد قەت سیرڕی ئەندامت بەتای جامەی کەتان نابێ
بەڵێ شەوقی چرا ئەلبەت لەفانووسا نیهان نابێ
لەچەستەن دایە موژگانی بەتحریکی برۆ ئەی دڵ
حذەر لەو تور کە بۆ ناکەی کەبێ تیرو کەمان نابێ
بوغازی مەوجی ئەشکم ڕەونەقی دیبای ڕووی لابرد
مەتاعی مایەیی تاجر لەبحرا بێ زیان نابێ
لەڕووی تۆ مەه ڕوخی گەر بێتە مەیدانی جدەل سهوە
ئەگەرچی تامیان مووی بێ وەکرو تو موومیان نابێ
لەمنەی شیعری مطلوبا دەبێ اظهاری مطلب کەم
ئەگەر دڵداری سەنگین دڵ لە «سالم» دلگران نابێ

دڵ لەحەلقەی چینی زولفت ئەی بەسا زنجیری دی
سینەیی ڕیشم لەغەمزەت بەس نیشانەی تیری دی
ئەو لەمن زیاتر لەدەس عیشقت یەخەی خۆی پارە کرد
ناصحم وەختی لەمەشقی عارضت تصویری دی

چەستەن ٠ جوولان ، ڕاپەڕین ٠ بوغاز ٠ دەربەند ٠ دیبا ؛ پارچە (قوماش) ٠
میان موو ؛ ناو قەدێکی بەقەد موو باریك بێ ٠ ئەی بەسا ؛ ئای چەندە ٠ سینە ؛
سنگ ٠ ڕیش ؛ بریندار ٠ بەس ؛ زۆر ٠

باڵی موژگانی لەبەرواز ایەبازی چاوی یار خۆش لەجولاَنایەباقڵێ یەك طرف نێچیری دی
ظرفی دڵ بۆ دەوڵەت و یوختو پەزی فیکرم ڕژا
ڕوو بەڕووی تۆ وا لەئەبرۆ پێڕشی شمشیری دی
احترامی أهلی دڵ ئەفزوون ئەکا ئەندووهی عیشق
قەلبی بێ قیمەت لەبۆتەی میحنەتی اکسیری دی
قسمەتی تۆ هەرچی بوو «سالم» هەتا هاتی ئەما
تا دەری دونیـا لەسـتی طالعت دادێری دی

لەیەکسەر بێ محبت حاصلێ کوا غیری دڵ سەردی
دەبێ معشوق و عاشق هەردوو وەك یەك بن لەهەمدەردی
ضعیفی و قوەتی طاقەت لەعیشقا جەوهەری فەردە
لەوێدا قووەتی بازوو عەیان ناکا جەوانمەردی
لەرقت عرقی فیکرم شەل دەکا وصفی دەهانی تۆ
بەبیکری مایەوە ذکری بەمن نەکرا لەنامەردی
بەدامادی خیرەد چارەی عروسی وصفی تۆ نابێ
لەپەردەی دڵ معطل ما بەباری شەرم و ڕوو زەردی
لەلای من غافلە «سالم» ئەوەی فخری بەبازوو بێ
ئەگەر مەردە لەڕێی عیشقا بدا لافی جەوانمەردی

بەسەر گوڵدا لەشانەت گوڵ دەبارێ
قضا بـۆ دڵ لەسەر سونبول دەبارێ
چراغی ڕوو بەڕوو حسنت بسووتێ
بەدوودی ئەو لەهەورا گوڵ دەبارێ
بەرێ باگەر غوباری کوشتەی ڕووت
بەسەر باغا سحر بولبول دەبارێ
لەدڵتا ناڕووێ تـۆوی محبت
لەچاوم ئەشکی بێ حاصل دەبارێ
بەسەر کەشتی دڵا بارانی شادی
لەهەوری بەختی من مشکل دەبارێ
لەسەر یەك سەنگە هالەم سقفەهەرسوو
لەسەر شیشەی دڵا غافل دەبارێ

موژگان: مژۆڵ، برژانگ پێڕش هێرش ئەفزوون ئەکا: پتر ئـەکا.
ئەندووە: خەفەت. بازوو: باسك دەهان: زار. دوود: دووکەڵ.

لەهەوری طالعی نامەردی غافل   کەدوورەت بۆ دڵی عاقڵ دەباری
لەقوربانگاهی عیشقا خوێنی «سالم»   لە شمشێرو برۆی قاتل دەباری

ئەمڕۆ بەدلبەری شهی هرمەرزو کیشوەری   ساهەلسە دەی بنێرە سەرت تاجی سەروەری
چیهرەت بەهیئتێکە لەناو شامی طوررەدا   دەربێ سحر لەبورجی أفق شمسی خاوەری
غیری کولاهە کەت کەهوماسایە جۆیەلەو   کەس لێ نەدا مقابلی تۆ لافی هەمسەری
ناکا کەسێ بەسهلیو مفتێ شکاری تۆ   ئاهوویی دیدە مەستو طبیعت غضنفری
خۆشڕەنگەخالی هیندویی فردت لەعارضا   ثابت قەدم مقیمە لەنارا سەمەندەری
نەزدیکە بێ بەمن لە تەماشایی ئاینە   ئەز بەسکێ دیدەمەستو نیکۆرویو دلبەری
سەرسامی ماجرای فەلەك بم ئەگەر بێ   سەودای عیشقی تۆ لەسەرمدا بەسەرسەری
دەشکێ بەمثلی حورمتی من قیمەتی نبات   بۆشیدە گەر نەبێ لەبی لەعلت لەمشتری
یأجوجی غەم لەعالەمی دڵ با نەکا بەجان   سەر بەستەبی . . . بە وصالت سکەندەری
خێلی موژەت بەقصدی دڵم حاضرن بەصف   لەشکر کەشن هەمیشەوە کوطوسی نەوزری
ساشرحی وصفی تۆ بەچوجێ بکەم ئەدا   هەرچی خەیالی من هەیە دەیلێمو بەر تەری

بۆ طەی ڕاهی مطلبی تۆ سەر قەدەم بکا
تۆ شاهی حسنیو «سالم»ی بێچارە لەشکری

بۆمنی سوختەدڵ شمعی ندامت دەگەڕێ   کۆمەلی بەختی سەگە بۆیە هەموودەم دەوەڕێ
واعظان گوێ بکرن لەمقسەیەزۆرخۆشە   سەیری واناییتەوە گەر بەدوواشی بگەڕێی
ئەسپەکەی چەوتو سیەهـ عینە وەکوو طالعی خۆم
سەقەطو ساتەزەنو لاجلەوو لوقەبەری
شیرەتو بەدعەلو کەمرەوشو بەدسیرەت   سەر کەشودومقوی ئەستۆ کو . پوزەخڕی
زینم لێ کردولەسەر ئاخورەکەی بەستەوە   تورە کەدەس نەکەوت نامەبەری سەر بەشڕێ
ماینە بۆزە دەبێ شولی قەفەسی هەلگێشم   کەبگی جەنگیە بۆهەجوی .. ئەو هەڵدەفڕی

کەدوورەت . سەخلەتی . مەرز : سنوور . کیشوەر . وولات . چیهرە : ڕوو .
خاوەر : ڕۆژهەلات . شکار : ڕاو . غضنفر : شێر . بەرتەر : بەرترز .

گەرلەبن‌داری بەڕو کیسەڵی ڕەق‌خشپەبکا   بێ‌هەوس‌وصلی ئەویش بێ‌لەتوڕەهەڵدبەڕی
بۆزەبەو عصمتەوە تەر کە ئەوا تقریر بوو   صاحبی بەستیە جوت‌لەتەنیشت ئەسپەخڕی
ئەسپە خۆر تونسو بەجۆش مایئە کوویت بۆز بەخرۆش
لەتەویلەی دریژوا سەر بەرووژوور دایە بەری
ماین گردو دری نزم و سیازین پێوە   زین‌و قەڵتاخی بەجاریێ دو کەرتکرد دەربەڕی
پێی‌دەلێم‌شای ئالچاغ‌ماین‌بۆزینی‌شکان   پێم‌دەلێ‌چاکی‌دە کەم گەرتەلی هەنجیر بکرِی
هەی خودا داد لەدەس ظلمی حسینی ڕەنگ سوور
زینیشم دەشکێنێت و هەنجیریشم بێ دە کرِێ (*)
مرغی‌دڵ‌بۆسەیری‌شایی‌والەسینەمدافڕی   بۆصدای تەپلی عروسی وادەموالم هەڵبڕی
ئاغا مەیلی‌هام‌سەری بو زوهەوایدا عاقبت   چارنوس‌ئەنگوشت‌نمابو بەردبی‌شەرمی‌دڕی
بیوی‌فرتوت‌جواری‌بولەنزیك‌خانو کەی   طاهر ئاغا بۆصفی بۆق ڕوی بینی دایبڕی
نیەتی وابۆ بنای عیش‌و نشاط ئامادە کا   پیرەژن‌ەردومریێ‌هات گیچەلی بۆخۆی کرِی
ئافرتی‌طالب‌بەپول‌بو ئاغاهیچی‌شك‌نەبرد   ڕێوی ئاسا فریبی‌داوهەم بەبێ‌هیچ کوێی بڕی
هەروە کوو تلقینی کوردی ئاغا کورت‌و کردە کلو
بێ ملاو قاضی لەوێدا زوو بۆ خۆی مارەی بڕی
مجمەیێ جمع ئاوەری بوون بۆ شەو ئاهەنگ‌و زەفاف
تون نشین‌و توور فرۆش‌و تەپلە چوار گوێ کەر کوری
لەق دەنێرێ چراچی بون‌و دۆمەچپلەچی   بەستەك‌و بالایی بۆ روحمەو مقامات چڕی
سور نشینان چادری سوریان بەسەر بوو کا کیشا
پیرەژن پیری نیهانی کەوتە ڕەوتی کوڕ کوڕی
بیوە بووك هاتە بەری بان ئاغا! تیلای گرتە مشت
بانەقای قامیش لەسەر دانی بەسەریا لێی مڕوِی
بوك‌چودانیشت‌و ئاغالەسەر بان‌هاتەخوار   لنگی‌بوو کی‌وەك‌چلیپای‌لام‌ئەلف‌لا هەڵبڕی

(*) ئەم پارچە هەڵبەستە لەسەری ڕا تادووایی لەزۆر جێگا کەم‌و کوڕی هەیە .

فەرتووت ؛ پیری دوا کەوتوو . توون ؛ کولخانەی گەرماوی . سوور . ئاهەنگی بووکان   چەلیپا ؛ خاچ .

ئاغە سەیری کرد لەوێدا داخوا بوو کێ چی ئەکا

بەربوو کی بەد بەخت صەدای‌دا ئاشەوان ئاشت گرێ

سووری ئاغا سەیری سەیری خۆشە سووری خۆیشی سەر خرە

سوور لەسوور دا سەر رِەقی کرد تێی کوتا نانی برِی

هاتە جونبوش سەر پەتی هەر وەك چناری ماسیەر

دەستێکی هێنا بـە ملیا کەوتە رِەوتی کورِ کورِی

دەستێکی هاتە تحرك گینکەلی خوارد وەك هەبی

رِێکەیی دەربەندی گرتو کەف لەزاری دەرپەرِی

ئاغا مضطرو مجرەد بوو کەپیاویش سەلتو فولت

شەرطی یەك عهدی لەبەینی هەردوو لایان هەلگری

نیم نهێنی‌دا بەمطرەق نیم دەقیقەی بێ نەچوو

نیمە رِەق بوو دەستەکی دیوار برِی جەرگی برِی

چۆکی دادا ئاغا هەروەك لەندەهۆرو زۆری کرد

مالی وێرانم وەکوو چاوی نەشۆراو دایـدرِی

بووك بێ خود ئاغە مەست بەربووك بەئەنگوست هاتە خۆی

دەستە خوشکی دا بەگان گۆبەندی گیراو دەربەرِی

بەپابۆسی بەقەناطر تا کەی چێن بەچێن دەرِژێ

وەکوو بارانی رحمت هەر لەسەردا بۆ زەمین دەرِژێ

دمی هجرت شەوێ گەر بێتەیادم لذتی ماچت لەلێوی وشکی بێ ئاوم سحر گەلەنگەبێن درِژێ

بەچاکی چاکی زامی دل‌لەوصلا شهدی ئیدم نەمەك تاوا بەسەر ئەودالەلێوی شکرین دەرِژێ

درِێژێ دیدە کەت خوێنی دلی پرِمحنتم ئارێ پیالەی پرِلەدەستی ترکی مەستابێ یقین دەرِژێ

بەمثلی ئەشکی مجنون خوێنی مشتاقانی بێ سامان

بەشمشێری برۆی بیرا ذلیلا مەه جبین دەرِژێ

لەیەك مصرع ئەگەر «سالم» بنووسێ شرحی هیجرانت

بەسەر معنی کلاما تا حشر دوورِی یـەمەن دەرِژێ

(داخە کەم لەم لاپەرِەیەش‌دا لەنگی و کەمو کورِی زۆرن ، لەوانەم ساختر دەست نەکەوتن . گۆبەند : کارەسات ، بەزمو ئاهەنگ . ئەنگەبێن : هەنگوین .

زۆر مشکلە زاهید بکەیە عیشقی حقیقی — بۆشغلی طریقت هەیە سەد سیرِی رەقیقی
تاشێوەبی مرجان دەگری لۆلوئی ئەشکت — بۆ موزدی جەفا کەی بکری لێوی عقیقی
بۆ گوناهانی گوزەشتەم لەخەجالەت... — کوا قوەتی نطقم کەبکەم ذکری طریقی
وا هاتە طلاطم لـە دڵا بحری محبت — دەرناچێ لەیادم بەچ دەم بیمی غریقی
بەینی مـن و بێگانە تفاوت کە لەمیەرا — گەر راستە لەگەڵ من صنما یارو رەفیقی
بەم نەوعە کەوەختی أملـە فکری رِەقیبت
«سالم» ئەمە هەذیانە نەوەك شیعری سەلیقی

بێم رەقەم گەردەم لەشرحی غـەم کەمێ — مـانەمێ دەگرێ دەروونی عـالەمێ
بێتە یـادم هەر سحر کەم رِوویی تـۆ — دێ بەسەر رِووما لەهەر چـاوم تـەمێ
چاوی من مخفی دەرِێژێ ئەشکی سوور — نـەك بـزانێ دەردی دڵ نامحرەمێ
تابەکەی لـەم کارە کۆناهی دەکەی — ئەی طبیبی دەردی کاری مـەرهەمێ
بەندی دێـــوی محنەتە کاووسی دڵ — سـا لەوصلت بـۆ نجاتی رِۆسـتەمێ
بۆ منی پرِ غەم چ حاصل سەیری باغ — خاصە گوڵگەشتی چەمەن بۆ بێ غەمێ
صحبتی حـۆری بەهەشت و کەوثەرە — جۆبـار و لالەزار و هـەمدەمێ
دیـدە نابینێ بەغەیرەز زولفی یـــار
هەر طرف وەك کاری «سالم» دەرهەمێ

بۆ باسی رِوو لەطرەیی تۆ ماری أرقەمی — چێن چێن حەساری بەستوە هەرسو بەعەکمی
جوز خاڵی تۆ کەلالە دڵی داغدارە لەو — کێ دی أبد لە کونجی نفس عیشی هەمدەمی
مناعە بۆ طلوعی سحر شەو لەبەختی من — ئەی بادی صبحدەم وەرە سالادە پەرچەمی
زەخمم کە ئەشکپوسی نازانی حـالەتم — نەیدیوە هەر کەسێ لەموژەت تیری رِۆستەمی
گوڵ نایەوێ لە بلبلی شۆریدە غیری مەرگ — عاشق شعووری بێ ئەمەتە مەشقی اسلمی

موزد : مزد ، نرخ. طلاطم : شەپۆڵ بەسەر شەپۆڵ داهاتن. بیم : ترسن . هەذەیان : وورراوە ، قسە پەرِاندن . گولگەشت : گەرِانی ناو گولان . جۆیبار : کەناری جۆگان ، شووێنێکی جۆگەی زۆر لێ بێ . أرقـم : ماری رِەش . شۆریدە . شێواو . أملم : ساختر .

نەزدیکە گەرجوابی فغان خەندەبێتە گوێم   نازانی دەردی دڵ چ دەکا تۆ کە بێ غەمی

بۆچی دەبێ کە عەرزەی «سالم» بەری نیهان

ئەی دڵ کە تۆ بەخەلوەتی جانانە مـەحرەمی

بەندی کردم بەجەفا لا مەزەبی پڕستەمێ   نمەکی ریشە برینم نمەکێ لەب صنمێ

جیلوە تاوس و نیگەهـ ئاهوو دوڕاج ڕەوش   توتی ئاوازو هوما سایەو فەڕوخ قەدەمێ

نقشی چین بۆیی خەتا خویی فرنگ موی حبش   هیندوی خاڵ عرب دیدە نەزاکەت عجمێ

یەك نیگەهـ ڕەونەقی باغی ئیرەمی خستە دڵم   دڵبەری لالە ڕخی گوڵ بەدەنی غنچە دەمێ

گەنجی کونجی لەبی ڕاگرتووتی بکرە بڕۆ   فاضلی فضلی دلی منعمی حاتەم کەرەمێ

وەهـ لەپاش ڕەنج چ گەنجێ بوو لە کونجێ دەسکەوت

چ کەریمێکە کە دەروێشی غـەنی کرد بەدەمێ

تا زەبان قفلە لە کونجی لەبی گەنجا «سالم»

گەنجی شاهی نیـەتی قـربی بەقەددی درەمێ

بەیادی ڕوی دلارامی صفا ... نەشئەی دامێ   بیاساقی بدە جامێ گەزان یابەم سەرەنجامێ

لەطڕی زلفی شبرنگامە بۆشە ڕوی خرشیدت   کی در عشقت بسەز چندێ بروز ئاوردام شامێ

دە کاشرین لەخەشما تەڵخ گۆبی لعلی شرینت   دعاگەر نیست خوشوقتم ز گفتارت بدشنامێ

بلا ئاهم دەمی بێ غەم لەدڵدا بێتەدەر ساتێ   کی باهجری جگەرسوزت بسەر برديم ایامێ

لەپاداشی حقوقی ڕەنج و خزمەتهای دێرینم   چخواهد شد ز رحمة بر زبان ئاری زمەن نامێ

لەسەر گۆشی مدامی گۆشوارت وختە عاجز بم   نمیدانم کی وارد گەرد بەر گوشی تو پەیغامێ

صەبا عطـارو جا گولزارو ساقی یاری بێ ئەغیار

بیا (سالم) غنیمت دان بکەش بەریادی مەی جامێ

ڕاستە ئـەی زولفی سیەهـ مـارانی   حـارسی گەنجی ڕوخی یـارانی

سونبول ئاشوفتەیە ئەی طوڕە لەڕەشك   تا لەسەر چارەیی یـار ئەفشـانی

مـایەیی فیتنەی ئەی نەفسی پەلیـد   بـــۆ خەلیفەی من مـەردانی

فغان : هاوار . عەرزە : ئابڕوو . پڕستەم : زۆردار . بیا : وەرە . یابەم : دەستم کەوێ . شام : سەرەتای شەوێ و نانی ئێوارێ . خەشم : ڕق . تەڵخ : تاڵ . دوشنام : جنێو . دێرین : کۆنینە . گۆشەوارە : گووارە . پەیغام : وەلام . رشك : تاو ، داخ .

جەوری یارم وەکو فیرعەونی ڕەقیب   تۆ لە پاڵووی ئەموا هامانی
بۆ شەکەر خەندەیی تۆ بۆ جانم   ئەی لەبی دوابەری من مەرجانی
مەرتەبەو پایەیی تۆ من بەڵەدم   (دورة التاجی) سەری شاهانی
بە ئشارەی موژە «سالم» بدە جان   با نەبێ ئادەمی نافەرمانی

سوبی عاشق وەختی لیما ڕوبەڕو تیرئەفکەنی   بۆ فرامرزی دڵم ئەی تورکی کافر بەهمەنی
غمزە عاجز بوو لە تیراندازیا هەر طالبی   ایدی بدبخت و ڕوسەختم مەگەر ڕوبینتەنی
ڕەنگە دامەن داتە کێنی دڵبەری بێ مروەتم   گەر لە حشر یشا بەزاری دەس بەرم بۆ دامەنی
دڵ چەحاجەت ئارەزوی گلشەن بکا وەختی بهار   تۆ لەهەر فصلا لەبەر چاوم بەعارض گڵشەنی
دستی تۆ بەو عەهدی تۆ ای حلقەی زنجیری زلف   گەردنی تۆ زولفی تۆ بی تامحیطی گەردەنی
تۆ بەروح توشنەی بەخوێنی «سالم»یش جانی ئەوی
دۆستی وا نابێ تۆ دەیکەی ئەی دریغا دوژمنی

غزقە لەدڵم پەیکان پەیوەستە بەموژگانی   چاکەست گریبانم ئەز چاکی گریبانی
بێ هودەیە ئەی غافل دێوانە دەکەی زنجیر   عمریست پەرێشانم ئەز زولفی پەرێشانی
جەمن لەپەرێشانی دڵهاو خەمی زولفت   زیبەدکی زەنی جانا سەر گوێی بەچەوگانی
شوق و مەهی ڕوخسارت کەوتونە جەدل دیسان   ئەیکاش بیرون ئایەند یەکروز بەمەیدانی
بۆ چاری دڵی بیمار دامانی وەفا دەگرێ   شایەدکێ بەدەست ئایەد ئەز لعلی تو دەرمانی
غیری أملی دووریت یادی چ بشر ناکەم   در عیشقی تو بشکستەم سەد توبەیی کنعانی
حەیرانی ڕەهی عیشقن گەر (شەمسە) وەگەر (منصور)
«سالم» نەبوەد پـــــەیدا زین بادە بـە پەیمانی

بەو خودایەی کەڕۆژو شەو دێنێ   دڵی من هەر وصالی ئەو دێنێ
بەهەوای مەزرەعەم درەوگەر چەرخ   داسی بوڕا لەماهی نەو دێنێ
رامی بۆسەی پیاڵەیی لیوت   صبحی مەحشەر خوماری نەو دێنێ

پالوو : تەنیشت . تیرئەفکەن : تیراوێژ . گولشەن : گولستان . دریغ : موخابن . گریبان : ئیخە . درەوگەر : درووێنەکار . بوڕا : بڕندە .

بەرچەمت کەوتە سەر بەیاضی جەبین   ئەوەلی صبح تازە شەوق دێنێ
طفلی دڵ هەرزە گەردو لایشعر   ئاسمان ئەسپی لاجلەو دێنێ
فەرح و غەم بەدەستی گەردوونە   ئەم بە ئاهیستە ئەو بەدەو دێنێ
ماتی کردم رەفاقەتی زاهید   هەر کوجا هەم نوشینە خەو دێنێ
دووریی ئەشکم بضاعەتی «سالم»
قەرزی بۆسەت دەکاو گرەو دێنێ

لطیف و سەرو قەددو گوڵچەبینی   حەریف و دڵ فریب و دڵ شکێنی
خەریکی دڵنەوازی دوژمنانی   لەگەڵ یاران هەمیشە هەر بەکینی
بەتۆ نابن هەموو غیلمانی جەننەت   ئەتۆ ئەی نووری دیدەم نازەنینی
لەگەڵ هەر بێهتەرین حوسنی جەدەلکەی   بەهەر ئانێ لە حوسنا بێهتەدینی
لەبۆسەی مشهەدم گەر ڕوو ترش کەی   بەلەززەت هەروەکوو ئەسکەنجەبینی
وەکیلی خضری ئەی خالی لەبی یار   لەگودەی ئاوی بەقادا جانوشینی
بەجەوری بێ حیساب و لطفی ئەندك   لەسەد لا ژەهرو یەك لا ئەنگەبینی
چ سیحرێ بێ دڵت تەسخیری من کا   بەهەر ئانێ کە تۆ سیحر ئافەرینی
لەبی تۆ معدەنی مەرجانە نەك یەم   محلی شەککە ئەو تۆ جێی یەقینی
دەکا تەسخیری دلها لعلی لێوت   سلیمان حشمەت و صاحیب نگینی
بەیادی چیهرە ئەی دڵبەندی طوورِە
لەکوردستانە «سالم» تۆ لە چینی

سەد مەولەوی بەفتوەیی دڵ دەبنە عیسوی   گاهێ ئەگەر لە گیسویی تەرسابەدەر کەوی
زوڵفی ئەیازو گەردەنی محمودی غەزنەوی   پێچیدە با ببێ دڵی عیشقت هەمیشە وەك
کەس وەك دڵم لەشۆری محبت بەلەد نیە   هەروەك حەکیمی ڕۆمی و اشعاری مولوی
تبدیلی جادووانە بەئەسبابی شەبڕەوی   بەنهانە ترکی دیدەیی مەستت لەشامی زلف
بولبول لەشاخساری چەمەن بار بود نەوا   گوڵ نایەسەر بەشوق و شغف تاجی خسرەوی

هەرزە گەرد: سەرسەری. ئاهیستە: لەسەرخۆ. بەدەو: بەغار. بێهتەرین: چاکترین. ئاوی بەقا: ئاوی زیندەگانی. یەم: دەریا. خوسرەو: پادشا: شغف: شادمانی.

سەدزۆری ڕۆستەمی نیەتی زۆری سیم وزەڕ   طالع ئەگەر ضعیف بێ پەنجە با قەوی
«سالم» کلامی کوردی و بێ وەزن و لەنگ و سست
بێ معنی یە بێگانە ئەلای شێخی معنوی

ڕۆژی دڵ هەرشەوی تارە چلەمێ بێ چلەوێ   منزلی گیسوی یارە چ لەمێ بێ چ لەوێ
گۆشەگیرم لە فیراق و لە وصال مەیخەرە لا   جایی من هەردو لە نارە چلەمێ بێ چلەوێ
گاهی بەدەت درژی اوْلوئی ئەشکم و کوقرب   دیدە مشغولی نیثارە چ لەمێ بێ چ لەوێ
جەوری وصلت شرەڕو حالی فراقت سقرە   منزلم هەردوو لە نارە چ لەمێ بێ چ لەوێ
بەریدا شانە دڵو لەشکری غەم دەوری دا   گەردی ئەو جملە حەسارە چلەمێ بێ چلەوێ
تا خەیاڵ قووەتی بێ قربە بە «سالم» فرقت
ڕووبی جانانە دیارە چ لەمێ بێ چ لەوێ
ئەی دیدە وادیارە کەتۆ ئابڕووم دەبەی   بەم نوعە گەر لەمجلیسی بێگانە گریە کەی
ئەم شەو چ بو سپاهی خەیاڵ ئاخوی ئەهات   روی کردوە خەزانی فراقت بەرەنگی بەی
لەو وختەوە کەدورە لەمن ڕوی بەهاری تۆ   نابن بەقەد فراخی دڵ گەربەلاو ڕەی
بەك دەم ئەگەر بگاتە لەبم لێوی شهدی تۆ   بەمن هەمیشە نخل صفت ئەنگە بینەقەی*
گەه دڵ ئەسیری زولفتە گەهشادی بۆسەتە   زیندەی دەکەی بەئاوی بقادە یکوژی بەمەی
ظاهر بوە لەئاهوبی دڵ ڕۆژوی من *   اوقاتی قوس و فصلی خەزان و تەموز و دەی
مخموورە دیدە کات لەخودی بادە هەم لەئەو   خۆ چاکی سەند لەدیدەیی تۆ انتقامی مەی
ڕوی چەرخی حسن و خاڵی لەبت قطبی ثابتە   مشغولە دڵ بەگەردشی دەوری و کوجدەی
گوویم گرتووە هەمیشە لە نالەی حەزینی دڵ
«سالم» لەغوربەتدا چ بەتائیرە دەنگی نەی
جانانە حاڵی ئەم دڵە گەر جستوجۆ دەکەی   مشغولی نالەیە لەجودایی بەمثلی نەی
چیهرەم کی پیش ئەزین بەصفارەنگی لالەبو   ئیستێ دەبا لەحینی خەزانا گرەو لەبەی

* ئەو شووێنانەش هەروە کوو خۆیان بەلەنگی و نارێکی ڕوونووس کراون .

سیم : زیو . گاه : کات . بەی : بێ ، بەهێ . خەزان : پایز . قوس : دووا مانگی پاییزێ . دەی : مانگی بەفرەنباران .

چاوت لەبەزمی بادە گوشان یێتو عیشوە کا   نا کەن بەرسەی نشئەیی مەستی هوایی ئەی
غەم جیشی سلم و تورە دێتە سەر ئیرەجی دڵم   بۆ شۆرش و وەغا چ دەڵێ سینە بۆ بەرەی
« سالم » دەلێلە مصرعی کوردی بڵێ بەیار
رحمت بڕا لەبۆ وی و جەورت هەتا بە کەی

دەنگی دق الباب‌ی دڵ دێ ئەی خیرەد وا ڕا کەدەی
کەس نەزانی بێ خەیاڵی یارە گەر دەروا دە کەی
گەر لەبەر تیری نظر بڕ خووێنە منزلگاهی دڵ
بێنە چەشم ئەندازی دیدەم غرفەیێکی پا کە دەی
ئەی خیرەد بۆ دیدەنی یاری حەبیبم هەڵسە سا
بێژە دڵ بۆ ڕەهگوزارت سەددی سینەم چا کە دەی
هاتە سەر شووێن پێی خەیاڵی دولبەرم فیکری ڕەقیب
ئەی خیرەد خۆ تۆ فریبندەی دەسا حاشا دە کەی
« سالم » ئەمشەو خاصە بۆ فەوتی ڕەقیبی کەج نظر
ڕووی دەستی حاجەتت بۆ دەرگەهی مەولا دە کەی

ماری موو بۆ باغی ڕوو پەرژین دە کەی   کافری بێ دین ئەمینی دین دە کەی
بۆ جەوابی یەك سوالی من لەچاو   هەر نظر تیری نیگەهـ تعیین دە کەی
شیعری فەرهادم دەخوێند ایوی گەزی   یعنی بۆ تحسینی ڕووی شیرین دە کەی
ڕووت منقش بوو لەنظمی زولف و خاڵ   ڕۆژ و شەو هەر مەشقی نقشی چین دە کەی
خەم دەبێ چەو گانی زولفت بۆ زەنەخ   وەهـ چخۆش بازی بە گوێ سیمین دە کەی
عەیبی « سالم » بۆ دڵی سالم لەعیشق
کوفرە بۆ تۆ منعی ڕێگەی دین دە کەی

بادە گوشان : بادەنۆش . وەغا : جەنگ . چەشم ئەنداز : دیمەن . خیرەد : هۆش (عقل) . خەم دەبی : دەچەمێتەوە . زەنەخ : چەنە کە . چەو گان : شەقی گۆ یێنی . سیمین : زیوین .

خضروارم ئەگەر ماچێ کەرەم کەی بەئابی زیندەگانی بوردە ئەم پەی
بەبێ زەحمەت گولاو گیرە لەگولشەن روخەش میبەندد گوارا میکوند خوەی
غەمم بەروازە مطرب بێنە سازت رەگەش بخراش تا بخرۆشەم ئەز وەی
بەغەم با ئەشکی یاقووتی نەرێژم بەیادی لەعلەش ئەی ساقی بدە مەی
مەکە جانا لەگەلٚ من جەنگی بێ صلح ببایەد کوشتەن و ئانگاه کونی حەی
کەسێ سەندوو بەتی خووێنی لەدونیا کی باشەد خونی جانەش دەررە گەو پەی
نەما نام و نیشانی تاجداران کی میدانەد کەجەم کەی بودو کەی کەی
مەبە ئەیمەن لەتیرو قەوسی دونیا غەنیمەت دان فیراغی بەهمەن و دەی
لەعەهدی گولٚ حەرامە وەرعی پەرهێز بساطی زوهدە را جون خونچە کەن طی
نەدلٚ دێنێ کەشاهم بێ خەدەم بێ نەکیسرا میتەوانەم دیدە جوز دەی
وەرە «سالم» ئەگەر ئەربابی حوسنی
حدیثی ئین زەبانان بشنەو ئەز نەی

ئەی بەطلعت ماهی تابان وەی بەعزت بت زلف داری هەم چو عنبر لب چو ش ك ر
دلٚ گەلێ ئاشوفتەیە شەوها لەقیدی م و دەردمەندم مستەمەندم تەن گرفتە ت ب
من لەدەس چوم و ئەگەر جانانە بۆم خوا غم دەردمەندا نرا ببایەد ط ب ی ب
بەزمی ی ئەر وەك جنتە بۆ من (ا) مطربا باتای و بوربوط یا ر ب د ف
صەدعی دوورە منیش مەستم لە و ص ل تا سحرگاهان نیهادە ل ب بەر ل ب
عیشوەیی چاوت دەباوەختی نظر سەد ل ب قبلەیی ئازادەگانی ئەی صنم با ر خ
«سالم» ئاگاهە بۆ کذب و خلاف
ئین غەزەل گوفتەست مسکین سعدی

وار : وەکوو. ئاب : ئاو. پەی بردن : ڕێ بردنە سەر. خوەی : ئارەقەی لەش
بەروازە : فرِیوە. بخراش : برِنە. پەی : دەمار. قەوس : کەوان. ئەرباب :
خاوەند. ئاشوفتە : شێواو. دەردمەند : دەردەدار.

ئەسیرم باز لەداوی قەیدی طورڕەی مشك بۆ موویێ
ئەرەنگی زادەبی خوو کافری زینار گیسوویێ
گوڵ ئەندامێ سەمەن بوویێ مەلەك ڕوویێ فریشتە خوو
زولەیخا مەشرەبێ لەیلا ڕەووش شیرین سوخەن گۆیێ
غەزیب تاقە بەمحبوبی تەماشای خاڵی لای لێوی
تو گۆیی بەر لەبی ئابی بەقابنشەستە هینەوویێ
بڵێم گەر وەك گوڵو ماهە بە نەفحەو ڕوو خەتاو سەوە
نەدلرەد گوڵ چونێن بوویێ نەدارەد مەه چونێن ڕوویێ
لەتووێی پیراهەنی دەر کەوت دو بوستانی ووتم ئەی دڵ
تەماشا کەن کەسەروی ناز بار ئاوردە لیمۆیێ
بەعیشوەی چاوی مخموری وەها بەیوەستەیە ئەبرۆی
تو بوونداری کەمانداریست دەردو نبالی ئاهوویێ
بە « سالم » شەو کەتە زنجیری مجنونی لە کۆی لەیلا
ئەسیری خاڵی ئوو کەردم زو تیری چەشمی جادوویێ

سەراپا بەندی ئەندامم لەبەندی سیحری جادوویێ
ئەرەنگی مەزهەبو تەرسا مزاجی ئاتەشین خوویێ
بەدایم قاتلی عوشاقە دیدەی مەستی بیماری
دەکا شێر ئەنگەنی صیادی خووینرێژم بە ئاهویێ
وەفا ناکا لەگەڵ من موومیانی من سەری یەك موو
ئەگەر هەر مووم زەبانێ بێتوو دەر کا هەر زەبان موویێ

باز : دووبارە . فریشتە : پەری . ڕەووش : ڕەوت . نەدارەد . نیەتی . چونێن : بەوجوورە . پیراهەن : کراس . بوستان : مەمك . بار : بەری داران . توبو-نداری : تۆ گومان دەکەی . بیمار : نەخۆش . موومیان : ناو قەد باریك بەقەد موویەك .

سەر ئەنگوستی گەزی راهیب کەدیتی خالی میهری ڕوو
بەسەریادا ووتی هەر مەنزلی عیسایە جادوو بێ

خضر ئاسا دڵم ئاوی بەقای نۆش کرد لەخوەی عارض
چ شەوهای ظلمەتی طەی کرد لەحەلقەی چینی گیسوو بێ

لەژێری سایەی طووبا دەشۆن زامی لەمحشر حور
بەرێ هەر کەس لەدونیادا برینی تیغی ئەبرۆ بێ

حیجابت با بەناری ئارەزوو « سالم » نەسووتێنی
لەچاکی پیرەهەن بۆ دەفعی تەب سا دەرخە لیمۆ بێ

نامەکەی « نالی » لەشامەوە بۆ « سالم »

قوربانی تۆزی ڕێگەتم ئەی بادی خۆش مرور
وەی پەیکی شارەزا بەهەموو دەشتی شارەزوور

ئەی لطفەکات خەفی و هەوا خواهی هەمەدەمە
وەی سروەکەت بەشارەتی سەرگۆشەیی حضوور

ئەی هەم مزاجی ئەشکی تەڕو گەرمی عاشقان
تۆفانی دیدەو شەرەڕی قەلبی وەك تەنوور

گاهێ دەبی بەڕووح و دەکەی باوەشێنی دڵ
گاهێ دەبی بەدەم دەدەمێنێ دەمی غروور

محوی جەمالی خاطری عاطر شەمیمتە
گەردی شیمالو گێژی جنوبو کزەی دەبوور

سووتا ڕەواقی خانەیی صەبرم دڵو دەروون
نەیماوە غەیری گۆشەیی ذیکرێکی یا صەبوور

ئەنگوست . قامك . راهیب . ڕەبەن . تەب . تۆبەتێ . پەیك ، تەتەر ، شاتر ، نەوەن . ئەشك ، فرمێسك . شەمیم . بۆنخۆش . دەبوور . بای ڕۆژاوایە .

هەم هەمعینانی ئاھو هەم هەمرِکابی ئەشك
رەحمێ بەم ئاھوو ئەشکە بکە هەستە بێ قصور

وەك ئاھە کەم دەوان بە هەتا خاکی کۆیی یار
وەك ئەشکە کەم رِەوان بە هەتا ئاوی پر دەسوور

بەو ئاوە خۆت بشۆ لە کەدووراتی سەر زەمین
شاد بن بەوەصڵی یەکدی کەتۆی طاهر ئەو طهوور

ئەمجا مەوەستە تا دەگەیە عەینی سەرچنار
ئاوێکی صافە پڕ لەچنارو گوڵاو چنوور

چەشمێکە مثلی خۆر کەلەسەد جێ بەرِەوشەنی
فەورانی نووری صافە لەسەر بەردی وەك بلوور

یا عەکسی ئاسمانە لە ئاوێنەدا کەوا
ئەستێرەکانی رِادەکشێ وەك شەهابی نوور

یا چەشمەساری خاطری پڕ فەیض و عاطرە
یا ئاوی رووح بەخشە کەوادێ لە کێوی طوور

دەمووت دوو چاوی خۆمە ئەگەر بەکرەجۆیی ئەشك
بیوایە تیژرِەیی ئەمەرو گەرم و سوورِو سوور

داخل مەبە بەعەنبەری سارایی خاك و خۆڵ
هەتتا نەکەی بەخاکی سلیمانیا عبوور

یەعنی ریاضی رەوضە کەتێی دایە چەند دەمێ
مشکین دەبێ بەکاکۆڵی غیلمان و زولفی حوور

شارێکی عەدل و گەرم لەجێگەیێکی خۆش و نەرم
بۆ دەفعی چاو و زارە دەڵێن شاری شارەزوور

هەمعینان : هاو جڵەو . رکاب : رِکێف . دەوان بە : غاردە . فوران : هەڵقوڵان .
شهاب : گوڵەستێرە . عبوور : تێ پەرِین . مشکین : رِەش و بۆنخۆش .

خاكی رِەواجی عەنبەرە داری رِەواجی عوود
بەردی خەرِاجی گەوهەرە جۆباری عەینی نوور

شامی هەموو نەهارو فصوولی هەمو بەهار
تۆزی هەموو عەبیرو بوخاری هەموو بخوور

ئەهلێكی وای هەیە كەهەموو ئەهلی دانشن
هەم ناظمی عقوودن و هەم ناظری امور

سەیری بكە لە بەردو لە داری مەحەللەكان
دەوری بدە بەپرسش و تەفتیشی خووارو ژوور

داخۆ دەزوونی شەق نەبووە بەردی سەر شەقام
پیرو فتادە تەن نەبووە داری پیرەسوور

ئێستەش بە بەرگ و بارە عەلەمداری شێخ عەباس
یا بێ نەواو بەرگە كراوە بەشەخصی عوور

ئایا بەجەمع و دایرەیە دەوری (كانی با)
یاخۆ بووە بەتەفرەقەیی شۆرِشی نشوور

سەیوان نظیری گومەزی كەیوانە سەوزو صاف
یاخۆ بووە بە دائرەیی ئەنجومی قبوور

ئێستەش مكانی ئاسكە (كانیی ئاسكان)
یاخۆ بووە بەملعبەیی گورگ و اووره لوور

ئێستەش سرشكی عیشقی هەیە شێوی ئاساودار
یاخۆ بووە بەسۆفیی ووشكی لەحەق بەدوور

داخۆ دەروونی سافە كورِەی ساوە تانجەرِۆ
یاخۆ ئەسیری خاكە بەلێلی دەكا عبوور

عەبیر، عەنبەر : دەرمانێكی بۆنخۆشن . عود : دارێكە بیسووتێنی بۆنی خۆش دەدا . شام : ئێوارە فتادەتەن : لەش كەوتوو . بەرگ : گەڵا . بار : بەر . عوور : رِووت .

سەیرێکی خۆش لەچیمەنی نێو خانەقا بکە ئایا ڕیبعی ئاهووە یا چایەری ستوور
سەوزەلەدوری گوڵتەڕەوەك خطی ڕویی یار یاپوشی وشکوزوردەوە کوریشی کا کەسور
قلبی منـــــورە لە حبیبانی نـازدار یا وەك سەقەر پڕە لەڕەقیبانی لەندەهۆر
دەست بەندیانەدێنودەچن سەرو ونارەوەن یاحەلقە یانە سۆفی یی مل خولرو مەندەبۆر
مەیلێ بکە کەسەوزە درەختانی مدرسە أوراقیـان مقدمەیی شدینە یانـە سوور
ئێستەش کەناری حەوزە کەجێی بازو کەوشەکە
یاری تیدایە یابووەتە مەـرضی نفوور
حەوزی پڕی کەنابی دیدەی منــە لەوێ لیلاوی دانەهاتووە وەك سەیلی شیوەسور
چاوێ بخە لەسەوزەو سێرابی دائــرە جێی جیلوە گاهی چاوە کەمەنەرمەیانەزور
داخۆفضای دەشتی فەقێ کان ئەمێستە کەش محشر میثالە یابووەتە چۆلی سەلمو طوور
واصل بکە عبیری سلاوم بەنحوجرە کەم چی ماوە چی نەماوە لەهەیوانو تاقو ژوور
ئەو غاری یارە ئێستە پڕ ئەغیارە یانەخۆ هەرغاری یارە یابووەتە غاری مارو موور
زارموە کووهیلالو نحیفموە کووخەیاڵ ئایا دەکەومە زارو بەدڵدا دەکەم خطوور
لەم شرحی دەردێ محنتە لەمسۆزی غربتە دڵ وەختە بێ بەئاوو بەچلوما بکا عبوور
ئایا مجالی هاتنـە لـەم بەینە پێمەوە یا مصلحت توقفە تا یومی نفخی صـوور
حـالی بکە بەخوفیەکە ئەی باری سەنـگدڵ
(نالی) لەشەوقی تۆیە دەنێرێ سلامی دوور

« ئاگاداریەو هـــەویا »

هەرچەندە زۆرم هەوڵداوە کەبەهۆی ئەم هەموو کەشکۆڵە کۆنو تازانەی لای خۆمان ئەم دیوانە بەرزە هەڵە بڕ بکەمو لەنگیو ناڕیکیەکانی کێشو واتایەکانی بخەمەوە ناو دۆخی ڕاستەقینەی خۆیانەوە بەڵان بەداخەوە لەوانەیە کەلەسەدیشەستم بۆ ساخ بوو بێتەوە ناچار کەمو کوڕی دارەکانی تریشم هەروەك خۆیان ڕوونووس کردو ئومێدم بەهێزە کەئەك خۆبەرستان بەڵکوو وێژە پەروەرو کورد پەرستان لە مەودووا بتوانن بەهۆی گەنجینەی کەلەپوورو شووێنەوارە نرخدارە کۆنەکانمانەوە چارەسەرو هەڵەبڕیان بکەن .

گ. موکریانی

لاپەڕە

« پێرست »

لاپەڕە

لاپەڕە

لاپەڕە

لاپەڕە

لاپەڕە

لاپەڕە

لاپەڕە

لاپەڕە

لاپەرە